

**ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
2015-YL-017**

**FİGANÎ DİVANI
GRAMATİKAL İNDEKSİ**

**HAZIRLAYAN
Gülşen ÇAYLI CANKURT**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan YAPICI**

AYDIN-2015

T.C
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

(**Anabilim Dalı Adı**) Anabilim Dalı (**Yüksek Lisans / Doktora**) Programı öğrencisi (**öğrencinin Adı Soyadı**) tarafından hazırlanan (**Tezin Başlığı**) başlıklı tez, (**savunma tarihi**) tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan :	.....	.....	.....
Üye :	.....	.....	.....
Üye :	.....	.....	.....
Üye :	.....	.....	.....
Üye :	.....	.....	.....

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu (**tezin türü**) tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....Sayılı kararıyla .....(**tarih**) tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ

Enstitü Müdürü

T.C
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2015

İmza

Gülşen ÇAYLI CANKURT

ÖZET

FIGÂNİ DİVANI

Gülşen ÇAYLI CANKURT

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan YAPICI

2015, 329 sayfa

Figani, klasik Türk edebiyatı alanında eserler veren şairlerden biridir. Figani şiir diline hakim, hayal gücü zengin, atasözlerini ve deyimleri rahatlıkla kullanabilen, sade Türkçe kelimelere de yer veren, divan edebiyatının izin verdiği ölçüde yeni buluşlara, mazmunlara, kavramlara sahip bir sanatkardır. XVI. yüzyılda yaşayan Figani, şiirlerinde hem şekil hem de muhteva özellikleri bakımından divan edebiyatı geleneğine bağlı kalmıştır.

XV-XVI. yüzyıl, aynı zamanda XIII. yüzyıldan itibaren Anadolu'da kullanılmaya başlayan Oğuz Türkçesi temelli yazı dilinin ölçünlü hâle geldiği dönemdir. Bu dönem yazılı metinlerinin dil bilgisi özellikleri bakımından incelenmesi, bugün kullandığımız yazı dilinin tarihî gelişim seyrini göstermek bakımından önemli olduğu kadar, Türkiye Türkçesi için sorun teşkil eden bazı hususların çözümü bakımından da büyük bir öneme sahiptir. Çalışmamızın amacı XVI. yüzyıl Osmanlı sahasında divan edebiyatı geleneğine göre yazılmış olan Figani Divanı'nın söz varlığını ortaya koymaktır. Ayrıca, bu çalışma ile XVI. yüzyıl Anadolu sahası Türkçesinde kullanılan çekim eklerinin durumu ve kullanım sıklıkları hakkında okuyuculara bir fikir vermek amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, Figani Divanı'nın gramatikal indeksi yapılmıştır. Önce, divanda türlerine göre sınıflandırılmış olan şiirlere birer numara verilerek şiirlerdeki beyitler de kendi içerisinde numaralandırılmıştır. Sonrasında, divanda geçen kelimeler taranmış; bu kelimelerin hem yalın hâlleri hem de çekim eki almış şekilleri, şiir ve beyit numarasından oluşan kodlarıyla birlikte alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Bu aşamada, önce kelimenin yalın şekli şiir ve beyit numarasıyla birlikte madde başı olarak gösterilmiş; bu kelimenin çekim eki almış şekilleri de bu madde başı altında yine şiir ve beyit sayısı ile birlikte verilmiştir.

Yaptığımız çalışma ile hem XVI. yüzyıl Osmanlı sahasında divan edebiyatı geleneğine göre yazılmış olan Figani Divanı'nın söz varlığı ortaya konulmuş hem de o dönem Türkçesinin morfolojik özellikleri örnekleriyle birlikte gösterilmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Figani, Divan, Divan şiiri, İndeks.

ABSTRACT

FIGANI DEWAN

Gülşen ÇAYLI CANKURT

M.sc. Thesis

Supervisor: Dr. Ali İhsan YAPICI

Figani was one of the poets who worked in the classical Turkish literature. Figani was an artist who was capable of the poetic language, who had rich imagination, who could easily use proverbs and phrases, who let simple Turkish words in his works, who had new invention, imagery, and new concepts as much as Dewan literature allowed. Figani who lived in XVI. century has remained attached to the Dewan literature in terms of both form and content features.

XV-XVI. centuries were also the period in which Oghuz Turkish based language that had been used since XIII. century had become standardized. This semester is important in terms of examination of grammatical features of written texts and showing the historical development of writing language as well as finding the solutions of some of the issues that create problems today for Turkish of Turkey. The aim of this study is to reveal the existence of the words of Figani Dewan that were written according to the tradition of Ottoman Dewan literature in XVI. century. It is also aimed to supply evidence of status and frequency of use of inflections in Anatolian Turkish in XVI. century.

In this study, grammatical index of Figani Dewan was conducted. First, poems were classified according to the type of Dewan by giving number of each poem; then couplets in the poems were also numbered. Afterwards, words in the Dewan were scanned; those words with both simple and inflection forms were arranged in alphabetical order with code numbers of poets and couplets. At this stage, first simple form of the words were shown with their poet and couplet numbers as per article; then inflection form of the words were given again along with poet and couplet numbers as per article.

With this study, both existence of the words of Figani Dewan that were written according to the tradition of Ottoman Dewan literature in XVI. century was introduced and that era`s Turkish morphological features were shown along with examples

KEYWORDS: Figani, Dewan, Dewan Poems, Index.

ÖNSÖZ

Figani XVI. yy. divan edebiyatı şairlerimizdendir. Başarılı şiirler yazmasına rağmen uzun yaşamaması döneme damgasını vuran şairler arasında yer almamasına sebep olmuştur. Özellikle devrinin devlet adamlarına, şehzadelerin sünnet törenleri için yazdığı kasideleri yaşadığı devirde tanınmasını sağlamıştır. Dil konusunda fazla titiz olmayan Figani hayallerinin inceliği, farklılığı; üslup güzelliği ile dikkati çeker. Şiirlerinde zaman zaman atasözlerine ve halk deyimlerine de yer veren Figani döneminin süslü dilini başarıyla kullanmakla beraber sade kelimeleri kullanmayı da ihmal etmemiştir.

Kısa bir ömre değerli eserler sığdıran, yaptığı çalışmaları bir divanda toplamaya fırsat bulamadan yaşamını yitiren değerli şairimizin anısına yaptığım bu çalışma şairimizin eserlerinin tanınmasına bir katkıda bulunmanın yanı sıra XVI. yüzyıl Osmanlı sahasında divan edebiyatı geleneğine göre yazılmış olan Figani Divanı'nın söz varlığını ortaya koyacak hem de o dönem Türkçesinin morfolojik özelliklerini örnekleriyle birlikte göstermiş olacaktır.

Tez çalışmasının başından sonuna kadar desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım danışmanım Yrd Doç Dr Ali İhsan YAPICI'ya, lisans ve yüksek lisans eğitimimde bana kazandırmış olduğu farklı bakış açılarıyla katkı sağlayan Doç.Dr Şahin BARANOĞLU'na yüksek lisansım boyunca engin bilgileri ile ufkumu açan tezimde de yüksek fikirleriyle çalışmamın zenginleşmesine katkı sağlayan Prof. Dr. Ahmet NAHMEDOV 'a kaynaklara ulaşmamda ve çalışmalarımda yardımcı olan Türk Dili ve Edebiyatı Okutmanı Erol ÇELİK'e, tez çalışmamın her aşamasında desteği ile yanımda olan değerli eşim Murat CANKURT'a teşekkürlerimi arz ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ	1
1. XVI. YÜZYIL DİVAN EDEBİYATI	1
2. FİGANÎ'NİN HAYATI (1505?-1532).....	2
3. FİGANÎ'NİN SANATI VE ŞİİRLERİ	4
4. FİGANÎ DİVANÇESİ NÜSHALARININ TANITILMASI	6
5. ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	9
6. FİGANÎ DİVANI.....	11
6.1. KASİDELER.....	12
6.2. GAZELLER	33
6.3. TAHMİSLER	88
7. İNDEKS	91
8. METNİN MORFOLOJİK ANALİZİ.....	319
TARTIŞMA ve SONUÇ	324
KAYNAKLAR	326
ÖZGEÇMİŞ.....	329

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Eklerin Kullanım Sayısı	319
Tablo 2. Hal Eklerinin Dağılımı	319
Tablo 3. Hal Eklerinin Alt Gruplara Göre Dağılımı.....	320
Tablo 4. İyelik Eklerinin Dağılımı.....	321
Tablo 5. İyelik Eklerinin Alt Gruplara Göre Dağılımı	321
Tablo 6. Çoğul Ekinin Sayısı.....	322
Tablo 7. Aitlik Ekinin Sayısı	322
Tablo 8. Divandaki Türkçe ve Yabancı Kelimelerin Sayısı	322
Tablo 9. Divandaki Türkçe ve Yabancı Fiillerin Sayısı	323

GİRİŞ

1. XVI. YÜZYIL DİVAN EDEBİYATI

Türk Divan şiiri XIII. ve XIV. yüzyıllarda kuruluş aşamasındadır. XV. yüzyılda bu kuruluş tamamlamıştır. Klâsik Türk edebiyatı, XVI. yüzyılda en zengin dönemini yaşamıştır. Osmanlı Devleti'nin gücünün zirvesinde olduğu bu dönemde İstanbul, bir kültür merkezi olmuştur. Osmanlı ülkesinin farklı bölgelerinden gerek komşu ülkelerden pek çok şair, yazar, âlim, mutasavvıf, hattat bu kültür merkezine yerleşmiştir. Diğer taraftan Edirne, Bursa, Kütahya, Amasya, Manisa, Trabzon gibi İstanbul dışında kalan daha birçok şehir de sanat ve edebiyat merkezleri haline gelmiştir.

Bu yüzyılda klâsik Türk edebiyatında çok büyük sanatçılar yetişmiştir. Fuzûlî, Bâkî, Nev'î, Zâtî, Hayâlî, Taşlıcalı Yahyâ Bey, Kemal Paşazâde, Lâmi'î Çelebi, bunlardan bazılarıdır. Bu sanatçılar ünü İstanbul'u aşmış bütün Türk dünyasını sarmıştır. Şiir, nesir alanında önemli eserler vermişlerdir.

XVI. yüzyılda Türk Divan edebiyatı kendi içinde özgünleşmiştir. Arap ve Fars nazireciliği bu dönemde Baki, Fuzuli gibi şairlerle sona ermiştir. Önceki yıllarda Türkçeye girmekte olan Arapça ve Farsça sözcüklerin sayısı bu yüzyılda iyice artmış; böylece, Türkçe-Arapça-Farsça karışımı bir yapı gösteren Osmanlı Türkçesi oluşmuştur. Osmanlı Türkçesi'nin her türlü duygu ve hayal inceliğini anlatmaya elverişli bir şiir dili olarak görülmesi, şairlerin gittikçe Türkçeden uzaklaşmalarına neden olmuştur.

XVI.yüzyıl, edebiyatımızda “şehrengiz” yazıcılığının gelişme dönemidir. Türk edebiyatını ilk şehrengizi,15. yüzyıl şairi Mesîhî'nin “Edirne Şehrengizi” dir.

Divan edebiyatının ilk şehrengizleri olan Zatî'nin Edirne Şehrengizi ile Lâmiî'nin Bursa Şehrengizi bu dönemin ürünüdür.

Türk Divan edebiyatında tezkireciliğin temelleri de bu yüzyılda atılmıştır. İlk tezkire, Edirneli Sehî Bey'in Heşt Behişt (Sekiz Cennet) adlı tezkiresidir ki Osmanlı Türkçesi şairlerini içine alır. Diğer tezkire yazarları ve eserleri şunlardır:

Lâtîfî, Lâtîfî Tezkiresi

Âşık Çelebi, Meşâirü'ş-Şuârâ

Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şuârâ

Ahdî, Gülşen-i Şuârâ

2. FİGANÎ'NİN HAYATI (1505?-1532)

Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Ramazan'dır. Doğum yılı hiçbir kaynakta geçmez. Bununla beraber şiirlerindeki ipuçlarına ve tezkirelerle tarihlerin genç yaşta öldürüldüğü ifadelerine bakılarak, Figanî'nin aşağı yukarı XVI. yüzyılın ilk birkaç yılı içinde doğduğu söylenebilir. Çocukluğu ve ilk gençliği hakkında kaynaklarda bilgi yoktur. Tezkirelerdeki kayıtlara göre gençlik döneminde İstanbul'a geldiği, kısa bir medrese öğrenimi gördüğü, İranlı şairler gibi hekim olmaya özenerek Kazvinli Şah Mehmed'den tıp dersleri aldığı, özellikle gramer, hekimlik ve edebiyatta ileri gittiği anlaşılmaktadır.

Figanî genç yaştan başlayarak yaşayışında düzenli olamamıştır. Bu bakımdan bilimin çok çalışma, sabır ve süreklilik isteyen sıkı düzenine ayak uyduramamış, bunun yerine şiirin özgür ve içe doğma havasına kendini salmıştır.

Figanî çok sağlam bir kavrama yeteneğine sahiptir. Beyani tezkiresinde Figani'den şöyle bahseder:

Zamanını faziletlere ve ilme ayıran Figanî ilimde ileri gitmiş döneminin ardından gidilen şairler arasında yerini almıştır. Solukları dertli âşıkların ahı gibi yakıcı, su gibi akıp giden saf ve paklıktaki güzel sözleri belagatindeki ustalığın işaretleridir. Başarılı kasideleri ince hayalleriyle Figanî kısaca her yönüyle mükemmel değer biçilemez bir sanatkârdır. Şehzade Sultan Mustafa'nın şenlik meclisinde şairlerin kasidelerini arz edeceği gün hakanın yüce kapısında şairlerin çoğu kendi kasidelerini beğenmez gizlice kaçarlardı.

Figanî'nin kasidelerinin tamamı taklitten uzaktır. Gazellerini anlatmada kalem yetersiz, dil eksik kalmaktadır. Gerçekten şiir ancak bu kadar güzel olur. Bundan üstün olan mucize olur (Beyani Tezkiresi: 150).

Figanî, genç yaşta güzel şiirler yazmaya başlamıştır. Bunun yanında kendini içkiye de kaptırmıştır. Sanatçı eğlence çevreleri, sarhoşluk ve başıboş bir çizgide yaşamını sürdürmüştür. Dönemindeki devlet adamlarına kasideler sunmuş, sevgi ve isteklerini gazellerinde ifade etmiştir. Geçimini daha çok devlet büyüklerine yazdığı kasidelerden elde ettiği bağışlar ve görevlerle sağlamıştır.

Figanî Kesenek yazmanlığında çalışmıştır. Fakat çoğu zaman parasız kaldığını, cömertlerin bağışlarının da onu sıkıntılardan kurtaramadığını, sıkıntılı bir yaşam sürdürdüğünü Aşık Çelebi, Ali Riyazi yazmıştır.

Figanî'nin yaşamında, tanınmasında ve sonraları da şiirlerini değerlendirmede ve eleştirmelerde, şehzadelerin sünnet düğünü için yazdığı Suriyye kasidesi önemlidir.

Figanî'nin genç yaşta şöhret sahibi olması çevresinde onu kıskananların sayısını da arttırmıştır. Bu duruma biraz da kavgacı özelliği de eklenince sayı biraz daha genişlemiştir. Ona karşı çıkanlar Padişah ve sadrazam tarafından korunmasından endişelenmiş, bunun önüne geçmek için çabalamışlardır. Sonunda uygun bir durum ortaya çıktığında onlar da ellerinden geleni yapmış, şairin sonunu hazırlamışlardır.

Sadrazam İbrahim Paşa'nın 1526'da Budin'den getirip Sultanahmet'teki sarayın önüne diktirdiği üç tunç heykel hakkında yazılan ve Figanî'nin de bulunduğu bir toplantıda okunan "Dünyaya iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, öteki put dikti" anlamında Farsça beyit sadrazamın kulağına gitmiş, Figanî, kendisi ile bir ilişkisi olmayan bu beyit yüzünden, üç gün sonra Tahtakale'deki evinde yakalanmış, önce dövülmüş, sonra da asılmıştır.

3. FİGANÎ'NİN SANATI VE ŞİİRLERİ

Klasik Türk Edebiyatı'nın başarılı şairleri arasında yer alır. Önceleri Hüseyini takma adı ile yazmış, sonraları bunu Figanî'ye çevirmiştir. Orijinal buluşları, hayal inceliği ve üslup güzelliği ile çağdaşları arasına girmeye hak kazanır. Aynı yüzyılın büyük sanatçıları olan Fuzuli, Hayali ve Baki derecesinde bir şair değildir. Genç yaşta öldürülmüş olması edebiyat tarihimizin önemli sanatçıları arasında yerini alamamasında etkili olmuştur denebilir.

Figani'nin içinde bulunduğu XVI. yüzyıl divan edebiyatı yapılan göçlerin de etkisiyle Doğu sahası ve Azerbaycan sahası edebiyatından etkilenmiştir. Figani'nin gazellerinde yer yer Azerbaycan sahasına ait etkileri görmek mümkündür. Gazellerinde yer verdiği perişan-halem, üftadeyem, abdalem, dalem gibi ifade biçimi bu sahanın etkisinin örnekleridir.

Şiirlerinde Ahmet Paşa ile Necati'den etkilenmiştir. Necati'nin başlattığı atasözleri ve halk deyimlerini kullanmayı Figanî de sürdürmüştür Kaside ve gazellerinde Ak akçe kara gün içindir, evdeki hesap çarşıya uymaz gibi atasözlerini kullanmış, başı göğe ermek, el üstünde tutmak, aralarından su sızmamak, dil dökmek, gözden sürmeyi çekmek, yüz vermek, başına kakmak gibi deyimlere de yer vermiştir. Az kullanılmış, farklı hayallere düşkünlüğünü gazellerinde ve özellikle kasidelerinde görmek mümkündür. Nüktelerinde daima buluş sahibi bir zekâ olduğu hissedilir. Fakat ara sıra belagat kurallarına karşı çıkar. Aynı kafiyeyi bir tek kasidede birkaç defa tekrar ettiği olur. Kimi zaman aynı kelimeyi de bir şiirinde defalarca kullandığı da görülür. Eski sözlerin yanı başında öz Türkçe deyimleri de kullanır. Hayallerinin canlılığı, duygularının inceliği, yaratılıştan şair oluşu, coşkunuğunun onun şiirlerine ayrı bir güzellik katmıştır. İranlı kaside şairlerinden de yararlandığı görülür. İbrahim Paşa'ya sunduğu kaside o kadar ün kazanmıştır ki, Fuzuli'nin sanılmış, hatta kimi basma Fuzuli divanlarında yer almıştır.

Figanî'nin kendi eliyle düzenlenmiş bir divanı yoktur. Genç yaşta beklenmedik bir şekilde ölümle karşılaşması, döneminin kurallarına göre her harften şiirler yazmaya vakit bulamamış olması yüzünden kaside ve gazelleri dağınık bir şekilde şiir mecmualarında kalmıştır. Bununla beraber, eski edebiyatımız açısından gerçekten değerli bir şair olduğu için, XVI.yy.dan başlayarak düzenlenen birçok şiir mecmualarına ondan epey parçalar alınmıştır. Öyle ki kimi toplayıcılar onun bulabildikleri bütün şiirlerini bütün eksikliklerine rağmen derlemelerine divan adını vermişlerdir. Bilinen şiirlerinin toplamı, bir divan kurulmasını sağlayamadığından bu metinler bütününe doğruya en yakın bir deyimle divançe diyebiliriz. Yapılan araştırmalarda Figanî Divançesinin beş nüshasının olduğu tespit edilmiştir. İncelenen bu beş nüshanın hiçbirisi onun bütün şiirlerini kapsamamaktadır. Doğruluk bakımından hiçbirini, belli bir üstünlükle ötekilerden ayırmak kolaydır denemez.

Figanî Divanında önce kasidelere yer verilmiştir. Onlardaki sıra, övdükleri kişinin devlet içindeki rütbelerine göredir. Bunun içindir ki Kanuni Sultan Süleyman'a sunulmuş iki kaside ile başlamaktadır. Onları Sadrazam İbrahim Paşa övgüsünde başka iki kaside izlemektedir. Sekiz kasideden diğer ikisi Muhammed bin Yusuf ve Cenabi Bey'e yazılmıştır. Son iki kasidenin kimlere sunulduğu kesin bilinmemekle beraber, sonuncunun Defterdar İskender Çelebi'ye takdim edilmiş olduğu düşünülmektedir.

Gazellerde eski alfabe sırası dikkate alınmış, elverdiği ölçüde, her harfte, önce birkaç yazmada birden bulunan gazellere yer verilmiş, diğerleri de bunları izlemiştir(Karahan, 1966: III-IV).

4. FİGANÎ DİVANÇESİ NÜSHALARININ TANITILMASI

Figanî Divançesi metnin kurulması için karşılaştırılan başlıca nüshalar beş tanedir. Bu nüshaların tanıtımı Abdülkadir Karahan'ın Figani ve Divançesi adlı eserinde yer almaktadır. (Karahan, 1966: v-viii).

1. İstanbul Üniversite Kitaplığı Türkçe Yazmalar 1532

(22^b-27^a)

6 kaside, 1 tahmis, 60 gazel yer alır. Figanî'nin şiirleri 165 yapraklık bir mecmuanın 22b-27a yaprakları arasındadır. Bu şiir güldemetinde Emiri Divanı (1-18.yk), Nev'i Divanı (41-47 yk),ve onun Gül-i sad-berk'i (73-79 yk), Ulvi Divanı (60-104 yk), ve onu Şehr-engiz'i(125-128 yk), Fuzuli Divanı'nın başlangıcı ve kimi gazelleri (146-165) bulunduğu gibi, değişik şairlerin çeşitli şiirlerinden çeşitli parçalar da yer almıştır.(Ayrıca karşılaştı: İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, 1.C.,İstanbul,1947, s.101).

2. Edirne Selimiye Kitaplığı,

Ahmet Badi Efendi Kitapları, No. 2208

(91^b-102^a)

6 kaside 33 gazel yer alır. 108 yapraklık bu şiir mecmuasının içinde Figanî'nin Divançesi 91b-102a yaprakları arasındadır.

3. Paris Bibiliotheque Nationale,

Departement des Manuscrits, Fond Turc 270

(52^a-58^a)

3 kaside, 46 gazel, biri tekrarlanan 3 müfred yer alır. Birçok Türk şairinin şiirlerini içine alan bir Divanlar Mecmuası durumunda bulunan bu 322 yapraklık derlemenin içinde Figanî'nin Divançesi 52a-58a yaprakları arasındadır. Sayfa içlerinde olduğu gibi, bir kısım sayfa kenarlarında da şiirler vardır. mecmua Zati'nin gazelleri ile başlamaktadır(Yk:1b-51b); bundan sonra Figanî'nin gazel ,kaside ve müfredleri gelmektedir (Yk:52a-58a); ondan sonra Suni'den, Şemi'den Ahi ve Emri'ye kadar birçok Türk sanatçısının şiirleri mecmuayı süslemektedir(Ayrıca karşılaştı: E. Blochet, Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale, Paris, 1932, 1, 112-114)

4. Abdülkadir Karahan Özel Kitaplığı,

Fahri Bilge Yazması

7 kaside, 2 tahmis, 67 gazel vardır. Fahri Bilge 16.Asır Divan Şairlerinden Figanî ve Şiirleri adlı inceleme yayınlanınca merak sarmış, gerek kendinde bulunan gerekse kitapçı Raif Yelkenci'den aldığı şiir mecmualarında rastladığı Figanî şiirlerini bu deftere yazmış, kimi nüsha ayrılıklarını da şuraya buraya işaretlemiştir. Sonraları da Abdülkadir Karahan tarafından tenkitli ve transkripsiyonlu metin hazırladığını görünce, bunu Abdülkadir Karahan'a vermiştir.

5. Abdülkadir Karahan Özel Kitaplığı,

Karahan Yazması (Şiir Mecmuasında değişik sayfalar)

2 kaside, 57 gazel yer alır. Özel kitaplıktaki bu 127 yapraklı derginin 104 yaprağı çoğunlukla 16.yy.da yaşamış olan şairlerden seçilmiş parçalardan meydana gelmiştir. İçinde: Baki, Figanî, Şuhudi, Ümidi, Nalişi, Bekai, İşreti, Sırrı, Haveri, Sipahi, Hilmi, Vahdeti, Nadiri, Hayreti, Cevheri, Yahya, Kabuli, Zati, Selimi, Ubeydi, Tal'ati, Za'fi, Fevri, Meşami, Hilali, Suudi, Makali, Emri, Usuli, Cemali, Ulvi, Abdülvasi, Cebeli, Mevlana, Hakani, Hüseyin vaiz ve benzerleri gibi büyük kısmı Türk şairleri olan sanatçıların kaside, gazel, kıt'a ve müfretleri yer almıştır. Farsça olanlar az olduğu gibi, birkaç da Arapça parça vardır. Figanî'nin ilk şiiri yaprak 33a' da başlar; sonuncu şiiri de yaprak 81b' dedir. Diğerleri belirtilen bu iki yer arasında, başka şairlerin şiirleriyle karışık.

5. ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Çalışmanın Konusu: Figani Divanı'nın Gramatikal İndeksini hazırlamaktır.

Çalışmanın Amacı: XVI. yüzyılda yazılmış bir metinden hareketle dönemin morfolojik özelliklerini ve bu özelliklerin ilgili metindeki kullanım sıklıkları hakkında okuyucuya fikir verme amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi: Çalışma tamamlandığında, art zamanlı morfolojik inceleme yapan araştırmacılar için XVI. yüzyıl metinlerindeki morfolojik özellikler ve bunların kullanım sıklıklarıyla ilgili kaynak sağlanmış olacaktır.

Materyal ve Yöntem: Çalışmamızda, Abdülkadir Karahan tarafından hazırlanan *Figani Divanı* adlı metin kullanılmıştır. Divandaki şiirler metin ve beyit numarasından oluşan kodlarla sınıflandırılmış ve şiirlerdeki beyitler tek satır hâline getirilmiştir. Divanda kullanılan kelimeler, dizin programı kullanılmadan elle metin ve beyit numaraları gösterilmek suretiyle alfabetik sıraya dizilmiştir. Kelimelerin farklı çekim eki almış şekilleri de metin ve beyit numaralarıyla birlikte gösterilmiştir. Metindeki isim çekim eklerinin kullanım sıklığı belirlenmiştir. Ardından incelenen Figani divanındaki Türkçe ve yabancı (Arapça-Farsça) kelimeler ve fiiller ayrı ayrı incelenmiş ve yine metindeki kullanım sayısı tespit edilmiştir.

Kaynak Özetleri (Literatür Özeti): Abdülkadir Karahan, Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figani ve Divançesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1966

Bu çalışma Paris, İstanbul, Edirne kütüphanelerindeki üç nüsha ve Abdülkadir Karahan'ın özel kütüphanesinde yer alan iki nüshanın karşılaştırılması sonucu tenkitli basım olarak hazırlanmıştır. Çalışmanın başlangıcında Figani'nin hayatı,

sanatı, şiirleri üzerinde durulmuş, sonrasında kaside ve gazelleri yer almıştır. Son bölümde de indekse yer verilmiştir.

Kapsam ve Sınırlılıklar: Figani'nin genç yaşta öldürülmesi, derli toplu eser bırakmasına imkan vermemiştir. Bu sebeple sekiz kaside, yüz yedi gazel ve iki tahmisten oluşan şiirlerinin hiçbir yerde derli toplu bir nüshası mevcut değildir. Figani'nin şiirlerinin Abdülkadir Karahan dışında değil eleştirmeli bir basımı üstünkörü bir yayımı dahi yoktur. İlk defa Abdülkadir Karahan tarafından bilinen beş nüsha karşılaştırılarak oluşturduğu Figani Divançesinin dışında temel bir kaynak söz konusu değildir. Abdülkadir Karahan'ın yaptığı çalışma da 1966 basımı olduğu için sınırlı sayıda ülkemizde birkaç yerde bulunmakta ne yazık ki kütüphanelerimizin birkaçı dışında da yer almamaktadır.

6. FIGANÌ DÌVANI

6.1. KASIDELER

(1) **Kaşide Der Medh-i Pâdişâh-ı Zıllu'llâh Hazret-i Sultân Süleymân (Tâbe Serâhu)**

K1

- 1 'Azm-i şikâr idince şeh-i Qahramân-ı ceng
Ser-geşte oldu havf ile bu nîl-gün neheng
- 2 Aldı kemân-ı Rüstemi Zâl-i felek ele
Derrende cân-verlere atmağ için hadeng
- 3 Qavs-i kuzah kanadı vü minqârı mâh-ı nev
Ankâ-yı çarha cirm-i dırahşân-ı mihr çeng
- 4 'Ankâ iken hamâme gibi çizginür döner
Ser-geşte oldu havfün ile çarh-ı nîl-reng
- 5 İskender-i veğâ vü Nerimân-ı kâr-zâr
İskendiyâr-ı ma' reke Efrâsiyâb-ı ceng
- 6 Sultân-ı berr ü baħr Süleymân-ı şarq u ğarb
Şâhib-kırân-ı dehr şehensâh-ı nîk-neng
- 7 Faħr idinürdi ey şeh-i gerdün-kevkebe
Tutsa rikâbın âsafuñuñ Hüsrev ü Peşeng
- 8 Kem kullaruñ durur ki şalınmışdur uçlara
Sultân-ı Mışr şâh-ı 'Acem Erdel ü Fireng
- 9 Telh olduğına kâm-ı baħr bu durur sebeb
Şu oldu havf-ı tîguñ ile zehre-i neheng
- 10 Şol haddedür sükün ü vaqârun ki olmaya
Bâr-ı girân-ı haşmetüñe küh-ı Qâf deng
- 11 Cândan ümîd kesdi görüp berq-ı tîguñı
Gökde bulutla ceng ü cidâl eyleyen peleng
- 12 Arqurı gelmesün shehe diyü hizebr-i küh
Baş açdı girdi rezme koyup dâmenine seng

- 13 Olup havāle sıtma gibi gör ki şeş-perüñ
Dār-ı cihānı eyledi anun gözine teng
- 14 Cān atdı Qāfa havf ile Sīmurğ bāl açup
Pervāz idince nāvek-i şāh-ı huceste-neng
- 15 Her kim içerse kaṭre-i peykānuñı geçer
Qatmışlar aña şu virür iken meger şereng
- 16 Yedüp götürmege şeh-i hāver rikābuña
Taḫdı sipihr şirine zer-kār pāleheng
- 17 Fürsüñ ne cānı var gele qarşuña kim oḫuñ
Ger kūh-ı Qāf olursa siper eylemez direng
- 18 Her kim tekāvür üzre göre dir seni şehā
Sulṫān-ı hāver-i felek-i lāciverd-reng
- 19 Destüñe ḫonalı senüñ ey şāh-bāz-ı ḫadr
Oldı sipihr beyzāları ayağına zeng
- 20 Bir şüret ile daḫı görünürdi midḫatüñ
Āyine-i ṭabī^c atümi ṭutmasaydı jeng
- 21 Ṭab^c-ı Fiğānī yüksek uçardı Hümā gibi
Şāh-ı yegāne itse aña rağbet-i güleñg
- 22 Ṭab^c um semendini ḫoşaram ehl-i nazm olan
Meydāna gelsün eylesün hiç ^c özr-i leng
- 23 Terk eyle lāfi dāver-i devrāna ḫıl du^c ā
Ṭab^c 'un çü oldı midḫat-i zātında lāl ü deng
- 24 Türk-i felek nitekim alup destine kemān
Naḫcīr ḫaşdına ata her cānibe ḫadeng
- 25 Hūrşid mākiyānī ola bezmüñe kebāb
Muṭrib o bezme Zöhre-i zehrā-yı şūh u şeng

(2) Sūriyye

K2

- 1 Şubḥ-dem alup ‘ Uṭārid destine zerrīn ḳalem
Defter-i sīmāb-gūn-ı t̄āreme çekdi raḳam
- 2 Emr-i şāhı yazdı bildürdi emīr-i çarḫa kim
Cem’ ola Kerrūbiyān ḫ̄ānında şāhuñ biş ü kem
- 3 Aṭlas-ı gerdūnı ḳat ḳat eyleyüp yıḡdı Zuḫal
Ḥāk-i pāy-i raḫş-ı şāha itmege ferş-i ḳadem
- 4 Altun üsküfle güneş derbān-ı sūr-ı şāh idi
Virdi sancaḳ ḳal’ a-i minā-nümāya lā-cerem
- 5 Zıll-i Yezdān dāver-i devrān Süleymān-ı zamān
Ḥüsrev-i Īrān u Turan vāli-i vālā-himem
- 6 Sūr-ı şāha oḳımaḡa encüm-i seyyāreyi
Tevsen-i gerdūna bindi şāh-ı ḫāver şubḥ-dem
- 7 Ḳahramān-heybet Ferīdūn-saṭvet İskender-şifat
Sencer-i Dārā-şalābet Keyḳubād-ı Cem-ḫaşem
- 8 ‘ Arşayı ḫālī bulup yilmiş yüpürmiş bād-veş
Rüstem ü İsfendiyār u Zāl ü Sām u Güsthem
- 9 Midḫat-i ṭīḡuñ şehā *lā seyfe illā zū’l-fiḳār*
Vaşf ü şān-ı tır ü ḳavsūñ āyet-i *nūn ve’l-ḳalem*
- 10 Ḥādīm-i kemter ḳapuñda Mısr sulṭānı şehā
Āsitānuñ ḳullarından Ḥüsrev-i mülk-i ‘ Acem
- 11 Salṭanat gülzārınuñ nev-res nihāl-i servisin
Gonce-āsā baş açup eyler du’ā bunca ümem
- 12 Ḥalḳa her dem ittibā’ -ı emrūñ irşād itmege
Āsumān-ı āsitānuñda yidi kevkeb ḫadem

- 13 Şol Süleymānsın ki İbrāhīm olupdur Āşafuñ
Enbiyānuñ himmeti üstüñde hāzır dem-be-dem
- 14 Muştafā ’nuñ sünneti devründe cārīdür şehā
Ehl-i İslāma du‘ a-yı devletüñ farz-ı a’am
- 15 Şıyt-i nāyuñ sūrda şūr-i Srāfīl olmasa
Dirilüp bir yire gelmezdi şehā bunca ümem
- 16 Nāy-ı rüyınuñ şadāsı gūşına kılmaz eşer
Eyledi kūs u nefīrūñ gūlgulı hālkı aşam
- 17 ‘Arş-āsā kurdıguñ her hāyme At Meydānına
Sāyebān-ı çarh-ı atlas aña nisbet pest ü kem
- 18 Her birisi bir şükūfe şan dıraht-ı ravzadan
‘Ayş u ‘işret itmege altında gılmān-ı İrem
- 19 Başka başka cümle maḥlūkı konuqladuñ şehā
Oldılar hānuñda envā‘ -ı ni‘ amdan muğtenem
- 20 Mihr ü meh kurş oldu nuql encüm simātı heft çarh
Yayılpdur yinmege sūruñda envā‘ -ı ni‘ am
- 21 Şöyle sīr itdūñ cihān hālkın simātuñdan şehā
İştihāya aş yirerdi mā ’ideñde her şikem
- 22 Cümle maḥlūkāta şofrañdan nevāle kıasm olup
Ger nemek olsa yitişmez maḥbaḥuñda heft yem
- 23 Kaḫre-i şebnemce gelmez rüz-ı sūruñda şehā
Çeşme-i mihr olsa şerbet kāseler eflāk hem
- 24 Nīze-i zerrīn elinde Hüsrev-i evreng-i çarh
Nīze-bāz olmuş öñüñde ey şeh-i gerdün-ḫaşem
- 25 Dikdi bir zerrīn kabaḫ meydān-ı gerdūna nişān
Tīr atar yir yir şihāb idüp kemān-ı çarhı ḫam

- 26 Dağınup Mısrî kılıç kullaruñ itse cündilik
Müş olur ol rezimde şîr-i jiyân bebr-i dijem
- 27 Hüsrevâ bezmün neşâtından zebân-ı hâl ile
Sâzlar her sū nağam-sâz olup iderler nağam
- 28 Mūmdur yanmağa bezmün gicesi şem^ç -i kamer
Şem'dân-ı nuğra-kūbuñdur sipihr-i pür-direm
- 29 Şöyle rüşen eyledi meh-tâb şâm-ı târî kim
Şâh-ı hâverden gürizân oldu şan cünd-i zulem
- 30 Od şaçarken dem-be-dem ağızından ey şâh-ı cihân
Cânı yoğdur ejdehânuñ kim ura önünde dem
- 31 Kân kaşanur tevsen-i gerdün anı şanma şafağ
Heybetinden rahşuñuñ ey Hüsrev-i mülk-i ^ç Acem
- 32 ^ç Arşa-i nazm içre şâh ögdül virürse baña ger
Rahş-ı tab'um eyleye iki cihânı bir çadem
- 33 Yaşam âh-ı âteşinümle sipihrün dâmenin
Dest-i miñnetden Figânî ger alınmazsa yaşam
- 34 Şâh-ı hâver havfdan kaçdı hişâr-ı çaruma
Âsumâniler burüc-ı çarha çün dikdi ^ç alem
- 35 Zîn-i zerrîn-i hilâli mîr-i âhûr-ı kazâ
Hînk-i çarha urdı koşmağa koşuñda şubh-dem
- 36 Bağrumı biñ pâre kıldı fâka şemşîri şehâ
Gözlerüm yaşı anuñçün bağladı reng-i baçam
- 37 Bu meşel meşhûrdur ellerde manşib dest-mâl
Birini eyle ^ç inâyet gözlerüm yaşın silem
- 38 Yeter ağıladuñ yaşuñdan mâ-cerâ ma'lūmdur
Destüñi kaldur du'âya cümleden oldur ehem

- 39 Eyle ol şāha du'ā kim cümle eylerler du'ā
Zāyir-i eknāf-ı Ka'be sākin-i şahın-ı Harem
- 40 Nitekim burc-ı kılā'ı-ı t̄arem üstinde ola
Şehriyār-i çār-bāliş şāhib-i t̄abl ü 'alem
- 41 Sūrlar ile şafā sür dünye durduqça şehā
Hānedānuñ beklesün elt̄āf-ı dādār-i kıdem

(3) Kaşide Der Vaqt-i Āmeden-i İbrāhīm Paşa Ez Sefer-i Nuşret-Eşer-i Alaman

K3

- 1 Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān
Oldı burūc-ı ƣal'a-i gerdūnda ƣok ƣıran
- 2 Aldı eline ƣıġını Behrām-ı dār ü ġır
Bārū-yı ƣarġa ƣıƣdı neberd itmege hemān
- 3 Hıfz itmege ƣılā'ımı ƣat ƣat feleklerüñ
Ol gıce bām-ı ƣarġa Zuġāl oldı pāsban
- 4 Etrāf-ı ƣā'ināta ġaber ƣılmaġa ġüneş
Od yaƣdı evc-i ƣulle-i gerdūnda nāgehān
- 5 Top almış idi ƣal'a-i gerdūnu cünd-i şām
Oldı livā-yı ġüsrev-i ġāver hemān 'ıyān
- 6 Bindi tekāvür-i felege 'azm-i rezm idüp
Aldı eşi'adan eline ƣıġ-i zer-nişān
- 7 Ƙalb ü cenāġ-ı meymenesi tārmār olup
Oldı 'adem memālikine şeb-revān revān
- 8 Sultān-ı şubġ böyle yüz aġardımaz idi
Ger olmasa penāhı vezīr-i şeh-i cihān
- 9 Āşaf-şaf-ı zamān-ı Süleymān-ı şark u ġarb
Ser-'asker-i müdebbir ü pāsā-yı kāmran
- 10 Bu 'ızz ü şevketi ki saña virdi zıll-i Ĥaġ
Lāyıġ öñüñce olur ise Erdevān devān
- 11 Görse mehābetüñi eyā Rüstem-i veġā
Ƙahruñdan ister idi senüñ Ƙahramān emān
- 12 Ĥaşmuñ ƣafası ƣulle-i Ƙāf olsa fi'l-meşel
Ĥurd ide ƣarb-ı destüñ ile şeş-per-i ġirān

- 13 Hindū-yı muḳbil olmağa ḳapunda dem-be-dem
Çalışdı cān u baş ile şemşīr-i ḥūn-feşān
- 14 Eflāke irse kevkebe-i ‘ izzetūñ nola
Bir kethudā durur saña İskender-i zamān
- 15 Aldı ḳanadı altına gerdūnı beyza-vār
Şeh-bāz-ı himmetūñ ki aña ‘ arş oldu āşiyān
- 16 Ḳaç başı var ki ‘ arşa-i peykāruña gele
Adını gerçi bān ḳodı şāh-ı Alaman
- 17 Seyl-āb-ı ṭīḡuñ eyledi küffārı ḳana ḡarḳ
Ṭañ mı götürse gövdeyi heycā deminde ḳan
- 18 Bildi ḳara başına ne gün doğacaḡını
Ayaḳ ḳarada ḳodı hemān şāh-ı Alaman
- 19 Beñzetdi kendüyi var ise işiḡüñe kim
Gerdūn-ı dūnuñ üstine yol sürdi Kehḳeşān
- 20 İbrāhīm oldu nāmūñ eyā kān-ı ma‘ delet
Bu faḳr āteşini bana eyle gülsitān
- 21 Gülzār-ı midḡatūñde uçarken göñül ḳuşı
Cān bülbülü bu şi‘ r-i teri oḳıdı revān
- 22 Aḡzuñ ḡadışine açamaz zerrece dehān
Esrār-ı ḡaybe vāḳıf olan ṭab‘ -ı ḡurdedān
- 23 Ey serv-i hoş-ḡurām şaḳın yoluña gelür
Her sūya şu gibi gel aḳıtma yaşum revān
- 24 Ḳaldum ayaḳda ‘ arşa-i miḡnetde al elüm
Ey şeh-süvār-i ma‘ reke-i āḡirü’z-zamān
- 25 Gözden çıkaralı gelmedi hiç ‘ aynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yirinde ḳan

- 26 Çekdi zebāna āteş-i āhum derūndan
Gūyā dehānum içre görinen degül zebān
- 27 Cām-ı şafāyı şun tolu ey pīr-i deyr kim
Bir laḫz devrūn acılığın unudam hemān
- 28 Meddāḫ olalı saña eyā Müşterī-cenāb
Oldı Fiğānī ʿ arşa-i nazm içre pehlevān
- 29 Rūmuñ Kemāli dirdi baña şüphesiz eger
Görse kemāl-i kudretümi ehl-i İşfahān
- 30 Ḥatm eyle dāsitānı şürūʿ it duʿāsına
Uzatmağıl ḫikāyeti mānend-i kışşa-ḫān
- 31 Tā ḫalʿ a-i sipihre hücüm eyleye nücüm
Tā kim niyām-ı şebde ola ḫiğ-i ḫōr nihān
- 32 Taḫup kemendi gerdenine ḫarb-ı dest ile
Devlet ḫapuña ḫaşmı getüre keşān keşān

(4) Kaşide Der Medh-i İbrâhîm Paşa

K4

- 1 Girince cāme-i h̄ābe cihān-ı buķalemūn
Uyudı fitne-i ‘ālem kevākib açdı ‘ uyūn
- 2 H̄orōs-ı ‘ārşā ğıdā itmege yāhōd ol şeb
Kevākib erzenin ölçerdi keyl ile gerdūn
- 3 Nücūm çeşmine çekmek dilerdi yāhōd kuhl
Sipih̄r bīvesi çözmüş ya zūlf-i ğāliye-gūn
- 4 Cihānı almış idi cünd-i Hindū-yı şāmī
İrince h̄üsrev-i h̄āver livāsın itdi nigūn
- 5 Geçüp oturdı çü tahta o h̄üsrev-i ğītī
Cihāna şaçdı zer açup defīne-i medfūn
- 6 Yumaĝa çirk-i şebi cāme-h̄āb-ı gerdūndan
Getürdi çeşme-i h̄ōr āb kuruş-ı meh şābūn
- 7 Cihāna mu‘ cizesi zāhir oldı Mūsī-veş
Çıkarđı çünYed-i beyzāyı şubh̄-dem gerdūn
- 8 Yüzini sürmek ile h̄āk-i pāy-i Pāşāya
İşini mihr-i cihān-tāb eyledi altun
- 9 Dikildi şancaĝı dīnūñ kılā‘ -ı küffāre
Maķar olalı semendūñ sümüne şehr-i Budun
- 10 Şarīr şanma şadāsını kilik-i giryānuñ
Baş üzre dikilūben medhūñi oķur mevzūn
- 11 Sipih̄r-i dīn ü düvel Āşaf-i Süleymān Şāh
Revān öñüñce nice Erdevān ü Efrīdūn
- 12 Kılā‘ idinse cibāli ‘ adū neberdüñde
Şalınca şeş-per-i ķahrı hecān ider hāmūn

- 13 Dem-i ğazāda atıldı çü t̄öp-ı ejder-dem
Leşine k̄ondı o dem k̄āfirũn k̄ara k̄uzġun
- 14 Önüñe kim gelür ey Āşaf-ı zamāne senũn
Başına yıkar idũn Beç'i k̄açmasa mel'ün
- 15 Kef-i şehāña senũn nice benzeye 'ummān
Yañũnda dāne-i ħardal defīne-i K̄ārũn
- 16 Yüce şu deñlü sarāyuñ senũn Süreyyādan
Nite ki taht-i şerādan bu çarĥ-i mināġun
- 17 Rumüz-ı mes'ele-i 'adlũn itmege taĥkīk
Çıkardı şubĥa çerāġın kevākib-i gerdũn
- 18 Bu s̄üz-ı nār-ı felāket baña olur gülşen
Ĥalīlũm ola eger luţ u cūduña maĥrũn
- 19 Kimesne rişte-i nazmumu ĥabbeye almaz
Cevāhir-i sũĥanum olsa lü'lü'-i meknũn
- 20 Çerāġuñ olsun uyandır bu ĥ̄āb-ı ġafletden
Fiġānī çākerũni itme ġayriye memnũn
- 21 Yeter şikāyet-i faĥr ü felāket-i devrān
Götür du'āya livā gibi ellerũn eknũn
- 22 Niçe ki naşb ide ĥõr rāyet-i zer-endũdn
Sipihir k̄al'asına rumĥ-ı şāmı k̄ıla sũtũn
- 23 Ĥıyām-ı k̄adrũne şems ola şemse-i zerrĩn
Nite ki yücele t̄āĥ-ı muĥarnes-i gerdũn

(5) aşıde Berāy-ı Cenābī Beg

K5

- 1 Şeh-i nücūm ile āheng-i rezm idüp Őeb-i tār
ılā' -ı ũārem-i minā-nümāyı itdi ħiŐār
- 2 Yaşındı alb ü cenāhı sipāh-ı deycūrun
Şeh-i kevākib idince sipihri cā-yı arār
- 3 Topını ırdı tamām atmaĝa ' adū remye
Burūca ıĝdı kevākib kim eyleye peykār
- 4 Sipāh-ı zengī-i deycūra itmege Őeb-ĥūn
Pusuya girmiş idi Őehriyār-i bāliŐ-i ār
- 5 Bozuldı ' asker-i Őāmuñ neberd ü heycāsı
Çü ĥör geĉüp yine evreng-i arĥa itdi arār
- 6 Hizebr-i ĥör ıĝup bīŐe-zār-ı gerdūna
Bu gāv-i ĥāki urup penĉesiyle itdi Őikār
- 7 Ĥorōs-ı Őubĥ aĉup uĉdı bāl-i zerrīni
Sipihr mezra' muñ yidi dānesin ne ki var
- 8 Aĝıtdı eŐme-i ĥürŐīdi baĥr-i aĝdardan
Şu' ā' lülesi idi o eŐmenüñ zer-kār
- 9 Bülend mertebe olmazdı ĥüsrev-i ĥāver
Cenāb-ı ' izzetüne sürmese yüzün her bār
- 10 Muĥammed-āyet ü Yūsuf-liĝā Cenābī Beg
Ĥalīl-ĥ'ān u Ĥızır-' ilm ü Müsevī-güftār
- 11 Sipihr mezra' muñ ĥāŐılın yazar cev cev
' Utārid eylemege ' arz tapuña her bār
- 12 Baş egmeye Şu ki emrüñe ĥāmeveŐ dā'im
Dili kesile döküp yaş olup siyeh-ruĥsār

- 13   Qazā siyāsete cellād ü mäh-ı nev çengāl
Sipihr ‘arşa-i kīnūnde ser-nigūn bir dār
- 14   Hilāl-i şāmī-i ebreş-süvār-i kulle-nişīn
Kemīne halka-be-gūşuñdur ey kamer-ruhsār
- 15   Ğubār-ı sümm-i semendūñ ser-i ħōra iklīl
Ħadīd-i pāye-i kadrūñ bu kubbeye-i devvār
- 16   Medār-ı devletūññ bulımaya merkezini
Demür ayağ ile devr itse niçe yıl pergār
- 17   Kimesne çekmedi devrūnde açlık cevri
Ayağa düşmedi kimse meger ki cür‘a-i ħ‘ār
- 18   Ümīd naħlini dikedüm çü bāğ-ı luṭfuñda
Bitüre ebr-i kefüñ ger olursa gevher-bār
- 19   Düşinde görmedi Aħmed niçe qaşā’idde
Bu tarz-ı ħāsı Fiğānī ki eyledi izħār
- 20   Bu deñlü lü’lü’-i ħāşı ma‘ānī baħrinden
Ṭalup çıkardum ayağña itmege işār
- 21   Ħazef bahāsına almaz kimesne gūş eyle
Cihānda olmaya žāyi‘ bu lü’lü’-i şevvār
- 22   Elümde kulpı kalur desti her neye şunsam
‘Aceb zamānede var mı benüm gibi bī-kār
- 23   Yeter şikāyet-i faqr u felāket-i devrān
Götür du‘āya elūñ eyleme sözüñ ikşār
- 24   Şefī‘üm ol ki şefī‘ūñ ola senūñ Aħmed
Qoma bu künc-i felāketde beni zār u nizār
- 25   Niçe ki ħüsrev-i ħāver burūc-ı gerdūna
Livāsını dike ħükmini eyleye izħār
- 26   Günūñ yig ola günūñden eyā sipihri-i şeref
Murāduñ üstine devr eyleye felek her bār

(6) Kıaşıde

K6

- 1 Bir Őubĥ-dem felek tutuĥından   ar sv r
Oldı hez r cilve ile mihr  Őik r
- 2 Őaĥdı s m-i semendine encüm cev hiri
D m d-ı  arĥ varın a a eyledi niŐ r
- 3 Oldı Őafaĥ   ab -yı surĥ hil l z n
Őubĥu n   ar sı olmaĥa  arĥ atına s v r
- 4 Bu Ő dliĥla bir yere geldi mel 'ike
 arĥu n  onatdı  al  aların t biŐ-i neh r
- 5 C n g zi ile seyr ider iken o    lemi
T Ő oldu anda  eŐm me bir  aŐr-ı zer-nig r
- 6 Gördüm bir  sit ne ki göz görmemiŐ anı
Gerd n-med r u k h-vaĥ r u zem n- ar r
- 7 Didüm bu  sit nede kimdür didi ĥired
Ol ef al-i zam ne v  m mt z-ı r zig r
- 8 B  Bekr-Őıdĥ u ĥ mi-ı d n      mer-zafer
   sm n-ĥay    Al -kerem   Aĥmed-iŐtihar
- 9 KeŐŐ f-ı m Őkil t ya  n  Paşa-z de kim
  'il kel m-ı manĥıĥına z mre-i kib r
- 10 Anı ni e Őeb h ideyin dest-i c dına
Kim reŐŐası durur kefin n l cce-i biĥ r
- 11   Ahdinde kimse inlemez ill  meger ki k h
D kmez kimesne g z yaşın ill  ki c y-b r
- 12 Bilmez d g n evini  anaĥ  aŐır ol kişi
Be zer dir ise eŐigine  arĥ-ı zer-nig r

- 13 Bişdi şü deñlü maṭbaḥ-ı sūrunda aṭ' ime
Aldı naşīb dānesini yirde mūr u mār
- 14 Kef kef geçerdi gerçi acından köpük kuşup
Oldı ğarīḳ-i ni' metüñe baḥr-i bī-kenār
- 15 Çarḫ itmege dükānçe-i sūrunda dem-be-dem
Oldı bedīd ḳulle-i ḥāverde bir nigār
- 16 Bir cāriyeñ durur ki ḥarīde bu mihr-i çarḫ
Ṭās-ı sipihri başda götürür legençevār
- 17 Yüklense ger cehāzını ḳadrüñ ' arūsınuñ
Büker ḳaṭār-ı tevsen-i çarḫuñ belini bār
- 18 Vaşf eylemekde zātuñı ey Murtażā-seḥā
Dürr ü cevāhir oldı zebānum çü Zülfiḳār
- 19 Ögdül virürse ' arşa-i nazm içre şā' ire
Meydān alurdi tevsen-i ṭab'-ı süḫan-güzār
- 20 Vaşf-ı süvār-i ḳadrüne ṭāḳat getürmege
Urdum semend-i ṭab' uma ben zīn-i i' tizār
- 21 Ḳāşır zebān-ı nāṭıḳa medḥinde ḥāmeveş
Mühr ur Fiġānī ağzuña sen de devātvār
- 22 Tā kim sipihr bivesine nev-' arūsveş
Her bāmdād ola şafaḳ ğāze-i ' izār
- 23 Gelsün hemīşe baḫt ' arūsı kenāruña
Olsun ḥarīm-i ḥürmetüñe perde-dārvār

(7) Kışıide

K7

- 1 Geçerse ‘arşı-i heycâda nola er hançer
Cihâni kabzasına aldı ser-te-ser hançer
- 2 Akar şuya tayanur kim tayanur ise aña
Geçerse toğrı inanma dişin biler hançer
- 3 Sözi geçer ne yaña varsa naşş-ı kıâtı‘ dur
El içre anuñ için oldu mu‘ teber hançer
- 4 Şu deñlü keskin olur iştihâsı rezmünde
‘Adünuñ içmege hünını aş yirer hançer
- 5 Hezâr olursa da a‘ dâ yüzini döndürmez
Cenâh u kalbe toğınur yarar geçer hançer
- 6 Toğınsa Zâl-i felek cevşeninde eglenmez
Şu sem gibi yidi tâsdan ider güzer hançer
- 7 Çekerse nola o Ye‘cüc-ı fitneye seddi
Cihânda buldı İskender gibi zafer hançer
- 8 Olursa Sâm u Nerimân anı başar darbı
Peleng-i kulle-i perhâş u şir-i ner hançer
- 9 Yanında yüz yumaz idi Hıdıv-i devrânuñ
Ger olmasaydı yalıñ yüzlü sim-ber hançer
- 10 Kıubâd-ı ma‘ reke İskender-i kader-kudret
Yanaşdı saña olupdur meger nöker hançer
- 11 Kesüp boğazların a‘ dânuñ ağıdur bahri
İskender oldu neberd illerinde her hançer
- 12 Yanında kim ki çıkar egri dökmege kanın
Elinde Zâl-i sipihrün hilâl zer hançer

- 13 Şanur görenler anı baħr içinde mähidür
Kefûn içinde ne dem kim tutar maķar ħançer
- 14 Cihād ħaķķını kim setr iderse ħaķķında
Lisān-ı ħāl ile oķur *feķad kefer* ħançer
- 15 Ziyāfet eylemege ħaşmuñı neberdünde
Getürdi ortaya ħ̣ānını mā-ħazar ħançer
- 16 Ne tan göñüllerini çāk iderse a' dānuñ
Çü mā'-i cārī gibi dilleri açar ħançer
- 17 Şu deñlü 'ālemi tutdı şadā-yı 'adlũñ kim
Kimesne kimseye daħl eylemez meger ħançer
- 18 Yarar geçinmege yanuñda ol dem-i peygār
Şoķup dil aģzına ħaşmuñ ħaber ider ħançer
- 19 Şu şızmaz aralarından iki ħarındaşdur
Ne sūya ŧiģuni şalsan bile gider ħançer
- 20 Sipihr ħinkine bindi 'adũñ ile rezme
Taķındı şa' şa' adan ħüsrev-i ħamer ħançer
- 21 Yüze gelür nesi var ise cevher ü zerden
Yoluñda ħarc ider öñüñde pāreler ħançer
- 22 Bitürdi işini rezmüñde cümle a' dānuñ
Şu deñlü kār-güzār oldu bīşe-ger ħançer
- 23 Ne çekdüģümü dilümden bilüp durur cānā
Yanuña vardı egildi virür ħaber ħançer
- 24 El üzre tut beni 'arż-ı hüner idem saña
El üzre tutmağ ile gösterür hüner ħançer
- 25 Şeh-i vilāyet-i nazmam zebān durur ŧiģum
Tenümdeki eyegüler baña yeter ħançer

- 26 Fiġānī lāf u ġüzāf eyleme geçenden geç
Zebān-ı ıa' ne uzatmaya saña her ıaner
- 27 Őenāña bildi ki yoıdur zebān-ı Őāyestem
Beyāna başladı yanumca muıtasar ıaner
- 28 Niçe ki ola nihān Hızr Őuyı zulumetde
Niyāmuñ içre ıuta dā'imā maıar ıaner

(8) Kaşide

K8

- 1 Hümā-yı dil olalı şayd o çeşmi şeh-bāza
Hezār şevk ile cān murğı geldi pervāza
- 2 Yanında fāş ideli mācerāyı dil-dārum
Geyürdi hil' at-i alı sirişk-i ğammāza
- 3 Kül eyledi yaqup eczāmı ' andelīb-āsā
Bu köhne gülşen-i ' ālemde bir gül-i tāze
- 4 Nevāmı diñlemege ger büzürg ü ger kūçek
Niyāzum işidüp āheng iderse şeh-nāza
- 5 Fiğān u nāle iderken ğıriv ile nā-geh
Hevādan irdi hemān sem' ine bir āvāze
- 6 Ki ey esir-i kafes bülbül-i ħazān-dīde
Ħazāndan ister isen ger irişesin yaza
- 7 Bu dāsītān-ı nev ü bu cerīde-i şevki
Ħikāyet eyle yūri var o nükte-perdāza
- 8 Ħıdīv-i ' arşa-i fikret müdebbir ü dānā
Bülend-mertebe İskender-i ser-efrāza
- 9 Bu gün ki kān-ı sa' ādetde bir gühersin sen
Ne ħācet ey dūr-i yektā yañuñda enbāza
- 10 Zer üsküfiyle qapuñda ħör derbān
Sipihre atdı külāhı irişdi i' zāza
- 11 Yanuñda ħās olanuñ āħiri olur maħmūd
Quluñ olanlar irişür maqām-ı Āyāza
- 12 Kef-i şehāñ ile ol dem şu sep ki ey yem-i dil
Bu sūz-ı fāqa ile āteş uğramış sāza

- 13 Fiġānī bŭlbŭl-i gŭlzār-ı midḥatũndŭr çŭn
‘Ināyetũn gŭlini ıoılat ol nevā-sāza
- 14 Olalı sen gŭl-i gŭlzār-ı devlete Vaşşāf
İrişdi nazm-ı bedī‘ ūm Kemāl-i i‘ cāza
- 15 Hŭmā-yı ṭab‘ umı gŭrse Hŭmāyŭn aydurdı
‘Aceb havāda uçar āferin o ŧeh-bāza
- 16 ıo lāf ũ da‘ vīyi ey dil ŧenā zamānidur
Du‘ ālar eyle hezārān o gŭlşen-i rāza
- 17 Yel-i bahār ide çŭn mŭnhezim ŧitā cŭndin
Şŭkŭfezār-ı murāduñ Ḥaıı irgŭre yaza

6.2. GAZELLER

Ġazel (1)

G1

- 1 Zaĥm-i nāĥun bāġ-ı sīnemde **gūlistān**dur baña
Kesdūġum herbir elif serv-i ĥırāmāndur baña
- 2 cān virürken ĥasret-i la' lüñle künc-i ĥücrede
ĥatre ĥatre Şu viren ey ġonca peykāndur baña
- 3 ' Arz-ı dīdār eylemezseñ düzāĥ olur kâ 'ināt
Sensüz ey ĥūr-ı behiŐtī ravza zindāndur baña
- 4 Ķatlüme ĥançer çeküp āzürde ĥılma destüni
Sevsen-i āzādı bāġuñ Őġ-g-i burrāndur baña
- 5 Zevĥ ideydi dirdi Cāmī Őab' umuñ keyfiyyetin
Ey Fiġānī ma' rifet bezminde Selmāndur baña

Ġazel (2)

G2

- 1 Şu gibi Őāf ĥıl sözi fikr eyle vir cevāb
Her ne dilüñe gelse öġütme çü āsiyāb
- 2 Baĥup ĥalursa yaŐuma nola o serv-ĥadd
Gözler alur revān olıcaĥ sür' at ile āb
- 3 GökŐuya döndi cism-i nizārum döġünmeden
Yir yir içinde ābileler oldı Şan ĥabāb
- 4 Göñlüm müşevveş olsa nola zülf-i yārda
Bir ĥuŐ ki dāma düŐe çeker lā-büd ızĥrāb
- 5 La' liyle çeşmine vireli dil Fiġāniyā
Gözde aġızda ĥalmadı ĥiç lezzet ile ĥ'āb

Ġazel (3)

G3

- 1 Hechrũnde gördũgũn bu toġuz ser-niġũn ħibāb
Deryā-yı eřkũm ũzre benũm oldu bir ħabāb
- 2 Vaşlı metā‘ in alur idũm naġd-i cān ile
Bāzār içinde rāst degũl evdeki ħisāb
- 3 Zũlfi ucından eylese ruġsārını ‘ ayān
Dirler ki toġdı cānib-i maġribden āfitāb
- 4 Ĥālũn ġamı şu deñlü za‘ ĩf eyledi beni
Kim sāye-bān idinsem olurdu per-i zũbāb
- 5 Dīdār-ı yāri görmek içündür Fiġāniyā
Gözler idüp ħabābı aġar sũr‘ at ile āb

Ġazel (4)

G4

- 1 Ruġsārıların zũlfũn içün itdi řehādet
Bir dīni ħaradur ki ider şemse ‘ ibādet
- 2 ‘ Anġā-yı dilũm seyr-i cihāna heves itmez
Menzil-geh olalıdan ana Ķāf-ı ħanā‘ at
- 3 Bir ġũn sen eger kũlbe-i aġzānuma gelsen
Ey serv muġarrer ħopar ol ġũnde ħıyāmet
- 4 şol ħũkm-i hũmāyũn-ı cemālũndeki zũlfũn
‘ Anberle yazılmış iki ‘ unvān-ı melāġat
- 5 ‘ Ālemde bu beş beytũn ile ħal‘ a-i şi‘ re
Urduñ be Fiġānī yine bir toġ-ı belāġat

Ġazel (5)

G5

- 1 Cām-ı ʿışkuñ şevk ile nüş itmişem Rūz-ı Elest
Şanmañuz kim zāhirā meyden olupdur cān mest
- 2 Şemʿ -i ruhsārına yāruñ dil düşüp pervāneveş
Perr ü bālin nār-ı hicrān ile itmişdür şikest
- 3 Ol kamer talʿ atluya nāzır olaldan cümle halk
Māh ü mihrüñ zerre-i kemterden oldu kadri pest
- 4 Göreliden kāmetin ol serv-i kıaddüñ nāreven
Gör ne taʿ zīm ile durup bağlamışdur karşı dest
- 5 Mest görüp kūyında ʿ ayb itmeñ Fiğānīyi ki ol
Bir leb-i mey-gün firākından olupdur mey-perest

Ġazel (6)

G6

- 1 Saña ğamzeñle kim dir kaşd-ı cān it
Çeküp hañçerlerüñ her demde kan it
- 2 Cihān bāğına ʿ arz eyle cemālüñ
Serāser lāle-zārı gülsitān it
- 3 Güneş lāf eylemiş ey māh sen de
Atup gökden uçur h̄ār-ı cihān it
- 4 Getür sinemde şakla ʿ ışk-ı yāri
Ol āteş-bāzı kül eyle nihān it
- 5 Gerekdür gülşene āvāz-ı bülbül
Fiğānī kūy-ı dil-berde fiğān it

Ġazel (7)

G7

- 1 Ey řabā āhumı var milket-i cānāna ilet
Mūr-ı lengem beni dergāh-ı Süleymāna ilet
- 2 Dil şaçında şalınup cān dağı zindānda yatur
Niçedür kim birin aş birini zindāna ilet
- 3 Ben bu ğurbetde ğarībem ger ölem fūrkat ile
Ey řabā ħālūmi luř it der-i cānāna ilet
- 4 Niçe bir bülbülini ide gülistāndan ıraĝ
Ruğı gül lebleri mül gözleri mestāna ilet
- 5 şi' rini her ki Fiĝānī gibi geyürse libās
Germ olup nazmına đir var buni Sulřāna ilet

Ġazel (8)

G8

- 1 Bir dem řanemā kām̄et-i servüñle kıyām it
Tā kim bize zāhir ola ađvāl-i kıyām̄et
- 2 Mescidde mü 'ezz̄in ki göre bađıřuñ ey dōst
Kad kām̄et okuyup ide tekbīr-i iķām̄et
- 3 Mihrāba geçüp fitne gözüñ sihr ile dā'im
Eyler ol iki řurrayı cādūya emānet
- 4 Gel şana girüp cev̄r ile öldürme beni kim
Hiç fā'ide itmez kişiye řoñra nedām̄et
- 5 Sen dil-bere dil virdi Fiĝānī dile dūřdi
'Āřıķdur olursa nola rüsvā vü melām̄et

Ġazel (9)

G9

- 1 Çarha ey meh gice āhum çekmese yalıñ kılıç
Böyle encüm içine yir yir kıran düşmezdi hıç
- 2 Öykünürse yāra ey engüşt-i t̄ig-i āb-dār
Gökde māhı bir gice durduğı yirde iki biç
- 3 Bu dil-i güm-geşteye şorsam eger virmez cevāb
Ey güneş yokdur dehānuñ zerrece var ise hıç
- 4 Halka olmuş şu yılanı şandum ey servüm görüp
‘Ārızuñ üstinde bu zülf-i mu‘ anber piç piç
- 5 Ey Fiġānī çün fenā bezmine başduñ ayağı
Nüh sipihrūñ bu toköz peymānesin bir demde iç

Ġazel (10)

G10

- 1 Bu hāristān-ı ‘ālemde açılmazsa gül-i maqşūd
Ne ġam ey bülbül-i cān işte gülzār-ı ‘adem mevcūd
- 2 Kaķupdur başuma cellād-ı ġamzeñ niçe kızmış mīh
Gözümnden uçları çıkdı degül müjġān-ı hūn-ālūd
- 3 Ruħuñda hāl-i yek-tāneyle baħş-i iştirāk eyler
‘Aceb mi ehl-i Hind oda yaķarsa kāfir oldı ‘ūd
- 4 Komadı yir yaşum rüy-ı zemīni ġarķ-ı āb itdi
Anuñçün dūd-ı āhum yir yir oldı göklere memdūd
- 5 Tecellī-i şafā-yı şayķal-i mir ’āt-i hāverden
O māhuñ ‘aks-i hūsnidür Fiġānī mā-hüve’l-maqşūd

Ġazel (11)

G11

- 1 Ne bend idüpdür añlar baña o zülfi kemend
Şu kimse kim gice ala yolu ola derbend
- 2 Dilerse ayaġuñ almaya küştî-gîr-i felek
Ayaġuñ almaġ için itme kimseye pâ-bend
- 3 Vefâ vü mihrüñ aġyâra  aşık-ı şeydâ
Cefâ vü cevruñe âni belâlara ġursend
- 4 Dür-i sirişki şu deñlü döküp durur sensüz
Ki aġardı aġlamadan gözlerüm şadef mânend
- 5 Mücerred ol zen-i çarġa baş egme  İsi-veş
Fiġâni zâde-i ab uñ yeter saña ferzend

Ġazel (12)

G12

- 1 Dökmege anımı ġalkuñ ki müjeñ âl eyler
Bize geldükçe oınmaz geçer ihmâl eyler
- 2 Merdüm-i dîde kenâr itmege ol serv-adi
Yitmiş iki dereden su getürüp âl eyler
- 3 Dâne-i ġâlûñe meylüm uyup İblîs raîb
Derġehüñden beni Âdem gibi idlâl eyler
- 4 oġruluk itdügüm için midür ol serv-i revân
Sâye-veş yirlere çalar beni pâ-mâl eyler
- 5 Ġam ġubârını elekden geçürüp ılmaġa şâf
Tîrüñ ey aşî kemân sînemi ġîrbâl eyler
- 6 Toldurup seng-i ġavâdişle felek dâmenini
Kûh-veş başî açuk bendesin abdâl eyler
- 7 Gül yüzüñsüz idemez ab -ı Fiġâni eġġân
Gülşenüñ bülbülünü faşl-ı ġazân lâl eyler

Ġazel (13)

G13

- 1 Bendini çarħuñ görüp eşk-i revānum çağlar
Āsiyābuñ nite kim ey serv-i qad ırmağlar
- 2 Nāqa-i Leylī ‘ araķ-riz oldı şanmañ raħm idüp
Her kılı Mecnūna rāh-ı ‘ ışķ içinde ağlar
- 3 Bir mūnaķķaş ħaymedür cismüm muħabbet şāhına
Mūlarum anda elifler şemselerdür dağlar
- 4 Şol kara tüglerle tırūñ ey kemān-ebür senūñ
Beñzer ol şeh-bāza kim başına üşmiş zāğlar
- 5 Ey Fiğānī ‘ ālem-i ıtlāķa eylerdüm sefer
Rehzen-i bend-i ta‘ alluķ rāh-ı ‘ aklı bağlar

Ġazel (14)

G14

- 1 Miķrāz-i ġamzeñūñ işi ‘ uşşāķa yaradur
Āvāre diller anuñ için pāre pāredür
- 2 Ey māh sīnem oldı benüm āsumān-ı mihr
Yir yir şerār-ı sūz-ı dil anda sitāredür
- 3 Bezm-i fenāda urdı şada çār ‘ unşurum
Raķķās-ı ‘ ışķ elinde meger çār-pāredür
- 4 Ĥaṭṭ-ı ġubāruñuñ yazamazlar mişālını
Nāmeñ yanında ħāmelerūñ yüzi ķāredür
- 5 Ṭāvūsı oldı çarħ-ı berīnūñ bu dūd-ı ah
Yir yir benekler aña Fiğānī şerāredür

Ġazel (15)
G15

- 1 Kaşlaruñ tuğrası cānā āfitāb üstindedür
Şekl-i bi'smi'llāha beñzer kim kitāb üstindedür
- 2 Āfitāb-ı 'ālem-ārā gördügince ruħlaruñ
Zerre-veş ditrer felek üzre hicāb üstindedür
- 3 Dāğlar yaqđum ruħuñ şevkiyle dilde lāle-vār
Ol sebebdendür ki ħalbüm ıztırāb üstindedür
- 4 'Ākıl iseñ 'ālemüñ naqşın görüp meyl eyleme
Köhne bir virānedür bünyādı āb üstindedür
- 5 Tıtalum kim ser-be-ser sulţān-ı 'ālemsin bu gün
Ey Fiğānī menzilüñ āħir türāb üstindedür

Ġazel (16)
G16

- 1 Eşk-i çeşmüm sāye-veş yollarda kim üftādedür
Pāy-māl itme anı ey serv merdüm-zādedür
- 2 'Işksuz eczā-yı cismüm gelmedi bir araya
Mebde'-i cem' iyyet-i şoħbet meger kim bādedür
- 3 Nāme-i 'ışķ oldu cismümde benüm her üstüħvān
Ĥayf kim 'unvān bu gün Mecnūn ile Ferhādatur
- 4 Ey gönül şāh-ı cihān-dāra şaķın reşk eyleme
Kim gözi 'ayyār-ı çarħuñ efser-i Dārādatur
- 5 İrmek ister zülfine tül-i emellerle gönül
Ey Fiğānī bu perişān dil 'aceb sevdādatur

Ġazel (17)

G17

- 1 Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-‘ izār
Gülzār-ı ğamda bencileyin bülbülün hezār
- 2 Sulţān-ı ‘ ışķam oldu şerār ile dūd-ı āh
Şahrā-yı ğamda üstüme bir çetr-i zer-nigār
- 3 Şol kanlu kanlu dāĝ ile bu cism-i nā-tüvān
Oldı şeh-i belāya bir altun benekli zār
- 4 Esrār-ı ‘ ışķuñ añlayalı hayretin şehā
Terkīb-i cismüm eyledi bād-ı fenā ğubār
- 5 Kimdür Fiĝānī dir iseñ eyā Hüsrev-i zamān
Bir derd esiri ‘ ışķ ile Ferhād-ı rüzigār

Ġazel (18)

G18

- 1 Cihāna ‘ ışķ ile geldüm ne mālüm ne menālüm var
Ķanā‘ at gencine ķānı‘ olalı hoşca hālüm var
- 2 Gerekmez zerrece zāhid cihānuñ mihr ile māhı
Benüm bir yüzi gün alnı kamer kaşı hilālüm var
- 3 Dehānuñ sırrına yoķdur sözüm kim zerrece cānā
Miyānuñ vaşfin itmekde velī ince hayālüm var
- 4 Efendim saña lāyık cāndan özge nesne yoķ amma
Eşigüñ itlerine kāse-i serden sifālüm var
- 5 Ķabā-yı atlas-ı çarķa deĝişmem Tañrı haķķiyçün
Bu gün egnümde rindāne Fiĝānī köhne şālüm var

Ġazel (19)
G19

- 1   Ĥasret odına řĩđi nigāruñ zebānedür
         Cevherleri yüzinde şererden niřānedür
- 2   Yanuñda murđ-ı dil nola ārām eylese
         Ŧĩđ-i mücevheruñ aña çün āb ü dānedür
- 3   Ŧĩđuñ sipihr cevheri bir bir kevākibi
         Ĥūn-ı dilüm yüzinde řafađdan niřānedür
- 4   Bir bağrdür kefüñdeki şemşir-i āb-dār
         Yir yir içinde gevheri dürr-i yegānedür
- 5   şi' rüñ Fiđānī ol şeh-i mülk-i melāhatüñ
         Evřāf-ı řĩđi ile bir āb-ı revānedür

Ġazel (20)
G20

- 1   Her kaçan ol bī-vefā ađyār ile sāđar çeker
         'Āřık-ı dil-đasteler şanlar yudar đamlar çeker
- 2   Dōstlar bilsem günāhum neyledüm ol dil-bere
         Ĥıřm idüp mestāne çemmi şatlüme đançer çeker
- 3   Ĥasret-i la' lüñle cānā dil belā bezminde ah
         Dem-be-dem şan ağlayup şanlar yudar semler çeker
- 4   Āh-ı āteř-nākümi kim görse başum üzre dir
         Bende-i mađbūlıdur řāhuñ livā-yı zer çeker
- 5   'Ālemüñ sultānyam dirse Fiđānī vechi var
         Ĥāk-i pāyuñdan efendi başına efser çeker

Ġazel (21)

G21

- 1 Yüzüm zerd ü yaşum al oldu dirsem yāra āl añlar
Miyānuñ fikri mū kıldı tenüm dirsem hayāl anlar
- 2 Bilen nefsin bilür Rabbin buyurmuş Sākī-i Kevşer
Bu sırrı zāhir ü bātın haqīkat ehli hāl añlar
- 3 Hārābat ehli fāsıkdur diyü ta' n eyleme zāhid
Cihānda bunlaruñ keyfiyyet-i hālın ricāl añlar
- 4 Cemālūñ muşhafı üzre konılmış noqtadur cānā
Velī bādī nazarda kim görürse anı hāl añlar
- 5 Vücūd-ı vācibi fehm eyleyendür 'ārif-i bi'llāh
Ser-ā-ser 'ālemi bunlar bugün zıll-i zılāl añlar
- 6 Yüzüm def kāmētüm çeng oldu ğamdan dir isem dil-dār
Baña cevr ü cefā eyler sözümi kıll u kāl añlar
- 7 Fiġānī sūz-ı Hüsrevden yaqarsın şem' -i eş' arı
Nezāketde Hāsan sensin hayālātūñ Kemāl añlar

Ġazel (22)

G22

- 1 Būseñe dil kānī' olmaz vaşluñuñ şeydāsıdır
Dōstum ma' zūr tut dünyā tama' dünyāsıdır
- 2 Ah kim ölmezden öñ bir gün beni hāk eyleyen
Ol kıyāmet kāmētūñ bu va' de-i ferdāsıdır
- 3 Dimek olmaz adını bir māh sevdüm tāzece
Edrine şehrinūñ ol gāyetde müsteşnāsıdır
- 4 Kıpkızıl divāne idüp kara çullar geydüren
Baña ol qaşı qaranuñ gözleri alasıdır
- 5 Bilmek istersen Fiġānī kim durur ol ğonca-leb
Gülsitān-ı hüsniñ bir bülbül-i gūyāsıdır

Ġazel (23)

G23

- 1 Tennür-1 sīnem içre baġrum kebāba beñzer
‘ Aks-i lebūnle yaşum anlu řarāba beñzer
- 2 Seyl-i revān-1 eşküm üstinde ar-1 gerdān
şu üzredür bināsı bir āsiyāba beñzer
- 3 Gönlüm vilāyetini ol seng-dil yıaldan
Taş üzre taşı yodur şehr-i řarāba beñzer
- 4 Bu nüh revāk-1 gerdün ‘ arş-1 ‘ azīmi ile
‘ Ummān-1 eşküm üzre birkaç abāba beñzer
- 5 Bu āh-1 serd içinde āk-i tenūñ Fiġānī
şarşar yili şavurmuş bir keř türāba beñzer

Ġazel (24)

G24

- 1 āmet-i am-geřtemüz gūy-1 belā evġānıdır
şeh-süvārum ‘ arşa-i ‘ iřuñ anuñ meydānıdır
- 2 Topuñ aġsun göklere ey āh-1 āteř-bār kim
al‘ a-i gerdün senūñ bir opuñuñ vīrānıdır
- 3 Zerreler řanma felek bu řiře-i hūrřid ile
Nev-‘ arūs-1 üsñüñ ey meh gülāb-efřānıdır
- 4 Kim ki bir řāh-1 cemālūñ ‘ iřına oldı esīr
Pādiřāh-1 heřt-kiřver ‘ ālemūñ sulānıdır
- 5 ‘ Ārřa-gāh-1 ġamda bu evġān-1 dūd-1 āhumūñ
Ey Fiġānī bu felek bir gūy-1 ser-gerdānıdır

Ġazel (25)

G25

- 1 Bâġ-ı ruġuñda zâhir olalı benefşe-zâr
Boynı burıldı oldu çemende benefşe zâr
- 2 Oldı ġazân varaqları zerrin ġılâf aña
Bir ũġ-i ũâfdur görünür âb-ı ġoş-güvâr
- 3 Bâġ-ı melâġat içre iki serv-i nâzdur
ġam oldu bād-ı âh ile âb-ı revân...
- 4 Zâr itdi nâr-ı ġamda beni sîne bülbüli
Feryâd iderse tañ mı gönül andelîb-vâr
- 5 Baġr-i ma' ânî dirdi Fiġânî saña eger
İrseydi ġüş-i Sa' diye bu dürr-i ũâh-vâr

Ġazel (26)

G26

- 1 Murâdı gönülümün senden vefâdur
Ki ol cevr ile çoġdan mübtelâdur
- 2 Benüm her ġâlümi ġâl-i siyâhuñ
Bilür bilmezlenür yüzi ġaradur
- 3 Kimün kim bir büt-i sîmîn-teni yok
Eger ũâh-ı cihân ise gedâdur
- 4 Meges el açuban zârîlġ eyler
Murâdı ġâl ile dilden du' âdur
- 5 Aġar sudur meger gönülüm Fiġânî
Ki her serve aġar gönül belâdur

Ġazel (27)

G27

- 1 Āfitābum ŧanma māhı āfitābı devreder
Mıhr-i ħüsnüñ zerre-veŧ itmiŧdür anı der-be-der
- 2 Zerre-veŧ ‘āŧıqlaruñ mihrüñle ser-gerdāndur
Ey hilāl-ebrü yüzüñ ŧems ü cebinüñdür qamer
- 3 Hāle ŧanma māhuñ eṭrāfında cānā her gice
Tır-i āhum qorqusından yüzine tıtdı siper
- 4 Dōstum baŧum irerdi āsumān-ı devlete
Āsitānuñ itlerine āŧinā olsam eger
- 5 ‘Ālem içre pāy-būsı el virürdi dil-berüñ
Yaŧuñ ile rüyuñı kılsañ Fiġānı sım ü zer

Ġazel (28)

G28

- 1 Bülbüli bezm-i çemende ġayret-i ħār incidür
Ġonca-i gül-zārı ŧanman bülbül-i zār incidür
- 2 Her kaçan pervāneveŧ ey dil Ĥalāl-i ‘ıŧk-ı yār
Nār-ı ‘ıŧka cān atar denmez ki ol nār incidür
- 3 Ĥasret-i kullāb-ı zülf-i yārdur zaĥmet viren
Yoĥsa kim Manŧūr-ı ‘ıŧkı ŧanmañuz dār incidür
- 4 Ey gül-i gül-zār-ı cennet niçe varsun kūyuña
‘Āŧık-ı āŧufteyi çün ṭa‘n-ı aġyār incidür
- 5 Āl ile bir büseñ aldı bu Fiġānı ṭıfl iken
Daĥı ol ġayret anı añduqça her bār incidür

Ġazel (29)

G29

- 1 Lebüñ şevkiyle qanı şol yaşum qan itdügüm demler
Cihāni ser-te-ser la¹-i bedaḥşān itdügüm demler
- 2 Yā qanı sīnemi şol qanlı qanlı dāğlarla ben
Qızıl güller açılmış bir gülistān itdügüm demler
- 3 Niçün ¹ahdüne tırmazsın meger kim gitdi yāduñdan
Behey zālīm senüñle āhd ü peymān itdügüm demler
- 4 Yeñi yaqası yoq tonlar geyerdi eski ¹āşıqlar
Senüñ ¹işkuñda ben çāk-i girībān itdügüm demler
- 5 Daḥı bilmezdi ¹ālem neydügin feryād ü efgānum
Fiğānī ney gibi feryād ü efgān itdügüm demler

Ġazel (30)

G30

- 1 Da¹vā-yı ḥüsn kıлмаğa ¹ālemde ey nigār
Sen dil-sitān ile büt-i Çīnūñ ne ḥāli var
- 2 Peykānlaruñ bedende gelüp olalı muqīm
Ġam ¹askerine oldu tenüm āhenīn ḥişār
- 3 Qanlı yaşumla yazmağa ġam mācerāsını
Ruḥsār-ı zerdüm oldu benüm levḥ-i zer-nigār
- 4 Gün gibi irdi göge başı olalı şehā
Bir ¹āşıq-ı felek qapuñda ḥāksār
- 5 Kimdür Fiğānī dirseñ eyā serv-i ḥōş ḥırām
Bir ¹āşıq-ı felek-zede bed-nām-ı rüzigār

Ġazel (31)

G31

- 1 Sevdā-yı zülf-i yār ile āşüfte-ḥāṭıruz
Gāhī ‘ Arabda gāhī ‘ Acemde müsāfirüz
- 2 Bir kaç gedā-yı sākin-i faḳr u ferāgatüz
Ma‘ zür tüt ŧehā bizi ḥidmetde ḳāşıruz
- 3 Abdāl-ı ser-bürehne-i Baṭṭāl Ġāzīyüz
Sultān evinde bir niçe yıldur mücāvırüz
- 4 Dīvāneyüz çü külfet-i teklīfden berī
Sözün ötesi bu ki ne mü ‘min ne kāfirüz
- 5 Meclisde bāde ŧevḳine añup Fiġānīyi
Fūrḳatde geçdi ‘ ömri diyü aġlar acıruz

Ġazel (32)

G32

- 1 ‘ Işḳ illerinde ŧāh-ı belānuñ penāhıyuz
Mecnün gibi diyār-ı ġamuñ pādişāhıyuz
- 2 Eṭrāfumuz alursa n’ola leşker-i fenā
Ġam pādişāhınuñ güzelim bār-gāhıyuz
- 3 Tütüdi cihānı ŧa‘ ŧa‘ a-i nūr-ı ŧevḳimüz
Derd ü belā feleklerinün mihr ü māhıyuz
- 4 Mecnün gibi esīr-i ġam olaldan ey gönül
Dīvānelik vilāyetinün pādişāhıyuz
- 5 Sīnemde yandı dāġ-ı belādan çerāġ-ı ‘ ışḳ
Pīr-i ġamuñ Fiġānī bugün tekye-gāhıyuz

Ġazel (33)

G33

- 1 Beni egri ıkarımasun yanuında ħançer-i ser-tiz
Yüzine sürmesün alup bir avuç anum ol ħün-riz
- 2 ıkan baġrumdaki başla olupdur ġarka-i Sürġab
Ĥayâl-i yâr şahıdur göñül taġtı durur Tebriz
- 3 Şeh-i 'ışkam ulaġumda yaraşur olsa gevhler
ulaġum doldurı söġse n'ola ol la' l-i gevhler-riz
- 4 Yüzün görüp murâda ırnek isterseñ omaz zülfeyn
Ġurûba varmadın ħürşid irişür menzile şeb-ġiz
- 5 Beri yanında dünyânuñ şebâtı yok çü fânîdür
Geçelüm öte yanına Fiġânî rûzigâruñ tiz

Ġazel (34)

G34

- 1 Bezm-i ġamda itdüġüm Mecnûn-ı nâ-şâd eylemez
İtdüġüm kârı belâ kûhında Ferhâd eylemez
- 2 Gözlerüm giryân işüm eġġân ü dil nâlân hem
İş var kim baña ol ħür-i peri-zâd eylemez
- 3 Tîşe-i ġamda ne an aġladuġumu Kûh-ken
Başına doınmayan bilmez anı yâd eylemez
- 4 Niçe ger 'âıl dutarsa üstüne aldanma çarġ
Bir Süleymân var mı taġtın dehr berbâd eylemez
- 5 Sikke-i mermerde azduñ Bisütûn-ı 'ışda
İtdüġüñ kârı Fiġânî degme üstâd eylemez

Ġazel (35)

G35

- 1 Yile virürse bād-ı ecel ger ğubārumuz
Hācet-geh-i nişān ola seng-i mezārumuz
- 2 Bāġ-ı tenümde her bir elif bir nihāl-i serv
Bu kıanlu kıanlu kıara dögün lāle-zārumuz
- 3 Eksem vişāli toġmını bād-ı ümīd ile
Fırķāt dıraġtını bitirür kışt-zārumuz
- 4 Kıomaz ayaġa düşmege tıtar elin müdām
Yoķdur bizüm sebū gibi bir dest-yārumuz
- 5 Bāġ-ı cihānda doġrısı bu kim Fiġāniyā
Ol servi kıaddi sevmede yoķ ihtiyārumuz

Ġazel (36)

G36

- 1 Cihān bāġı bahārını nidem ol nev-bahārumsuz
Gerekmez ravza-i cennet baña ol gül-‘ izārumsuz
- 2 Yañılmaz bir nefes eşküm bu çeşm-i ħün-feşānumdan
Aķar ceyġün-veş şır şır o serv-i cüy-bārumsuz
- 3 Felek zeyn etmesün inen bu mihr ü māh ile kendün
Ki gelmez zerre deñlüce cihān naķşı nigārumsuz
- 4 Fırāķ-ı künc-i ġam içre ne müşkil derd olur yā Rab
Esīr-i derd ü ġam olmaķ o şāh-ı şeh-süvārumsuz
- 5 Fiġānī rūz ü şeb her dem bu fānī gülsitān içre
Geçürdüm ‘ ömri zār ile dirīġā gül-‘ izārumsuz

Ġazel (37)

G37

- 1 Kırdu şah-ı çemene hayme-i dībā nev-rūz
Lāleden aldı ele cām-ı muşaffā nev-rūz
- 2 Virdi şāh-ı güle gül-zār-ı cinānuñ haberin
Oldı bād-ı seherī gibi sebük-pā nev-rūz
- 3 Bezm-i gülşende idüp kām̄et-i ra‘ nāsın ı‘ arz
Geydi cānāne-şıfat cāme-i ḥaḍrā nev-rūz
- 4 Lāleden hoḳḳa ile meşrebi izhār eyler
Gösterüp dehre yine āyīn-i ‘İsā-nev-rūz
- 5 Vaşf ider ḥaḥḥ-ı dehānımı Fiġānīyi diyen
Sāġar-ı gülle ider bülbüli gūyā nev-rūz

Ġazel (38)

G38

- 1 Görüp bād-ı zemistāndan burūdet nā-gehān āteş
Geyüp sīm-ābgūn kürkün ışındı nā-tüvān āteş
- 2 Bilāl ü Bū-Leheb hem-dem olupdur dir gören cānā
Ne demde kim ı‘ iyān itse ı‘ alevlerle duḥān āteş
- 3 Şu deñlü şarşar-ı sermā irişdürdi mażarrat kim
Hişār-ı āhenīn yapdı k’ola anda nihān āteş
- 4 Dü nīm itse şaçuñ şarşar görünür ḥaddūñ ey dil-ber
Açıcaḳ aġzın ejderhā olur zāhir hemān āteş
- 5 Görüp ḥaḥḥımı ḥaddinde Fiġānī āh u vāh itme
Ki yanmaz dehr ocaġında muḥaḳḳaḳ bī-duḥān āteş

Ġazel (39)

G39

- 1 Hāmdü li'llāh kim yine dil-ber bizümle yār imiş
Şād-mānum kim dilā başumda devlet var imiş
- 2 Dirler idi ol şanem nāzüklük ile dil alur
Aldı gönlüm nāz ile Allāh ki nāzük yār imiş
- 3 Ey perī yüzlüm direm varma raķibe kııl hāzer
Fitnesine aldanup virme gönül mekkār imiş
- 4 Hey ne āfet dil-rübāsın her kıılında zülfüñüñ
Yolına cānlar virür biñ biñ gönül ber-dār imiş
- 5 Her kaçan yazsam niġārā la' lüñ evşāfın senüñ
Oķıyanlar dir Fiġānī hoş şeker-güftār imiş

Ġazel (40)

G40

- 1 Girdüm muġıñ-i ' ışķa şandum ben anı şıġ
Başumdan aşdı mevc-i belā nā-gehān dirīġ
- 2 Ferhād mātemini tutar Bīsütün henüz
Gök şardı Hüsrevā başına şanma anı mīġ
- 3 Hānçer kesilmeyüp taķınur gördi yanına
Ol belde ben seni bulurum dedi aña tīġ
- 4 Hārc idelüm didüm gözüme varımı didi
Nem var ise nazarda görinen degül dirīġ
- 5 Ebr-i duġān-ı āha çü kādırsın Fiġānīyā
Mānend-i kūh sen de yüküñi yuķaru yıġ

Ġazel (41)

G41

- 1 Koma elden adehi yār-i vefā-dār olıcağ
Kişiye hoş dem imiş hem-dem-i dil-dār olıcağ
- 2 Habs idermiş zenaħuñ zülfine ber-dār olanı
Ne ılısar ‘acebā ben daħı ber-dār olıcağ
- 3 Her ne cevruñ var ise cānā dirig eylemeduñ
Dōstum sencileyin olsa baña yār olıcağ
- 4 ademuñ ħākine yüz sürdüğümi didi gören
Dünyede bencileyin olsa hevā-dār olıcağ
- 5 Dir imişsin ki Fiğānıyi bugün öldüreyin
Ne tekellüf řanemā ħidmete yarar olıcağ

Ġazel (42)

G42

- 1 Seyle veren var mı bu dıde-i nem-nāke bağ
Görmeyen řādı yüzini bu dil-i ġam-nāke bağ
- 2 Mařkal-i nūr-ı cemāl ile gönül mir’ātini
Eriden jeng-i küdüretten bu ‘ışğ-ı pāke bağ
- 3 Mazhar-ı nūr-ı Ĥudādur ħüsn-i bı-hemtā-yı dōst
Andan āğāh olmayan řōfi-i bı-idrāke bağ
- 4 Ġarğ eden şehr-i vücudum dıde-i ħün-bārı gör
Tiğ-i hecr ile yaralı sine-i şad-āke bağ
- 5 Ey Fiğānı nūr-ı zāt ile münevver rüy-ı yār
Münkir-i ru’yet olan şol zāhid-i řekkāke bağ

Ġazel (43)

G43

- 1 Afyōn deminde sāġar-ı ŧahbā ŧafāsı yoġ
Meysüz mūkeyyefāt ilinūñ pādīŧāsı yoġ
- 2 Barıŧmaz idi berŧ ile baŧı kimesnenūñ
Līkin ŧoñunda ‘arbede ile belāsı yoġ
- 3 Dil-ber lebine ḳā’ilüz ammā bulımazuz
Ansuz ṭabī‘atūñ ŧekere iŧtihāsı yoġ
- 4 Tutuŧuruz güreŧde ḳara pehlivān ile
Hengāmesi bizümle iken çoġ cefāsı yoġ
- 5 Bāde dükendi ḥālī mükedder Fiġāninūñ
Çāre ŧarāb-ı nāb imiŧ artuġ devāsı yoġ

Ġazel (44)

G44

- 1 Dāġlarla sīnemi naġŧ-ı nigār itsem gerek
Yāre bu resm ile kendüm āŧikār itsem gerek
- 2 Merve ḥaġġıyçün ŧafā ile ŧehā sa‘yüm budur
Ka‘be-i kūyuñda cismüm ḥākisār itsem gerek
- 3 Ruġlaruñ hecride cānā dem-be-dem ḳan aġlayup
Ġam beyābānın ser-ā-ser lāle-zār itsem gerek
- 4 Niçe bir ŧabr edeyin cevri ü cefāña dōstum
ŧabr u ṭāġat ḳalmadı terk-i diyār itsem gerek
- 5 Her ḳaçan bir serv-i ḳaddūñ la‘lini medḥ eylesem
ŧi‘ri mevzūnum Fiġānī āb-dār itsem gerek

Ġazel (45)

G45

- 1 Hep hebā oldu yoluñda çekilen bunca emek
Arada yinmedi mi yoħsa begüm nān ü nemek
- 2 Dil firāķuñda ciger-hūn u viřāluñda raķīb
Kim ider buña taħammül yā niçe döye yürek
- 3 Ay ü gün bulmadı ķapuñda senüñ zerrece yüz
Gitdi bī-ķārelerüñ bir yaña boynın egerek
- 4 Bir yaña hecr ü belā vü bir yaña derd ü elem
Ķalmıřam ortada gör kim neler eyledi felek
- 5 Ĥāk-i rāh oldu Fiġānī beni bir görmek için
şeh-süvārum gel anuñ başını yab yab çekerek

Ġazel (46)

G46

- 1 Burc-ı şerefde gün gibi bul ĥüsn ile kemāl
Eksüklüġüñi görmeyelüm ey ķařı hilāl
- 2 Ġam bisterinde cān virüben cān alur göñül
Ey cān řabībi gel yetiş ayruķsı oldu ĥāl
- 3 Bildüm fenāya varacaġım ķār ‘unşurum
Ķadd-i ĥamīdem ey ķařı ya oldu aña dāl
- 4 Ġam potası durur bedenüm anda naķd-i cān
Süzum řerāri aĥķer-i ‘ıřķ ile oldu ķāl
- 5 Fāl aķdum idi ey yüzi Muřřaf añup ķadüñ
Geldi elif Fiġānīye oldu ĥuceste fāl

Ġazel (47)

G47

- 1 Ey gönül luḡ eyle gel feryād u vādan vaz gel
Sen daḡı ey serv-i ḡad cev̄ ü cefādan vaz gel
- 2 Firḡatüñle zār zār aḡladuḡum gören didi
Var birini daḡı sev ol bī-vefādan vaz gel
- 3 Leblerüñden buse vir didüm nigāra didi kim
Niçe söylersin daḡı olmaz recādan vaz gel
- 4 Göñlüm alduñ nāz ile añma raḡībüñ ḡahrını
Şu gibi ey serv-ḡadd her sūya cādan vaz gel
- 5 Her ne cevrüñ var ise eyle Fiḡānī bendeñe
Tek raḡībe ey şanem mihr ü vefādan vaz gel

Ġazel (48)

G48

- 1 Añaydı ḡülşene varduḡca ḡaddüñi bülbül
Ṭutardı anı el üstinde her nihāl ey ḡül
- 2 Bu dūd-ı āhumı zeyneyledüm şerāre ile
‘Arūs-ı çarḡa ṭaḡınmaḡa zer-feşān sünbül
- 3 İşitdi ḡāl-i ruḡuñdan yanup yaḡıldıḡını
ḡarardı ṭurdu añā ḡaylı saḡt olup fülful
- 4 Bu deñlü zülfüñe yüz virme ḡüsnüñ ayaklar
Ki böyle yüz bulalı başuñā çıkar kākül
- 5 Fiḡānī geḡmek iḡün nāle seyl-i eşkümden
Çeker feleklere yer yer bu dūd-ı āhum pül

Ġazel (49)

G49

- 1 Tübā kadūne serv-i hıramān olalı kul
Āzāde oldı bāġ-ı cihānda ħazāndan ol
- 2 Geçmezdi cāna ey kaşı ya kimsenūn sözi
Peykānuñ aña dil döküben eyledi duĥul
- 3 Nūn oldı kāmētüm ħam-ı ebrū-yı yār ile
Rūĥum içine noġta gibi eyledi ĥulul
- 4 Cām-ı şafāyı zevġ edeyin dir iseñ dilā
Pīr-i mugān ayaġına düş ĥāk-i pāyı ol
- 5 Elden ħoma Fiġānī fenā vādīsiniñ şaĥın
Menzile irgürür gide gide seni o yol

Ġazel (50)

G50

- 1 Terk idüp yārānı fūrġat iĥtiyār itdi gönül
Bir niçe eyyām ġurbet iĥtiyār itdi gönül
- 2 Rūzigāruñ çekmedük ‘ālemde ħahrı ħalmadı
Derde mu‘tād oldı miĥnet iĥtiyār itdi gönül
- 3 Bir ‘aceb iş eyledi pend ü naşīĥat tıtmadı
Varını terk itdi ‘uzlet iĥtiyār itdi gönül
- 4 Bu meşeldür didiler devlet ħazā yanındadır
Pes ħazā yanında devlet iĥtiyār itdi gönül
- 5 ‘Asker-i derd ü belāya şāh-ı ġam olmaġ için
Ey Fiġānī şimdi şöhret iĥtiyār itdi gönül

Ġazel (51)

G51

- 1 Ol ġonca ġül gibi taġılır ġäre muttaşıl
Bülbül gerekse ġönlünü ġeñ tut gerek tarıl
- 2 Naġl-i ümidün ister iseñ ber vire dilā
Her süya eşk-i cüyı revān eyle muttaşıl
- 3 Şāyet kenār ola saña ol serv-i ġoş-ġırām
Ey dīde naġd-i eşki revān it dökül şaçıl
- 4 Cānuma ġeçdi yāresi ey kaşı ya diyü
Ġanlu çıġardı sinede ġamzeñ oġını dil
- 5 Ġānün-ı mihri diñlemez ol yār-i dil-firīb
Sen nāleñi Fiġāñi gerekse hezār kııl

Ġazel (52)

G52

- 1 Sürdüñ sipihrüñ üstine dün gice yine yol
Ey düd-ı āh dünyede var yirden üstün ol
- 2 Girdāb-ı ‘ışķa ġalka-i nün oldu bu cihān
Anuñ içine noġta gibi eyledüm ġulül
- 3 Dīvānelük vilāyetinüñ beglerin ġörüp
Ġaçdı ‘adem diyārına dek ‘asker-i ‘uġül
- 4 Dil dökmeġ ile cāna ġirişdi o ġiġ-i yār
Deryāya dil döküp nitekim baġr ider duġul
- 5 Şorsam dehānına dil-i ġüm-ġeşteden ġaber
Dir ey Fiġāñi ġitdi ‘adem milketine ol

Ġazel (53)

G53

- 1 Şundı çemende bülbüle cām-ı şarāb gül
Ol cāmı çekdi olmağa mest-i ħarāb gül
- 2 Gülşende ğoncanuñ yüzi açılmasun diyü
Şaldı   arūs-ı ğonca yüzine niķāb gül
- 3 Etrāf-ı gülşen oldı münevver bu ğün yine
Başına gülşenuñ toĝalı āfitāb-ı gül
- 4 Geldi çemende aĝzın arar ğoncanuñ şabā
Rāz açma diyü ğoncaya eyler   itāb gül
- 5 Gülşende ey Fiĝānī yüzi muşĥafın oķı
Evrāķı yırtılup yile varsun kitāb-ı gül

Ġazel (54)

G54

- 1 Gerçi bülbüldür fiĝān itmekde üstādum benüm
Şimdi başmışdur anı ey ğonca feryādum benüm
- 2 La   lüñi koyup eger meyl eyler isem sükkere
Ķalmaya aĝzumda ey şirin-dehen dadum benüm
- 3 Şol Ķadar seng-i sitem urduñ dil-i mecrūĥuma
Dönmeye taşdan demürden olsa bünyādum benüm
- 4 Şol Ķadar seyr eyledüm   ışķuñ beyābānında kim
Kendü şehrümde bilür yoķ bir kişi adum benüm
- 5 Pīr olası nev-cevānuñ Ķoma elden dāmenüñ
Toĝrı sözdür ey Fiĝānī saña irşādum benüm

Ġazel (55)

G55

- 1 Bahār irdi yine artdı cünūnum
Bulandı ıaşdı seyl-āb-ı ‘uyūnum
- 2 Görelden lālenūñ destinde cāmı
Ufatdum kāse-i şabr u sūkūnum
- 3 Baş açuğ kıpkızıl dīvāne ğonca
Lebūñsüz ey yanađı lāle-ġūnum
- 4 Tağup sevsen kefen gerdenine dir
Kılıcuñ işte vü işte boynum
- 5 İdersem da‘ vī-i erlik yeridür
Fiġānī Zāl-i gerdūn key zebūnum

Ġazel (56)

G56

- 1 Ağlamazsa beni bir dem acıyup dīdelerüm
Göreyin ıursun iki gözine ħūn-ı cigerüm
- 2 Yirden üstün ola gerdūn göreyin ħaşre degin
Ki cihān içre benüm üstime oldur dönerüm
- 3 Görinen şanma şafağ dün gice çarđuñ ey meh
Yüzini kıana yudı sille-i āh-ı seğerüm
- 4 Cān virüp cān alıyor bister-i miġnetde ġöñül
Ađlasun anuñ içün kıan yuduban dīdelerüm
- 5 Ġam-ı hecrūñle Fiġānī ruđu zer-ġūn oldı
Dađu meyl itmez misin aña eyā sīm-berüm

Ġazel (57)

G57

- 1 Demidür anlar aqlarsam eger ey eşm-i pür-hünüm
abā-yı al geymişdür bu gün ol addi gül-günüm
- 2 Yüzüme bir güle baup tebessüm itdi ol ğonca
Aıl gül ey gül-i bahtum sevin ey alb-i maħzünüm
- 3 Göñül küyuñda şu deñlü ki yıllar yeldi yöpürdi
Dimez ol şaçları Leylā benüm āvāre Mecnünüm
- 4 Niĝār ise ferāĝatde göñül ālām ü miħnetde
Nie ‘arzedeyim ya Rab benüm ħāl-i diger-günüm
- 5 Fiĝānī sāye-veş anuñ nola yoluñda ħāk olsañ
ırāmānī ħırāmānī yürür ol addi mevzünüm

Ġazel (58)

G58

- 1 Güneş yüzüne ħā ’il zülf-i pür-am
şeb-i zulmetde baña rüz-i ħurrem
- 2 Aĝardı aqlamadan eşm-i encüm
Görinmez olalı ħürřid-i ‘ālem
- 3 Görinen her gice şanma kevākib
Felek nīlüferin zeyn itdi şeb-nem
- 4 Felek dām-ı ħavādiř dāne kevkeb
şaım ‘aqluñ ħümāsın andan ādem
- 5 ‘Alāyıdan mücerred ol Fiĝānī
Yerüñ gök ola ün İsā ibn-i Meryem

Ġazel (59)

G59

- 1 Ey sehî-ķadd ġam-ı zülfüñle perişân-ķālem
Sāye-veş ħākde üftādeyem ü pā-mālem
- 2 Didüm ey āh nesin zāviye-i gerdūnda
Baş açuķ yalın ayak didi ki bir abdālem
- 3 Pāy-māl olduġına   aşık-ı sevdā-zedeler
Başdan ol zülf-i siyāhuñ dir imiş ben dālem
- 4 Ġam-ı ħaţtuñla olan āha disem kimsin dir
Ravza-i çarĥda tāvus-ı zümüröd-bālem
- 5 Şeb-i hicrānda Fiġānî bu ķara baĥtumdan
Kākül-i yār gibi şöyle müşevveş-ķālem

Ġazel (60)

G60

- 1 Virdüm dehān-ı dil-bere dil ġā  ibāne ben
Miķdār-ı zerre görmedin andan nişāne ben
- 2 Ekdüm ümîd ħākine toĥm-ı sirişkümi
Ĥāl-i   izār-ı yāri görüp dāne dāne ben
- 3 Meclisde la l-i dil-beri öpmek dilerse cām
Ķanını şu yirine içem ķana ķana ben
- 4 Bezm-i belāda şem  uñ özi görünür baña
Süz-ı derūnum aġlar isem yana yana ben
- 5   Avn-i ilāh reh-ber olursa Fiġāniyā
Mülk-i sūĥanda beglük idem Ĥüsrevāne ben

Ġazel (61)

G61

- 1 Ağzuñ ħadıŝine açılmaz zerrece dehân
Esrâr-ı ġaybe vâkıf olan şab‘ -ı ħurdedân
- 2 Ey serv-i ħoŝ-ħırâm ŝaķın yoluña gelür
Her süya şu gibi gel aķıtma yaşum revân
- 3 Gözden çıķalı gelmedi ħiç ‘ aynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yirinde şan
- 4 Rûmuñ Kemâli dirdi baña şüphesiz eger
Görse kemâl-i ħudretümi ehl-i İŝfahân
- 5 Meddâĥ olalı saña eyâ Müşteri-cenâb
Oldı Fiġânî ‘ arşa-i nazm içre pehlevân

Ġazel (62)

G62

- 1 Āh kim ħâlî degül bir laĥza gönlüm âhdan
Neylesün bi-çâre dil ħurtulmadı eyvâhdan
- 2 Dil-berâ seng-i raķîbüñden ŝaķınsa dil nola
‘ Āŝıķ olan kişi ŝaķlar sevdügin bed-ħâhdan
- 3 Sîneme çekdüm ‘ Alînüñ Zülfiķârı ŝeklini
Hem anuñ etrâfını zeyn eyledüm ya ŝâhdan
- 4 Ser-nigün gördüm bu gün aġyâr-ı merdûdı yine
Beñzer ol ŝeytânı sürdüñ ey melek dergâhdan
- 5 Āh-ı fürķatden Fiġânî ölse cânâ tañmıdur
Niçeler öldi bilürsin derd ile bu âhdan

Ġazel (63)

G63

- 1 Cā-be-cā ey sīm-ten sīnemde dāğ-ı hūn-feşān
Atlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān
- 2 Şāh-ı ʿışķam oldu āfāk içre ey hūrşīd-ħad
Dūd-ı āhum üstime bir lāciverdī sāye-bān
- 3 Gitdi nālem ʿarş ķandīlin çıkup uyarmağa
Dūd-ı āhum anuñ öñünce götürdi nerdübān
- 4 Yırde gökde zerre-veş şabr ü ķarārüm ķalmadı
Göreliden gün yüzünü ey meh-i nā-mihr-bān
- 5 Ey Fiğānī dün gice sevdā-yı zūlf-i yār ile
Dūd-ı āhum başın alup göklere oldu revān

Ġazel (64)

G64

- 1 Vādī-i ğamda benem Mecnūn gibi nā-şād olan
Bīsūtūn-ı ğamda dil tıflı durur Ferhād olan
- 2 Vāmıķ u Ferhād ü Mecnūn ancaķ añlar derdümi
Bilür üstāduñ cihānda ķadrini üstād olan
- 3 Cām-ı mey tesbīħüm ü mey-ħānedür Beytü'l-ħarem
Nām-ı dil-berdür zebānümde hemān evrād olan
- 4 Mescid olmaz ise zāhid ħāzıruñ mey-ħānedür
Neylesün nitsün cenāb-ı dil-rübādan yād olan
- 5 Ey Fiğānīye naşīħat eyleyen gel fāriğ ol
Pīr pendin eslemez rüsvā-yı māder-zād olan

Ġazel (65)

G65

- 1 Hāme-i kudretle yazdı naqş-bend-i Kāf u Nūn
Hüsn ü hulq ile seni ser-defter-i *mā yeşturūn*
- 2 Sākin olaldan maḥalleñde raķīb-i nā-sezā
Reşk idübdür cān ü dil *yā leyte kavmī ya lemūn*
- 3 *Len tenālū'l-birre ḥattā tünfiķū* dirsem revā
Baş u cān terk idelüm *kül ledeynā muḥḍarūn*
- 4 'Āşıķ-ı şadıķ benem ' işķuñ yolunda rāstī
Şıdķ-ı dā' vāma delīl *innā lenaḥnü's-şadıķūn*
- 5 Bu Fiġānī çeşmi hūn-rīz-i belā-āmīz iken
Eyledi teslīm-i cān *innā ileyhi rāci'un*

Ġazel (66)

G66

- 1 Ne zībā verd-i ra' nāsın ve ne şirīn-dehensin sen
Beni Ferhād iden kūh-i belālar içre sensin sen
- 2 Ölürsem ḥasret-i la'l-i leb-i cānāne ile ger
Baña ey lāle-i ḥamrā ' aceb hūnīn kefensin sen
- 3 Şaçı dārını yüzinde görüp didi dil-i Manşūr
Bu meydān-ı siyāsetde baña müşġin resensin sen
- 4 Cihān fettānıdur çeşmüñ ki çeker sürmeyi gözden
Ġubār-ı pā-yı cānāmı bu çeşmümden silesin sen
- 5 Yüzi mir'ātına karşı öġüp kınmaz leb-i yāri
Fiġānī ũḩī dilüñle ' aceb sükker süḩansın sen

Ġazel (67)

G67

- 1 Selāmet-ḥāl ' uşşāķı melāmet eyleyensin sen
Periřān-ḥāl iden zülfüñ gibi ' ālemdede sensin sen
- 2 Kātı bağırlı dil-berdür aña āhuñ eşer itmez
Ne güç iderse ol kaşı kemān anı çekensin sen
- 3 Benem Yā' k̄üb-ı nā-bīnā benem bülbül gibi güyā
Bu Mıřr-ı ḥüsn içinde Yūsuf-ı gül-pīrehensin sen
- 4 Öürsem ey řabā ḥāk-i mezārum ilet ol řāha
Beni unutmaz ol meh-rū nitekim sağ esensin sen
- 5 Fiġānī řab' -ı mevzūnuñ görenler āferīn eyler
Sözüne reřk ider řūṭī ' aceb sükker-süḥansın sen

Ġazel (68)

G68

- 1 Nice bir şan ağlayam her dem vefāsız yārdan
Ben gedāyı terk idüp uşanmadı ağyārdan
- 2 Ey ḥabībüm yoluña bil terk-i cān itsem gerek
Çok zamāndur geçmişem nāmus ile ben ' ārdan
- 3 Ey şanem nitdüm saña her dem cefālar kılasın
Bilmezem kime řikāyet eyleyem sen yārdan
- 4 şol kadar yeldüm yoluñda göz yaşın dōke řaça
Yā seni yār idinem yāḥud geçem sen yārdan
- 5 Ey Fiġānī eyleme her dem fiġān u āḥ u zār
Řanġı bülbül assı kıldı şimdiki gül-zārdan

Ġazel (69)

G69

- 1 Tāk-ı eflāki yaqardum āh-ı ātešnākden
Seyl-i eşküm irmeseydi dīde-i ğamnākden
- 2 Fūrkat-i nār-ı ceĥīmūñ şöyle yaqdı kim beni
Şimdi odlar şaçılır bu sine-i şad-çākden
- 3 Ey kemān-ebrū şaķın nev-cevānsın āhdan
Tīr-i āh-ı ‘āşık eyler çün güzer eflākden
- 4 Pādişehler başına gevher urınur şevķden
Zülfi götürürler ben ğubār-ı ĥākden
- 5 Gerçi ĥayrān olmuşam ĥaṭṭ-ı ğubār-ı la‘line
Ey Fiġānī mest olup geçmek gerek tiryākden

Ġazel (70)

G70

- 1 La‘lüñi emsem didüm ol an döndürdi yüzün
Şanma ben dil-ĥasteden cānān döndürdi yüzün
- 2 Gördüğüm bir serv-ķāmetdür gelen biñ nāz ile
Ĥacletinden zāhid-i nādān döndürdi yüzün
- 3 Dönmedi çevgān-ı zülfüñden serüm ey şeh-süvār
Bir kezin urmaĝ ile ğaltān döndürdi yüzün
- 4 Ey gözüm yaşı revān it ey ciger olĝıl kebāb
Bendesinden şāh-ı ‘ālīşan döndürdi yüzün
- 5 Gördiler te’şīr kılmazmış naşīḥat ‘āşıķa
Cümleten yāhū diyüp iĥvān döndürdi yüzün
- 6 Bildi kim vaşlından ayru ber-murād olmaķ muḥāl
Dür olup bīmārdan dermān döndürdi yüzün

Ġazel (71)

G71

- 1 Çevgān-1 dūd-1 āhuma ey serv-i sīm-ten
Meydān-1 ġamda gūy-1 zer atdum şerāreden
- 2 İrgürse ger selām-1 haṭṭ-1 sebzūni şabā
‘İzzet idüp iki bükilür aña her çemen
- 3 Öldüm ġam-1 ‘izāruñ ile yād idüp beni
Kābrümde geldi aqça eleştirdi yāsemen
- 4 Peykānuñ ile ey kaşı ya titreşürdi cān
Bār-1 belā-yı ‘ışqdur anuñ belini büken
- 5 Taḥsīn iderdi görse senüñ luṭf-1 ṭab‘ uña
Bu Hüsrevāne şı‘ ri Fiġānī eger Ḥasan

Ġazel (72)

G72

- 1 Baña göstermedüñ ol māhumı çün ey gerdün
Göreyin sen de benüm külbe-i aḫzānuma dön
- 2 Boynı baġlu kuluñam didi gelüp şāh-1 züluf
Sen şeh-i ḫüsnüñ öñinde ‘alemi itdi nigün
- 3 Kādrüm artar ġam-1 ‘ışquñla şararduçça benüm
Rengi zerd olmaġ ile mu‘teber olur altun
- 4 Nola kan aġlar isem dīdelerümden her dem
Gözüme karşı iderler müjemi ġarqa-i ḫün
- 5 Ey Fiġānī buluruz Leylī-i maqşūda vuşul
Çünki tutduñ reh-i ‘ışk içre ṭarīq-i Mecnün

Ġazel (73)

G73

- 1 Kaşuñ yanındağı ħālũñ degũldür ey meh-rũ
Sitãredür kim olupdur hilãle hem-pehlũ
- 2 Şemĩm-i kãkũlũñ añmıř nesĩm gũlřende
Demış ki sũnbũle sende emãnet olsun bũ
- 3 ‘Arađdan eyledi çũn dãmenini zũlfũñ ter
Tutar şurutmağa nãr-ı ‘izãruna şarşu
- 4 Diyãr-ı dilden eger kim geçerse peykãnuñ
Di cãna uğrasun ey şaşı ya kemãn-ebrũ
- 5 Fiđãnĩ yařuñı dök rũz-ı hecr-i zũlfinde
Ağ ağça kara gũn iãũn durur meşeldür bu

Ġazel (74)

G74

- 1 Ķavl ü řarãr eylemeñ ol bĩ-řarãr ile
Zĩrã ki öldürür kişiyi intizãr ile
- 2 Çokdan irerdi vařluña řãhum elũm benũm
Ger vaşl girse ele zõr u zãr ile
- 3 Ķullãb-ı ‘ıřķ çekdi beni kendũden yaña
Sen ‘ıřķa dũřdi şanma beni iĥtiyãr ile
- 4 Gũl bãd-ı řubĥ ile gũler oynar seĥer velĩ
Çãk oldu bũlbũlũñ yũregi zaĥm-ı ĥãr ile
- 5 Şimdi Fiđãnĩ yãr senũñ bilmedi ġamuñ
Sağ olsun añlaya seni ol rũzigãr ile

Ġazel (75)

G75

- 1 Ābdāl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dāğ ile
Bāzār-ı ıŝka cerre gelüpdür çerāğ ile
- 2 Feryādı nālemüñ göke aġmazdı dün gice
Āhum yoluña varmasa yalın yarağ ile
- 3 Bezm-i cihānda şu'le-i āhumla āsumān
Rağğāŝa döndi kim döne yalın bıçağ ile
- 4 Ferhād lāle görse idi Bīsütünda
ŝirini seyre çıkdı ŝanurdu otağ ile
- 5 El virmedi bu ŝakī-i devrān Fiğāniyā
Bezm-i belāda yıkdı beni bir ayağ ile

Ġazel (76)

G76

- 1 Metā'-ı vaŝluñı ister gönül dāğ-ı sitem birle
ŝanur kim ŝatılır Yūsuf niçe eŝk-i direm birle
- 2 Fiğān ü dūd-ı āhumla diyār-ı ıŝka ŝāh oldum
İhāta itdüm āfākı bu gün taḫl u 'alem birle
- 3 'Acēb mi nağŝına aldansa gönülüm deyr-i dünyānuñ
'Acā'ib zīneti vardur bu gün birkaç şanem birle
- 4 Cemālün ḫiğ-i āhumdan anuñcün eylemez i' rāz
Zırh-puŝ oldu ruḫsārı zülf-i ḫam-be-ḫam birle
- 5 Çekerdüm hecr-i ḫadd ü zülf-i yāri ey Fiğānī ben
Vücüdüm nā-tüvān oldu benüm bār-ı elem birle

Ġazel (77)

G77

- 1 'Işkuñ olaldan ey meh günden güne ziyāde
Her gice şubħa dek göz yıldız şayar semāda
- 2 Ben bir nigār naqşın resm eyledüm gönülde
Kim görmedi İskender cām-ı cihan-nümāda
- 3 Bostān-ı dehr içinde ey gülbün-i leţāfet
Ben gonca gibi dil-teng sen gül gibi küşāde
- 4 Bākī degül tayanma mal ile mülke ey şeh
Dünyā ki qalmamışdur Cemşid ü Keykubāda
- 5 Kūh-ı belāda Ferhād yoq yire dökme yaşuñ
Gel 'ışkı benden öğren şākird ol üstāda
- 6 Başum göke irerdi hūrşid gibi ey meh
Yüz sürsem ayağuşa sāyeñ gibi fütāde
- 7 Bir sen degülsin iden dā'im Fiğānī zārı
'Uşşāk her tarafından feryād ile nevāda

Ġazel (78)

G78

- 1 Virse 'aceb mi hırmen-i 'ömrüm hevā yile
Ol serv-i hoş-hırāmuñ eli var şabā ile
- 2 Teşbīh idem mi sen güneşi āfitāba ben
Mihr-i münir bir tütulur mı Sühā ile
- 3 Ol meh nücūm-ı eşküme yüz virmese nola
Kim yār olur sitāresi yoq bī-nevā ile
- 4 Devr eyledük piyāle gibi bezm-i 'ālemi
Bir şāf meşrebi bulmadık şafā ile
- 5 Ol gül Fiğāniye diyeli eylegil fiğān
Tutdı fiğānı 'ālemi şıyt u şadā ile

Ġazel (79)

G79

- 1 Yüz virmesün meded diñüz ol mäh-pāreye
Şol hāl ü haṭ dinen bir iki yüzi qaraya
- 2 Tıġuñ şu deñlü zaĥmüme kan aġladur ki āh
Sīnemde acır oldı begüm yara yaraya
- 3 Ġarḫ eyler idi mevc-i belā dil sefīnesin
Cānā havā-yı zülfüñ ile urdı qaraya
- 4 Kūyuñda қаtre қаtre sirişküm benüm hemān
Ey meh felekde beñzedi yer yer sitāreye
- 5 Mihrüñ zevālden başı kırtulmaz Fiġāniyā
Kim koġdı yāri sāye diyen yüzi qaraya

Ġazel (80)

G80

- 1 Baĥr-i firāқа düşdüm çün irmedüm kenāra
Ey Hızr-ı cān iriş kim ola bu derde çāre
- 2 Zülfüñ şebinde cānā şol deñlü aġladum kim
Oldı felekde ebrüñ yüregi pāre pāre
- 3 Hecrüñ şebine çün kim açıldı rüz-ı baĥtum
Bes niçe bī-ġam olam ben baĥtı günü qara
- 4 Maġşūduñ ey güneş ger cān ise işte al kim
Kaşuñ hilāl idüpdür döymez çok intizāra
- 5 Şem' -i ruĥuñ firāķı yaġdı Fiġānī cānın
Olsun anuñ yiri nūr göz göre yandı nāra

Ġazel (81)

G81

- 1 Kūy-ı dil-berden yaña ey dil revān ol her gice
İşigünde itler ile hem-zebān ol her gice
- 2 Ol melek gündüz görünmez cennet-i kūyında çün
Ey kamer tāk-ı felekde dīde-bān ol her gice
- 3 Sen ğubāruñ başına gün toĝmağ isterseñ dilā
Yüz sürüp pāyına hāk-i āsitān ol her gice
- 4 Ol raķīb-i kāfiri öldürmek isterseñ göñül
Güşe-i kūyında tığ ile nihān ol her gice
- 5 Ey Fiĝānī cidd ü cehd ile iriş cānāneye
Şoĝbet-i hāş eyleyüp sen cāna cān ol her gice

Ġazel (82)

G82

- 1 Düşdi göñlüm yine bir tāze cevāna yeñile
Umarum gözlerümüñ yaşını sile yeñ ile
- 2 Vuşlatuñ ābı eger irmez ise sīneme āh
Āteş-i ḥasretüñi şanma ki ey meh yeñile
- 3 Ey göñül çünki dirĝ eyledi nān ü nemegi
Yeter it gibi varup ḳapusına sen çeñile
- 4 Sözüni söyleyimez yāra raķīb öldi diñüz
Bir kişi yok çeñesin alı vere dirsek ile
- 5 Ey Fiĝānī çü seni fūrķate şaldı o nigār
Nāyveş bezm-i ğamuñda demi durur iñile

Ġazel (83)

G83

- 1 Yansam nola ben niteki pervāne yanuñda
Şevķüñle şehā yanmaġa pervā ne yanuñda
- 2 Didüm saña sil yaşımı sen silmedüñ ey dōst
Sözüm geçürem ben dir idüm kana yanuñda
- 3 Düşmen sözile diş bilemiş ķanuma ġamzeñ
Hay uğramasun kimsene bühtāna yanuñda
- 4 Ben ne diyeyin ġazretüñe cān u cihānum
Toġrı sözümüz geçmedi yalana yanuñda
- 5 Olsun şanemā derdüñ ile ġasta Fiġānī
Çün zerre ķadar geçmedi dermāna yanuñda

Ġazel (84)

G84

- 1 Lebüñ şevķiyle ķan yutmaķ baña yegdür elemlele
Lebüñsüz bāde nüş itmekden ise cām-ı Cemlele
- 2 Gözüm merdümleri pür itdi rengīn dürle dāmānuñ
Nişār itmek için pāyuña cānā niçe demlele
- 3 Başumda āteş-i ‘ ışķuñ yanar güm güm öter sīnem
Fenā bāzārına girdüm bu gün ṭabl ü ‘ alemlerle
- 4 Eger ben mürdeyi itmezseñ ihyā ey Mesīḫā-dem
Ferīd oldum cihān devrinde sevdā-yı şanemlele
- 5 Cihānuñ ġalkı ġaṭṭāt u mürekkebe olsa deryālar
Fiġānī yazamazlar ser-güzeştümi ķalemlerle

Ġazel (85)

G85

- 1 Kılmazdı hilāle dil-i dīvāne neẓāre
Fi'l-cümle ŧebīh olmasa ebrū-yı nigāra
- 2 Hecr ile gözüm yaşlarını eyledi 'ummān
İgmāz idüp ol serv-i revān çıķdı kenāra
- 3 Sen mihr-i cihān-tāba qarīb olmaķ olurdu
Kim zerre ķadar olsa begüm bende sitāre
- 4 Görđi yüzüñi oldı figān itmege meŧġül
Baŧladı gönül vaķt-i seħerden yine kāra
- 5 Bīmār-i ġam-ı 'ıŧķuñ olupdur bu Figāñı
Senden olur olursa ŧabībüm aña ķāre

Ġazel (86)

G86

- 1 Her kim naẓar kıla ruħ-ı zībā-yı Aħmede
Ĥoŧ luťf ile virür ŧalavātı Muħammede
- 2 Mihr-i cemāli rüŧen ider tīre gönlümi
Meh-rūlar iķre ŧems disem nola Aħmede
- 3 Ķandīl-i mihr-i ħırmen-i māhı oda yaķar
Āhuñ ŧerārı ger ire ŧāķ-ı zebercede
- 4 ŧol mātem ehli gibi ķaralar giyüp ider
Merŧıyye-i cemālüñi ħaťtuñ müsevvede
- 5 Sevdi Figāñı bir ŧanem-i meh-liķāyı kim
Beñzer cemāli Yūsufa ħulķı Muħammede

Ġazel (87)

G87

- 1 Nāzük nihālũñ gül pīrehende
Yoğ bu leđāfet serv ü semende
- 2 Güller çemende eydür řabāya
Seni mi seni sürre-gezende
- 3 Ey lāle cāmuñ kim yudı řana
Göreyim anı şanlı kefende
- 4 Gül Yūsufinuñ pīrāhenini
Şana bulanmış gördüm çemende
- 5 Nāzük durur diñ yāruñ mizācı
Āhı Fiġānī şosun iñende

Ġazel (88)

G88

- 1 Mesīĥ-i İbn-i Meryemsin gerek ey dil-sitān buse
Virür çün mürde ‘uřřāķa ĥayāt-ı cāvidān buse
- 2 Niġāruñ pāy-ı būsına virür řanma beni zāhid
Eger ‘arz itse .... hemān buse
- 3 Lisānum zerrece yoğdur niġāruñ bezm-i la‘ linde
Şun ey sākī kerem eyle ola tā kim lisān buse
- 4 Göñül arturma āhuñı demidür sil gözüñ yaşın
Ki řāyed raĥm idüp saña vire el nev-cevān buse
- 5 Fiġānī bu cihān içre ġaraż dil-berden oldur kim
.....

Ġazel (89)

G89

- 1 Ger ʔiġ-i hecr ile ʔıķa cān tenden ey perī
Çıķmaz ġönülden ölmek ile ġamzeñ oķları
- 2 Gökler yüzine ʔıķmaġa zencīr-i zer durur
Şanmañ şerāredür ki şaçar āhum ejderi
- 3 Döndürdi āsumāna hilāl ü nücüm ile
Kūyuñda na‘ lçeñ ile ol kebkebūñ yiri
- 4 Jūlide mü başumda siyeh şemledür baña
Ġam tekye-ġāhınuñ benem ey şeh ķalenderi
- 5 Lü ‘lü’-i naẓmuña nola ʔa‘ n eylese ‘ avām
Bilmez Fiġānī ‘ cevheri illā ki cevherī
- 6 Kāfir raķībi ʔutubanı itmege helāk
Oldı Fiġānī ‘ arşa-i ‘ ışķuñ ġazanferi

Ġazel (90)

G90

- 1 Urdum semend-i ʔab‘ uma ʔün zīn-i himmeti
Meydān benüm virürse eger Tañrı furşatı
- 2 Mülk-i süħanda ʔabl-i feşāħat ʔalan benem
Geçdi cihānda Āşaf ü Hāķan nevbeti
- 3 Mümtāz-ı ‘ ālem olmaġa var himmetüm benüm
Lā-şey yanumda şāħ ile hāķan şöhreti
- 4 Şancaķ çeker bu ‘ arşada başķa dilāverem
Hüsrev gibi zamānede ʔutdum vilāyeti
- 5 Görse nev-āyinümi Nevāyī bu resm ile
Mülk-i süħanda urur idi kūs-ı rıħleti
- 6 Eczā-yı defteri kül ide yaķa Āzerī
Görse Fiġānī bu ġazel-i pür-ħarāreti

Ġazel (91)

G91

- 1 Çözdükçe her seher o şanem zülfi bağını
Bād-ı şabā mu‘ aţtar ider cān dimāđını
- 2 Hüsnuñ kitābı remzine olmağa muţtali‘
Encüm çıķardı şubħa felekde çerāđını
- 3 Gül ruħlaruña kendüyi beñzetedüđi için
Jāle söyündürür şu koyup gül ocağını
- 4 Süsen ki giydi başına tāc-ı ħalenderī
Añlatdı dehr zāviyesinde ferāđını
- 5 Cellād-ı çeşmi ğamzesi tığın taķındı çün
Görsün Fiĝānī her kişi başı yarağını

Ġazel (92)

G92

- 1 Sevdi gönlüm bāđ-ı hüsnuñ bir gül-i ħandānını
İñledür ħār-ı belāda bülbül-i nālānını
- 2 Çār-sü-yı ‘ ışķ içinde dil metā‘ ın almağa
Merdüm-i çeşmüm pür itdi sīm ile dāmānını
- 3 Lāle-zār itdüm gözüm yaşıyla bāđ-ı ‘ ālemi
Ey ciger pergālesi aķıtma bağrum ħanını
- 4 Yılduzı düşdi meh-i bedrūñ işi oldu tamām
Rūşen idelden yüzi mihri sipihr evvānını
- 5 Ħayl-i ğam bulmaz zafer āhen ħişāruñdur dile
Şaķla sineñde Fiĝānī yāruñuñ peykānını

Ġazel (93)

G93

- 1 Ğisî lebüñüñ işideliden maġālını
Şaġn-ı çemende ġoncaların şorma ġalını
- 2 Ber-dâr itme Ğarşa-i ġüsnüñde raġm ġıl
Boynuña alma zülf-i siyāhuñ vebālını
- 3 Naġl-i ġül ile birlige yetürdi servi bāġ
Seyr itse yâr ġülşeni şalını şalını
- 4 Taġdı hilâl ġalkasını ġüşına hemân
Meydân içinde başan erüñ çarġ Zālını
- 5 Nazm it firāġ ehline derd-i derünuñı
ŞâĞir odur Fiġāñi diye ġasb-i ġalını

Ġazel (94)

G94

- 1 Ĥâlün ġamıyla tâzeledüm sîne dāġını
Yaġdum dil ehlinüñ o söyünmiş çerāġını
- 2 Başın elinde ġördi bu bezm-i zamānede
Her kim ki içdi cām-ı maġabbet ayaġını
- 3 Fenn-i cefāda zülfine ey dil belî diyüp
Mengüş-ı yâr tutdı öñinde ġulaġını
- 4 Tātâr-ı zülfi yādına Ğazm-i sefer ġılan
Küy-ı belāda eylesün evvel ġonaġını
- 5 Görsem Fiġāñi cām-ı mey içre ġabāb-ı al
Deşt-i belāda yād iderem cān otaġını

Ġazel (95)

G95

- 1 Burc-ı şeref üzre görüp ol ruĥları mâhı
Âhum sevinüp gök yüzine atdı külâhı
- 2 Vardukça çemen seyrine göz degmemek için
Ol gözleri mestâneyi sen şakla İlähî
- 3 Oĥ gibi beni baĥrına başardı kemânuñ
Bir kez gözi ucıyle kıla idi nigâhı
- 4 Dil mürdesini düşde didüm kim ider ihyâ
Gösterdi baña Ĥazret-i ‘ İsä Memi şâhı
- 5 Yâr ışığını bekle odur maţlab-ı a‘ lâ
Terk eyle Fiġânî yüri var manşıb u câhı

Ġazel (96)

G96

- 1 Gözümün kaçını eylerse ĥayâlün nola cây
Şeh-i ‘ âlemdür idinse yiridür şırça sarây
- 2 Bâm-ı çarĥ üstine nâlem çıkuban tıfl gibi
Aşaġa inmege ĥorĥar çığırup eydür vây
- 3 Şeb-i fûrkatde gözüm ĥ‘âb ile ceng eylemege
Müjeden baġladı ey meh yine bir ĥara alay
- 4 Bir nefes nâlemi dem urmaġa ĥomaz diyüben
Gösterür illere parmaĥla beni bezmde nây
- 5 İllere ayaġı taĥsîm idesin bezm içre
Niçün ey sâķi Fiġânî ĥuluña degmeye pây

Ġazel (97)

G97

- 1 Yine enfās-ı lebūnle ey Mesīh-i Hızır-pey
Kāleb-i fersūdesi bāġ-ı cihānuñ oldu ħay
- 2 Hıl' at-i rengin 'atā kıldı ser-ā-ser nev-bahār
Kara çulda gerçi qomışdı dırahtı bād-ı dey
- 3 Gül gül olmışdur kızarup tāb-ı mülden 'arızı
Şol kadar nüş eylemiş lāle çemen bezminde mey
- 4 Tır-i dil-dūzuñ irüp revzenler açdı her taraf
Nāleler kılsa 'aceb mi üstüh'ānum hem-çü ney
- 5 Şi'r-i pür-sūzum Fiġānī görse Hüsrev hākde
Sūziş-i şevkiyle cānına urupdur niçe key

Ġazel (98)

G98

- 1 Servi gibi baş çeküp her kim dimez dehre belī
Her neye dirseñ irer gül-zār-ı 'ālemde eli
- 2 Dāneden kem şan bu 'ālem kişt-zārın cev-be-cev
Yile virdi ħırmenūñ bād-ı hevādur ħaşılı
- 3 Şöyle ġarq itdi cihānı seyl-i eşküm sū-be-sū
Yidi deryādur görinen baħr-i eşküm sāħili
- 4 Bākī şanmañ çarħ-ı gerdūnuñ sarāyın fānīdür
Her vücūda gelenūñ şāhā 'ademdür menzili
- 5 Çoqdan irerdi Fiġānī cān virüp cānāneye
Ara yirde çihre-i maqşūda tendür ħā'ili

Ġazel (99)

G99

- 1 Çeşmüñ ki girdi mîşeye şîr-i jiyân gibi
Dil almağa puşuda yatur ahramân gibi
- 2 Her kârbân ki tûş ola tâlân ider gözün
Alup eline tîr ü kemân Türkmân gibi
- 3 Zülfünde dil harâmî gözünden hazer ider
Derbend içinde gice alan kârbân gibi
- 4 Vay ki sürindi aşığı yukaru kirpigün
Cârûbuñ olmağa şu fülân bin fülân gibi
- 5 Çeşmüñ Fiğâniyi nola aşmazsa kirpüğe
Biñ kulı var öninde devân Erdevân gibi

Ġazel (100)

G100

- 1 Yilsün yoluñda yıllar ile dil şabâ gibi
Görsün cefânu cânma cânâ vefâ gibi
- 2 Her gün güneş kapuñda yüzün yirlere sürer
Sen mâha ol da bencileyin mübtelâ gibi
- 3 Çokdur cihânda hüsn ile meşhûrlar velî
Yokdur kemâl-i şun^c ile ol meh-liķâ gibi
- 4 Ben ağladum didüm o cefâyı vefâlar it
Sen güldün ol söze gülüşünden rızâ gibi
- 5 Gördi Fiğâni râ aşuñı eyledi fiğân
addüm iki büken benüm âhir bu râ gibi

Ġazel (101)

G101

- 1 Gülleri bâda viren ‘arız-ı gül-gün gibi
Servi yürütmeyen ol kâmet-i mevzûn gibi
- 2 Şöyle dîvânesi oldu kadınüñ serv-i sehî
Yapdılar başına kuşlar yuva Mecnûn gibi
- 3 Cür‘a gibi kılam ayak deginen câmları
Üstime dönmez ise gerdiş-i gerdûn gibi
- 4 Seni bir kerre kenâr itmege ey serv-i sehî
Akıdur didelerüm yaşını ceyhûn gibi
- 5 Virdi gönlin saçı sünbül yanağı lâlelere
Dağlara düşse Figâni nola Mecnûn gibi

Ġazel (102)

G102

- 1 Her kim dilerse ağ ola yüzi kefen gibi
Çanlara boyasun tenini Kûhken gibi
- 2 Çâk itmez idi dâmene dek yakasın çabâ
Sîne-be-sîne olsa saña pîrehen gibi
- 3 Cân gibi şaklasa nola cânâ cihân seni
Sen câmı olduñ anuñ u ol saña ten gibi
- 4 Ben ol dilâverem ki getürdüm zamânede
Zâl-i sipihrüñ arçasını yire zen gibi
- 5 Olduñ Figâni tâ ki ser-âmed zamânede
Serverlik eyle Hüsrev-i mülk-i sühan gibi

Ġazel (103)
G103

- 1 Ne t̄ir-endāz olur albũn kemānı
Belürmez s̄inede t̄irũn niānı
- 2 Şu hũnĩ emũnũn ũstine ey cān
DüŐer va'llāh arām̄ilik niānı
- 3 Şeb̄ihũn itmege aũn erisi
ıup yama ider dāru'l-emānı
- 4 Vefā it cevri o ey Őu-ı annāz
Geer almaz gũzelligũn zamānı
- 5 Virür zũlfı gibi gŕnli hevāya
Nie b̄i-rahm olur yāruñ Fiānı

Ġazel (104)
G104

- 1 Āh kim dil-ber saa dil virmeyeydũm kāki
Seng-dilmisin seni ben sevmeyeydũm kāki
- 2 Kũnc-i amda gedi  ŕmrũm ney gibi eān idũp
Sen cefākārā hevā-dār olmayaydum kāki
- 3 E-i emũm itmedi tesk̄in firāũn ātein
Nār-ı hicrānuñla bāri yanmayaydum kāki
- 4 Bendeñe rahm it didũm ũ benden āzād ol didi
Ey dir̄iā Şabr ideydũm dimeyeydũm kāki
- 5 Āh ũ eānum Fiānı iidũp dil-ber didi
Ben Şeh-i  ālĩ aa zulum itmeyeydũm kāki

Ġazel (105)

G105

- 1 Bezm-i meyde alınan çün eng idi
Nāle vü āhum aña āheng idi
- 2 Meclis içre dil-berānuñ bu gice
Ağı ağ u rengi reng-ā-reng idi
- 3 Aramızda var idi illā rađīb
Şūretā kāfirdi yā efreng idi
- 4 Bilmek istersen nişānın bir dağı
Ol itüñ hem bir ayağı leng idi
- 5 Nola aqsarsa Fiġānī it rađīb
Ayağına oğınan ün seng idi

Ġazel (106)

G106

- 1 Vaşluñla şād idük şanemā bir zamān idi
Bu zecr ü hecr ise gözimüzden nihān idi
- 2 Şol demde bulmuş idi senüñle dil ittiġād
Kim cism-i ādemī dağı müştāk-ı cān idi
- 3 Farđ itmez idi kimse miyānı kenārdan
Yolunda  ışkuñuñ ser ü cān der-miyān idi
- 4 Arz u semā yaratmadın ol Hġālīķ-ı cihān
Cennet mekān u cilve-gehüm āsumān idi
- 5 Ey yüzi gül ġiġāb-ı Elest olmadın dağı
Cān-ı Fiġānī bülbül-i ġuds-āşiyān idi

Ġazel (107)
G107

- 1   Yā İlähî ölmedin cānāna irsem bir dağı
         Ol hilāl ebrū meh-i tābāna irsem bir dađı
- 2   Her gice tā şubha dek feryād ü efgān iderem
         Ol yüzi gül gözleri mestāna irsem bir dağı
- 3   Ey müselmānlar beni ğam leşkeri öldürmedin
         Ol vefāsuz zulmı çok sulţāna irsem bir dağı
- 4   Dil qarār itmez nidem Ya‘ kûb-veş giryāniyem
         Mışr-ı hüsnuñ Yūsuf-ı Ken‘ āna irsem bir dağı
- 5   Ey Fiġānī kı1 taĥammül ‘ahd-i yāre ola kim
         ‘Ahdī bütün va‘ desi yalana irsem bir dağı

6.3. TAHMİSLER

Tahmīs-i Ğazel-i Necātī

T1

1

Şabrumı ğāret ider ğamzeñ ħarāmīler gibi
Çan döker miħrābda çeşmüñ imāmīler gibi
Kākülüñ yollar keser her şeb zūlāmīler gibi
Çaşlarıñ şol ğamze-i ħūn-rīz rāmīler gibi
Kim şaçuñ derbendini kesdi ħarāmīler gibi

2

Nağd-i ‘ömrin sen şehe tālān virenler dōstum
‘İd-i vaşla cānını ħurbān virenler dōstum
Küfr-i zūlfüñ ‘ışığına imān virenler dōstum
Baş koyup taş işığıñde cān virenler dōstum
‘Ömr-i sermed kesb ider Dārü’s-selāmīler gibi

3

Gögsüme tıĝ-i maħabbetden yürütsem şāh-rāh
Sīneler tablın dōgüp ābdāl-ı dil diyü sipāh
Ĥüsn ikliminde nolduñ olduñ ise pādīşāh
Yağma ben dervişüñi kim başum üzre dūd-ı āh
Piç piç olmuş durur meftül cāmīler gibi

4

Kirpigüñ cān ü gönül ħaşdıma ħaçerler çeküp
Ĥaṭṭuñ İslām iline yağmacı kāferler çeküp
Çeşm-i ħūn-ħāruñ öñine kākülüñ serler çeküp
Ruħlarıñ devrinde Rūm üstine leşkerler çeküp
Zūlf-i pür-çīnüñ zırnhlar geydi Şāmīler gibi

5

Ey Fiĝānī ğuş ideydi lafz-ı dūr-bāruñ Kemāl
Dir imiş Ĥassān-veş taħsīn zihī siħr-i ħelāl
Ĝuşına mengüş ider bu dūrri her şāħib-kemāl
Ol cihetden kim Necātīye ‘Aṭāyīdür kemāl
Nazm içinde māhir olmuşdur Nizāmīler gibi

Tahmīs-i Ğazel-i Hıřālī

T2

1

Añmayam sünbül adın ol zülf-i ‘ anber-bārsuz
Kılmayam serve nazar ol kadd-i hoş-reftārsuz
Da‘ vet itmeñ gülşene ben ‘ aşık-ı dil-dārsuz
Neyleyem gül-zār seyrin ol yüzi gül-zārsuz
Çün baña cennet cehennem görinür dīdārsuz

2

Gerçi āh-ı sūznāki göñlüme peyvestedür
Līk derdin söylemekde ‘ āciz ü dem-bestedür
Ey tabīb-i cān ü dil rahm eyleseñ şāyestedür
Çeşm-i bīmāruñ firākiyle dil ü cān hastadur
İki öksüzdür yatur ğam-ğānede tīmārsuz

3

Çünkü sensin cümle hūbān-ı cihānuñ serveri
Rahm kılsañ yiridür ben bendeye şāhum yiri
Yār idinme kendüñe ey meh raķīb-i kāferi
Sür yanuñdan tırmasun ağyārı bir dem ey perī
Verd-i gül-zār-ı cinān dirler kim olur hārsuz

4

Gel raķīb ile efendi cām-ı mey nūş eyleme
Ben faķiri saña düşmez mest ü medhūş eyleme
Degme bir nā-dāna uyup sözini gūş eyleme
Va‘ de-i vaşl eyledüñ ‘ ahdüñ ferāmūş eyleme
Şānuña lāyık degül kim diyeler iķrārsuz

5

Ey Fiġānī yād idelden ben kılın ol meh-nijād
Vurduġınca miħnet ü derdüm ziyād oldı ziyād
Āħir oldı ğamla ‘ ömrüm olmadı bir laħza şād
Nā-murādem dār-ı dünyāda Hıřālī nā-murād
Geçdi ‘ ömrüm miħnet ü derd ile hayfā yārsuz

7. İNDEKS

-A-

āb: Su. G15/4, G19/2, G2/2, G3/5, K4/6

ā.-ı hoş-güvār G25/2

ā.-ı revān G25/3

-dür G19/5

‘**abā:** Yünden yapılmış kaba kumaş ve bu kumaştan yapılmış bol, geniş giyecek.

‘a.-yı sürh K6/3

abdāl: Ermiş, kendini Allah’a adanmış.

a. eyle- G12/6

a.-ı dil G75/1, T1/3

a.-ı ser-bürehne-i Baṭṭāl Ġāzī G31/3

-em G59/2

āb-dār: Parlak, su veren hizmetçi, taptaze.

ā. it- G44/5

-ı G82/2

ābile: Su üzerindeki kabarcık, sivilce.

-ler ol- G2/3

‘**acā’ib:** Şaşırtacak ve hayret verici şeyler. G76/3

‘**aceb:** Şaşma, hayret. G10/3, G16/5, G50/3, G66/2, G66/5, G67/5, K5/22, K8/15

‘**acebā:** Acaba. G41/2

‘**Acem:** İranlı, yabancı.

-de G31/1

acı-: Acımak.

-r oldı G79/2

-ruz G31/5

-yup G56/1

acılık: Acılık

-ın K3/27

‘**āciz**: Gücü yetmeyen.T2/2

aç: Aç

-ından K6/14

aç-: Açmak.

-amaz K3/22

-ar K7/16

-dı G97/4, K1/12, K4/1

-ıcağ G38/4

-ımaz G61/1

-up K1/14, K2/11, K4/5, K5/7

açıl -: Açılmak. G57/2

-dı G80/3

-masun G53/2

-mazsa G10/1

-miş G29/2

açlık: Açlık. K5/17

açuk: Açık. G12/6, G55/3, G59/2

ad: İsim.

-ın T2/1

-ını G22/3, K3/16

-um G54/4

a^ʿ dā: Düşmanlar. K7/5
-nuñ K7/11, K7/16, K7/22

Ādem: İlk insan ve ilk peygamber G12/3

ādem: İnsan G58/4

ʿadem: Yokluk G52/3, G52/5, K3/7
-dür G98/4

ʿadl: Doğruluk.
-üñ K7/17

ʿadū: Düşman. K4/12, K5/3
-ñ K7/20
-nuñ K7/4

āfāk: Ufuklar. G63/2
-ı G76/2

āferīn: Beğenmek, alkış. K8/15
ā. eyle- G67/5

āfet: Son derece güzel. G39/4

āfitāb: Güneş, çok güzel. G15/1, G3/3
ā.-ı ʿ ālem-ārā G15/2
ā.-ı gül G53/3
-a G78/2
-ı G27/1
-um G27/1

afyōn: Haşhaş sütünün birikmesinden oluşan bir madde. G43/1

āgāh: Haberdar, bilen.
ā. ol- G42/3

ağ: Beyaz. G105/2
a. ol-G102/1
-ı 105/2

ağ-: Yükselmek.
-mazdı G75/2
-sun G24/2

ağar-: Beyazlaşmak.
-dı G11/4, G58/2

ağart-: Beyazlatmak, beyaz hâle getirmek.
-ımaz K 3/8

ağız: Ağız.
a. ara- G53/4
-da G2/5
-ın G38/4
-ına K7/18
-ından K 2/30
-umda G54/2
-uñ G61/1, K3/22
-uña K6/21

ağla-: Ağlamak.
-duğum G47/2
-dum G100/4, G80/2
-duñ K2/38
-mazsa G56/1
-r G13/2, G31/5, G60/4, G72/4
-rsam G57/1
-sun G56/4
-yam G68/1
-up G20/3

ağlama: Ağlama.
-dan G11/4

ağlamak: Ağlamak.
-dan G58/2

ağlat-: Ağlatmak.
-ur G79/2

ağyār: Yabancılar, rakipler. G20/1
a.-ı merdūd G62/4
-a G11/3
-dan G68/1
-ı T2/3

ah: Yazık, ne yazık ki. G20/3, G22/2

āh: Yazık, ne yazık ki. G104/1, G104/5, G59/2, G62/1, G79/2, G82/2
ā.-ı āteş-bār G24/2
ā.-ı āteş K2/33
ā.-ı āteş-nāk G69/1, G20/4
ā.-ı fūrkat G62/5
ā.-ı serd G23/5
ā.-ı sūz-nāk T2/2
ā. u vāh it- G38/5
ā. u zār eyle- G68/5
-a G59/4
-dan G62/1, G62/5, G69/3
-ı G87/5
-um 105/1, G75/2, G89/2, G9/1, G95/1
-umı G7/1
-uñ G67/2, G86/3
-uñı G88/4

‘ahd: Vaat. G29/3
-‘i 107/5
‘a.-i yār ol- 107/5
-inde K6/11
-üñ T2/4
-üñe G29/3

āhen: Demir. G92/5

āheng: Uyum. G105/1

ā. it-K8/4

ā.-i rezm it-K5/1

āhenīn: Demirden yapılmış, çok sağlam. G30/2

āhir: Sonra gelen, son. G100/5, G15/5,

ā. ol- T2/5

-i ol- K8/11

aḥker: Kül ile karışık ince kor.

.-i ' ışık G46/4

Aḥmed: Hz. Peygamber'in (A.S.M.) bir ismi. K5/19, K5/24

-e G86/2

Aḥmed-iṣṭihār: Hz. Muhammet gibi şöhretli olan, şöhreti Hz. Muhammet gibi olan K6/8

aḥvāl: Haller.

a.-i kıyāmet G8/1

aḥ: Beyaz. G73/5

aḥ-: Akmak.

-ar K7/2, G26/5, G3/5, G36/2, G26/5

aḥça: Beyaz, çok beyaz. G71/3, G73/5

aḥıt-: Akıtmak

-ur G101/4, K7/11

-dı K5/8

-ma G61/2, G92/3, K3/23

‘**ākıl**: Uyanık, akli başında. G15/4, G34/4

‘**akl**: Düşünme ve anlama kabiliyeti.
-uñ G58/4

‘**aks**: Yansımak.
‘a.-i leb G23/1
‘a.-i hüsñ G10/5

aḳsa-: Aksamak
-rsa 105/5

al: Kırmızı
a. ol- G21/1

āl: Hile. G21/1, G28/5
ā. eyle- G12/1, G12/2

al-: Almak.
al G80/4, K3/24
-dı G28/5, G37/1, G39/2, K1/2, K3/15, K3/2, K6/13, K7/1
-duñ G47/4
-ı ver- G82/4
-maz K4/19, K5/21
-miş K3/5, K4/4
-up G33/1, G99/2, K1/24, K2/1
-ur G2/2, G3/2, G39/2
-urdu K6/19
-ursa G32/2

ala: Karışık renkli.
-sıdur G22/4

alay: Askeri topluluk. G96/3

ālām: Elemler. G57/4

‘**alāyık**: Alaka, ilgi, ilişki.
-dan G58/5

aldan-: Aldanmak.
-ma G34/4
-sa G76/3
-up G39/3

‘**alem**: Bayrak. G76/2, K2/34, K2/40
-i G72/2
-lerle G84/3

‘**âlem**: Kâinat. G27/5, G29/5, G98/2
‘â.-i itlâk G13/5
-de G4/5, G30/1, G50/2, G67/1, G98/1
-i G21/5, G78/5, K6/5, K7/17
-üñ G15/4, G20/5, G24/4

‘**alev**: Alev.
-lerle G38/2

‘**Alî**: Hz. Resul-i Ekrem'in amcası Ebu Tâlib'in oğlu.
‘Alî-kerem K6/8
-nüñ G62/3

alın-: Alınmak.
-mazsa K2/33

Allâh: Allah. G39/2

alma: Alma.
-ya G11/2

almak: Almak. G11/2
-a G92/2, G99/1

alın: Alın.

-1 G18/2

alt: Alt.

-ına K3/15

-ında K2/18

altun: AltınG17/3, G63/1, G72/3, K2/4, K4/8

ammā: Ama, fakat.G43/3, G18/4

an: Zaman. G70/1

añ-: Anmak.

-ar G84/3

-aydı G48/1

-duğça G28/5

-ma G47/4

-mayam T2/1

-miş G73/2

-up G31/5, G46/5

‘**anber:** Güzel koku.

-le G4/4

ancağ: Ancak, sadece.G64/2

‘**andelīb:** Bülbül. Seher kuşu

‘andelīb-āsā K8/3

‘andelīb-vār G25/4

‘**Ankā:** Varlığı bilinmeyen hayalî bir kuş. K1/4

‘A.-yı çarğ K1/3

‘A.-yı dil G4/2

añla-: Anlamak.

-r G21/1, G21/4, G11/1, G21/1, G21/2, G21/3, G21/5, G21/6, G21/7,
G64/2

-ya G74/5
-yalı G17/4

añlat-: Anlatmak.
-dı G91/4

‘**ār**: Haya, utanılacak şey.
-dan G68/2

ara: Ara G98/5
-larından K7/19
-da G45/1
-muzda 105/3

‘**Arab**: Şam, Hicaz, Irak, Yemen, Mısır ve Afrika'nın kuzeyinde yaşayan geniş bir millet adı.
-da G31/1

‘**araq**: Ter, rutubet.
-dan G73/3
‘**araq-rîz** ol- G13/2

ārām: Durma, yerleşme.
ā. eyle- G19/2

‘**arbede**: Kavga, patırtı. G43/2

‘**ārız**: Yanak.
‘**ā**.-ı gül-gün G101/1
-ı G97/3
-uñ G9/4

‘**ārif**: Bilen, bilgi sahibi.
‘**ā**.-i bi’llāh G21/5

arqa: Arka, sırt.
-sını G102/4

arķurı: Aykırı, karşı. K1/12

ˆ **arŗa:** Bina yapılacak boş arazi parŗası.

ˆ a.-gāh-ı ġam G24/5

ˆ a.-i ˆ ışķ G24/1, G89/6

ˆ a.-i heycā K7/1

ˆ a.-i kīn K5/13

ˆ a.-i miŗnet K3/24

ˆ a.-i naŗm G61/5, K2/32, K3/28, K6/19

ˆ a.-i ġüsn G93/2

ˆ a.-i peykār K3/16

-da G90/4

-yı K2/8

ˆ **arŗ:** En yüksek gök. G63/3, K3/15

ˆ a.-ı ˆ aŗım G23/4

ˆ arŗ-āsā K2/17

art-: Çoŗalmak.

-ar G72/3

-dı G55/1

artuķ: Fazla. G43/5

artur-: Çoŗaltmak.

-ma G88/4

ˆ **arūs:** Gelin.

ˆ a.-ı ġonca G53/2

ˆ a.-ı ˆ arġ G48/2

-ı K6/23

ˆ a. ol- K6/3

-ımuñ K6/17

ˆ arūs-vār K6/1

arŗ: Yeryüzü. G106/4

‘arż: Sunmak.

‘a. eyle G6/2, K5/11

‘a. it- G37/3i G88/2i, G57/4

‘a.-1 dīdār eyle- G1/3

‘a.-1 hūner it- K7/24

aş -:Asmak. G7/2

aşamm: Sağır.

a. eyle- K2/16

Āşaf: Süleyman Peygamberin (A.S.) veziri. G90/2

Āşaf-şaf-1 zamān-1 Süleymān-1 şarḡ K3/9

Ā.-1 zamāne K4/14

Ā.-i Süleymān Şāh K4/11

-uñ K2/13

āşaf: Vezir.

-unuñ K1/7

āsītān: Eşik.

-uñ G27/4, K2/10

āsītāne: Eşik, başkent. K6/6

-de K6/7

āsiyāb: Değirmen. G2/1

-a G23/2

-uñ G13/1

‘asker: Er, asker.

‘a.-i derd G50/5

‘a.-i ‘uḡūl G52/3

‘a.-i şāmuñ K5/5

-ine G30/2

assı: Fayda.

a. kı1- G68/5

āsumān: Gökyüzü. G106/4, G75/3

ā.-1 āsitān K2/12

ā. ol- K3/1

ā.-1 mihr ol- G14/2

-a G89/3

āsumānī: Göğe ait olan.

-ler K2/34

aş: Yemek.

a. yir- K2/21, K7/4

aş-: Aşmak.

-dı G40/1

-mazsa G99/5

aşağa: Aşağı. G96/2

aşağı: Aşağı. G99/4

‘āşık: Çok fazla seven.

‘ā. ol- G62/2

‘ā. ol- G8/5

‘ā.-1 şādık G65/4

‘ā.-1 āşufte G28/4

‘ā.-1 dil-dār T2/1

‘ā.-1 dil-ḥaste G20/1

‘ā.-1 felek G30/4

‘ā.-1 felek-zede G30/5

‘ā.-1 sevdā-zede G59/3

‘ā.-1 şeydā G11/3

-a G70/5

-lar G29/4

-laruñ G27/2

āşikār: Belli, açık.K6/1
ā. it-G44/1

āşinā: Tanıdık, yabancı olmayan.
ā. ol- G27/4

āşiyān: Kuş yuvası.
ā. ol- K3/15

āşüfte-ḥātır: Gönlü perişan
-uz G31/1

at: At.
a. meydanı K2/178
-ına K6/3

at-: Atmak.
-a K1/24
-ar K2/25
-dı G95/1, K8/10
-dum G71/1
-up G6/3

‘atā: Bahşiş. Hediye.
‘a. kı1-G97/2

‘Aṭāyī: Meşhur şair Nevizade Atayi
-dür T1/5

āteş: Ateş. G38/1, G38/2, G38/3, G38/4, G38/5, K8/12
ā.-i āhK3/26
ā.-i ‘ışk G84/3
ā.-i ḥasret G82/2
-in G104/3
-ini K3/20

āteş-bāz: Ateşle oynayan, hokkabaz.
-ı G6/4

atıl-: Atılmak.
-dı K4/13

aṭ' ime: Yemekler, taamlar, yiyecekler. K6/13

atmaḡ: Atmak. K1/2
-a K5/3

aṭlas: İpekten yapılmış kumaş.
a.-ı gerdün K2/3
a.-ı zerd G63/1

ʿ**avām:** Halk, sıradan insan. G89/5

āvāre: Başıboş, serseri, boş gezen. G14/1, G57/3

āvāz: Yüksek ses.
ā.-ı bülbül G6/5

āvāze: Nam, şöhret, ün, yüksek ses. K8/5

ʿ**avn:** Yardım.
ʿa.-i ilāh G60/5

avuç: Avuç. G33/1

ay: Ay. G45/3

ayak: Ayak. G59/2, K3/18, K5/16
a.a düş- K5/17
a.uña yüz sür- G77/6
-a G35/4
-da K3/24
-ı G105/4, G9/5, G96/5

-ına G105/5, G49/4, K1/19
-lar G48/4
-uñ G11/2, G11/2
-uña K5/20

ayak: Kadeh G75/5, G101/3
-ı G96/5
-ını G94/2

‘ayān: Aşikâr, belli.
‘a. eyle- G3/3

‘ayb: Utandıracak hal.
‘a. it-G5/5

‘ayn: Göz
-uma G61/3, K3/25

‘ayş: Yaşayış, yaşama. K2/18
‘ayş ü işret: Yiyip içme.

‘ayyār: Hileci, kurnaz.
‘a.-ı çarḥG16/4

ayıt-: Söylemek
-urdu K8/15

āyet: Kur’ân-ı Kerim'deki her bir cümle.
ā.-i nūn K2/9

āyīn: Merasim
ā.-i ‘İsā-nevrūz G37/4

āyīne: Ayna.
ā.-i ṭabī‘ K1/20

ayru: Ayrı. G70/6

ayruksı: Farklı, başka.
a. ol- G46/2

āzād: Serbest, hür.
ā. ol- 104/4

āzāde: Serbest, kayıtsız, hür.
ā. ol- G49/1

Āzerī: Mecusi, ateşe tapan. G90/6

‘azm: Sağlam ve kesin karar.
‘a.-i rezm it- K3/6
‘a.-i sefer kı1- G94/4
‘a.-i şikār it- K1/1

āzürde: İncinmiş.
ā. kı1- G1/4

B

bād: Rüzgâr, soluk.

- b.-1 şabā G91/1
- b.-1 āh G25/3
- b.-1 şubḥ G74/4
- b.-1 dey G97/2
- b.-1 ecel G35/1
- b.-1 fenā G17/4
- b.-1 havā G98/2
- b.-1 seherī G37/2
- b.-1 ümīd G35/3
- b.-1 zemistān G38/1
- a G101/1

bāde: Şarap, içki, kadeh. G31/5, G43/5, G84/1
-dür G16/2

bādī: Geçici. G21/4

bād-veş: Rüzgâr gibi, hızlı. K2/8

bāğ: Bahçe G93/3

- b.-1 ‘ālem G92/3
- b.-1 cihān G35/5, G49/1
- b.-1 cihān G97/1
- b.-1 luṭf K5/18
- b.-1 melāḥat G25/3
- b.-1 ḥüsn G92/1
- b.-1 ruḥ G25/1
- b.-1 sīnem G1/1
- b.-1 ten G35/2
- ı G36/1
- ma G6/2
- uñ G1/4

bağ: Bağcık.

-ını G91/1

bağlı: Bağlı. G72/2

bağır: Bağır.

-ına G95/3

-lu G67/2

-um G23/1, G92/3

-umdaki G33/2

-umı K2/36

bağla-: Bağlamak.

-dı G96/3, K2/36

-mişdur G5/4

-r G13/5

bahā: Kıymet, değer.

-sına K5/21

bahār: Kış ile yaz arasındaki mevsim G55/1

-ını G36/1

baħr: Deniz. G52/4, K1/6, K7/13

b.-i aħḍar K5/8

b.-i bī-kenār ol- K6/14

b.-i eşk G98/3

b.-i firāk G80/1

b.-i ma' ānī G25/5

-dür G19/4

-i K7/11

-inden K5/20

baħş: Konuşulan şey.

b.-i iştirāk eyle- G10/3

baħt: Alın yazısı, kısmet. K6/23

-1 G80/3
-umdan G59/5

baķ -: Bakmak G42/1, G42/1, G42/2, G42/3, G42/4, G42/5
-up G57/2
b. ķal- G2/2

baķiř: Bakış.
-uñ G8/2

bāķī: Sonsuz, ebedi. G77/4, G98/4

bāl: Kanat, boy, kol, yön. K1/14
b.-i zerrīn K5/7
-in G5/2

bām: Çatı.
b.-1 çarķ G96/2, K3/3

bāmdād: Sabahleyin, seher vakti.
b. ol- K6/22

bān: Dam, çatı. K3/16

bār: Zahmet, sıkıntı, yük. G28/5, K5/11, K5/26, K5/9, K6/17
b.-1 belā-yı ııřķ G71/4
b.-1 elem G76/5
b.-1 girān-ı ģařmet K1/10

bār-gāh: İzinle girilecek yer, padişahın huzuru, divan.
-ıyuz G32/2

barış-: Barışmak.
-maz G43/2

bāri: Hiç olmazsa, bir defa. G104/3

bārū: Kale duvarı, sığınak.
b.-yı çarh K3/2

baş-: basmak
-an G93/4
-ar K7/8
-ardı G95/3
-duñ G9/5
-mışdur G54/1

baş: Baş, önder, birinci, önce. G55/3, G59/2, G65/3, K1/12, K2/11, K3/13, K4/10

b. çek- G98/1
b. eg- G11/5, K5/12
b. koy- T1/2
-da K6/16
-dan G59/3
-ı G12/6, G43/2, G79/5, G91/5, K3/16
b.ı göge ir- G30/4
b.ın al- G63/5
-ın G94/2
-ına G101/2, G20/5, G34/3, G40/2, G53/3, G69/4, G81/3, G91/4, K3/18, K4/14
b.ına üç- G13/4
-ını G45/5
-um G20/4, T1/3
b.um göge ir- G77/6
b.um āsumān-ı devlete ir- G27/4
b.uma kaç- G10/2
b.umda G39/1, G84/3, G89/4
b.umdan G40/1
b.uña çıkar- G48/4
b.la (baş ile) G33/2

başka: Başka. G90/4, K2/19

başla-: Başlamak.

-dı G85/4, K7/27

bāṭın: İç. G21/2

bāzār: Alışveriş yeri. G3/2

b.-ı ıışk G75/1

-ına G84/3

be: Ünlem “ey” anlamındadır. G4/5

bebr: Kaplana benzeyen, ondan daha büyük yırtıcı bir canavar, pars.

b.-i dijem K2/26

beden: Gövde.

-de G30/2

-üm G46/4

Beç: Viyana şehri.

-i K4/14

bed-ḥāh: Fenalık isteyen.

-dan G62/2

bedīd: Büyük çöl.

b. ol- K6/15

bed-nām: Kötü tanınmış, kötü adlı.

b.-ı rūzigār G30/5

beg: Bey. K5/10

-lerin G52/3

-üm G45/1, G79/2, G85/3

beglūk: Beylik.

b. it- G60/5

behey: Seslenme edatı, hey anlamındadır. G29/3

Behrām: Eski bir İran padişahının adı.

B.-1 dār K3/2

bekle-: Beklemek.

bekle G95/5

-sün K2/41

Bekr-şidd: Hz.Muhammed'e ilk iman eden, islam devletinin ilk halifesi.

K6/8

bel: Göğüs ile karnın arası.

-de G40/3

-ini G71/4, K6/17

belī: Evet G94/3, G98/1

belā: Sıkıntı, musibet. G20/3, G32/3, G34/1, G45/4,

-dur G26/5

-lara G11/3

-sı G43/2

-ya G50/5

belür-: Belirmek

-mez G103/1

ben G104/1, G104/5, G100/4, G102/4, G29/2, G29/4, G40/1, G40/3, G41/2, G59/3, G60/1, G60/1, G60/2, G60/3, G60/4, G60/5, G68/1, G68/2, G69/4, G7/3, G70/1, G76/5, G77/2, G77/3, G78/2, G80/3, G83/1, G83/2, G83/4, G84/4, K6/20, T1/3, T2/1, T2/3, T2/4, T2/5

-de G85/3

-den G104/4, G77/5

-em G64/1, G65/4, G67/3, G67/3, G89/4, G90/2

-i G107/3, G12/3, G12/4, G22/2, G25/4, G3/4, G33/1, G45/5,

G56/1, G66/1, G67/4, G69/2, G7/1, G71/3, G74/3, G74/3, G75/5,

G8/4, G88/2, G95/3, G96/4, K5/24, K7/24

-üm G100/5, G14/2, G16/3, G18/2, G26/2, G30/3, G54/1,
G54/1, G54/2, G54/3, G54/4, G54/5, G56/2, G57/3, G57/4, G72/1,
G72/3, G74/2, G76/5, G79/4, G90/1, G90/3, K5/22, G3/1

baña G1/1, G1/3, G1/4, G1/5, G11/1, G21/6, G22/4, G34/2, G36/1, G41/3,
G58/1, G60/4, G61/4, G66/2, G66/3, G72/1, G84/1, G89/4, G95/4, K2/32,
K3/20, K3/29, K4/18, K7/25, T2/1

bencileyin: Benim gibi. G100/2, G17/1, G41/4

bend: Bağlanan, bağlanmış.

bend it- G11/1

-ini G13/1

bende: Köle.

b.-i maqbül G20/4

-ñe 104/4, G47/5

-sin G12/6

-sinden G70/4

-ye T2/3

benefşe: Menekşe denilen güzel kokulu, küçük çiçek. G25/1

benefşe-zār: Menekşe bahçesi. G25/1

benek: Herhangi bir şey üzerindeki ufak nokta.

-ler G14/5

-lerdür G63/1

benekli: Ufak noktalı. G17/3

beñze-: Benzemek.

-di G79/4

-r G13/4, G15/1, G23/1, G23/1, G23/2, G23/3, G23/4, G23/5, G62/4,
G86/5, K6/12

-ye K4/15

beñzet-: Benzetmek.
-di K3/19
-dügi G91/3

berbād: Kötü, bozuk.
b. eyle- G34/4

ber: Göğüs. G51/2

ber-dār: Asılı, asılmış olan.G39/4
b. it- G93/2
b. ol- G41/2, G41/2

berī: Asude, ihtiyacı olmayan G31/4

beri: Yön bildirir. G33/5

berķ: Şimşek çakması, parlama.
b.-i ŧīguñ K1/11

ber-murād: Emeline kavuşan, arzusu yerine gelen, dileğine eren.
bi ol- G70/6

berş: Afyon şurubu, arzu, gönül isteği. G43/2

bes: Bu durumda, o zaman anlamında kuvvetlendirme edatı; pes, öyle ise,
imdi. G80/3

beş: Beş. G4/5

beyābān: Çöl.
ın G44/3
ında G54/4

beyān: Açıklama, anlatma.
-a K7/27

beyt: Ev.

-üñ G4/5

Beytü'l-ḥarem: Kâbe.G64/3

beyzâ: Parlak, beyaz.

-ları K1/19

beyzavâr: Yumurta gibi.K3/15

bezm: Meclis. G96/5

b.-i ğam it-G34/1

b.-i ğam G82/5

b.-i belâ G60/4, G75/5

b.-i cihân G75/3

b.-i çemen G28/1

b.-i 'âlem G78/4

b.-i fenâ G14/3

b.-i gülşen G37/3

b.-i la'1 G88/3

b.-i mey105/1

b.-i zamân G94/2

-de G96/4

-e K1/25

-inde G1/5, G20/3, G97/3

-ine G9/5

-üñ K2/27, K2/28

-üñe K1/25

bıçak: Bıçak. G75/3

biç-: Biçmek. G9/2

bî-çâre: Çaresiz. G62/1

-lerüñ G45/3

bī-duḥān: Dumansız. G38/5

bī-ġam: Sıkıntısız, dertsiz.
bī-ġam ol-G80/3

bī-kār: İşsiz kimse, bekâr. K5/22

bil-: Bilmek. G68/2
-di G70/6, K3/18, K7/27
-düm G46/3
-en G21/2
-medi G74/5
-mez G34/3, G89/5, K6/12
-mezdi G29/5
-mezem G68/3
-sem G20/2
-üp K7/23
-ür G21/2, G54/4, G64/2, G26/2
-ürsin G62/5

bilmezlen-: Bilmezlikten gelmek.
-ür G26/2

Bilāl: Ezanı ilk defa okuyan sahabe, ilk müezzîn. G38/2

bile: Birlikte. K7/19

bile-: Bilemek.
-r K7/2

bildür-: Bildirmek.
-di K2/2

bilmek: Bilmek. G105/4, G22/5

bīmār: Hasta.
b.-i ġam-ı ʿışq G85/5

-dan G70/6

biñ: Bin, sayı. G70/2, G99/4, G99/5, K2/36, G39/4, G39/4

bin-: Binmek.

-di K2/6, K3/6, K7/20

binā: Yapı, ev.

-sı G23/2

bī-nevā: Nasipsiz, çaresiz, zavallı, fakir, muhtaç.

bir G105/4, G105/4, G106/1, G107/1, G107/1, G107/2, G107/3, G107/4, G107/5, G19/3, G101/4, G13/3, G15/4, G17/2, G17/3, G17/5, G18/2, G19/4, G19/5, G2/4, G22/2, G22/3, G22/5, G23/2, G23/5, G24/2, G24/4, G24/5, G25/2, G26/3, G28/5, G29/2, G3/1, G30/4, G30/5, G31/3, G33/1, G34/4, G35/2, G35/2, G35/4, G36/2, G4/1, G4/3, G4/5, G44/4, G44/5, G45/3, G45/4, G45/4, G45/5, G5/5, G50/1, G50/3, G54/4, G56/1, G57/2, G59/2, G62/1, G63/2, G68/1, G7/4, G70/2, G70/3, G75/5, G77/2, G77/7, G78/2, G78/4, G79/1, G8/1, G82/1, G82/4, G86/5, G9/2, G9/5, G92/1, G95/3, G96/3, G96/4, K1/2, K2/15, K2/18, K2/25, K2/32, K3/1, K3/14, K3/27, K5/13, K6/1, K6/15, K6/16, K6/4, K6/5, K6/6, K8/3, K8/5, K8/9, T2/3, T2/4, T2/5,

bir araya gel-G16/2

biri: Biri

-n G7/2

ni G47/2, G7/2, K2/37

-si K2/18

birkaç: Birkaç G31/2, G23/4, G76/3

birle: Birlikte. G76/1, G76/2, G76/3, G76/4, G76/5

birlik: Birlik, beraberlik.

-e G93/3

bī-rahm: Acımasız, merhametsiz.
b. ol-G103/5

bister: Yatak, döşek.
b.-i miḥnet G56/4
-inde G46/2

Bīsūtūn: Bir dağ ismi. G40/2
B.-1 ğam G64/1
B.-1 ʿ ışk G34/5
-da G75/4

bīṣ: Artık, ziyade. K2/2

bīṣ-: Pişmek.
-di K6/13

bīṣeger: Oduncu. K7/22

bīṣezār: Ormanlık.
b.-1 gerdūn K5/6

bitür-: Bitirmek.
-di K7/22
-e K5/18
-ür G35/3

bī-ḳarār: Kararsız. G74/1

bī-vefā: Vefasız. G20/1
-dan G47/2

bīve: Dul kadın.
-si K4/3
-sine K6/22

biz: Biz.

-e G12/1, G8/1
-i G31/2
-üm G35/4
-ümle G39/1, G43/4

boğaz: Boğaz.
-ların K7/11

bostān: Bahçe.
b.-ı dehr G77/3

boya-: Boyamak.
-sun G102/1

boyun: Boyun.
-ı G25/1, G72/2
-ın G45/3
-um G55/4
-uña G93/2

bozul-: Bozulmak.
dı K5/5

böyle: Böyle. G48/4, G9/1, K3/8

bu: Bu. G71/5, 105/2, 106/1, G10/1, G100/5, G14/5, G15/5, G16/3, G16/5, G17/3, G18/5, G21/2, G22/2, G23/4, G23/5, G24/3, G24/5, G24/5, G25/5, G28/5, G3/1, G31/4, G35/2, G35/5, G36/2, G36/3, G36/5, G4/5, G42/1, G42/1, G42/2, G44/1, G48/2, G48/4, G48/5, G50/4, G52/2, G53/3, G57/1, G59/5, G62/4, G62/5, G65/5, G66/3, G66/4, G67/3, G69/2, G7/3, G73/5, G75/5, G76/2, G76/3, G80/1, G84/3, G85/5, G87/1, G88/5, G9/3, G9/4, G9/5, G90/4, G90/5, G90/6, G94/2, G98/2, K1/1, K1/9, K2/37, K3/10, K3/20, K3/21, K4/16, K4/18, K4/20, K5/15, K5/19, K5/20, K5/21, K5/24, K5/6, K6/16, K6/4, K6/7, K8/12, K8/3, K8/7, K8/7, K8/9, T1/5
-dur G44/2
-ña G45/2
-nı G7/5

-nlar G21/5
-nlaruñ G21/3

bū: Koku. G73/2

būse: Öpme. G47/3, G88/2, G88/3, G88/4,
b. vir-G88/1
-ñ G28/5
-ñe G22/1

bugün: Bugün. G21/5, G32/5, G41/5

bul-: Bulmak
b. G46/1
-dı K7/7
-ımadık G78/4
-ımaya K5/16
-ımazuz G43/3
-maz G92/5
-miş 106/2
-up K2/8
-urum G40/3
-uruz G72/5

bulan-: Bulanmak.
-dı G55/1
-miş G87/4

Bū-Leheb: Hz.Muhammed'in amcası Ebu Leheb. G38/2

bulut: Bulut.
-la K1/11

bunca: Bunca.G45/1, K2/11, K2/15

burc: Kale surlarının gerekli yerlerine yapılan savunma kulesi.
b.-ı şeref G95/1

b.-ı şeref G46/1

b.-ı kıla'ı-ı tār K2/40

burıl-: Dönmek, bükülmek.

-dı G25/1

burūc: Burçlar.

b.-ı çarḥ K2/34

b.-ı kal' a-i gerdūn K3/1

b.-ı gerdūn K5/25

-a K5/3

burūdet: Soğukluk. G38/1

buyur-: Emretmek.

-miş G21/2

bühtān: İftira.

-a G83/3

bük-: Bükmek.

-en G100/5, G71/4

-er K6/17

bükil-: Bükülmek.

-ür G71/2

bülbül: Bülbül G48/1, G51/1, G67/3, G68/5

b.-i cān G10/1

b.-i gülzār-ı midḥat K8/13

b.-i gūyā G22/5

b.-i nālān G92/1

b.-i ḥazān-dīde

b.-i ḫuds-āşiyān 106/5

b.-i zār G28/1

-dür G54/1

-e G53/1

-i G25/4, G28/1, G37/5, K3/21
-ini G12/7
-ini G7/4
-ũñ G17/1
-ũñ G74/4

bülend: Yüksek, büyük. K5/9

bülend-mertebe: Yüksek mevkili, mevkisi yüksek. K8/8

bünyād: Yapı, binâ.

-ı G15/4
-um G54/3

büt: Put, sevgili.

b.-i Ć̄in G30/1
b.-i s̄im̄in-ten G26/3

bütün: Bütün. G107/5

büzürg: Büyük, ulu, Türk musikisinde bir makamın adı. K8/4

C

cā: Yer, mekân.

- cā-be-cā G63/1
- c.-yı qarār K5/2
- dan G47/4

cādū: Büyücü, cadı

- ya G8/3

cāh: Makam, itibar.

- 1 G95/5

cām: Kadeh G60/3

- c.-1 şafā G49/4, K3/27
- c.-1 Cem G84/1
- c.-1 cihan-nümā G77/2
- c.-1 ʿışq G5/1
- c.-1 maḥabbet G94/2
- c.-1 mey G64/3, G94/5, T2/4
- c.-1 muşaffā G37/1
- c.-1 şarāb G53/1
- 1 G53/1, -1 G55/2
- ları G101/3
- uñ G87/3

cāme: Elbise.

- c.-h~āb-1 gerdūn K4/6
- c.-i h~āb K4/1
- c.-i ḥaḍrā G37/3

Cāmi: Meşhur İran şairi Molla Abdurrahman Cami. G1/5

cam: Mum(?)

- ler T1/3

cān: Can. G106/3, G102/3, G103/2, G46/2, G5/1, G65/2, G65/3, G7/2, G71/4, G80/4, G83/4, G91/1, K3/13, K3/21, K6/5, K8/1, G94/5, T1/4, T2/2

c. al- G56/4, G46/2
c. at- G28/2, K1/14
c. ıa tenden G89/1
c.-ı Fiğānī 106/5
c. ol G81/5
c. vir- T1/2, G46/2, G56/4, G98/5, G1/2
-a G49/2, G52/4, G73/4, G81/5
-dan G18/4, K1/11
-ı K1/17, K2/30
c. ol- G102/3
c. ol-G80/5
-ına G100/1, G97/5
-ını T1/2
c. vir-G39/4
-uma G51/4

cānver: Canavar.
-lere K1/2

cānā: Ey sevgili. G100/1, G102/3, G15/1, G18/3, G20/3, G21/4, G27/3,
G38/2, G41/3, G44/3, G62/5, G79/3, G80/2, G84/2, K7/23

cānān: Sevgili, güzel.G70/1
-aG107/1

cānāne: Sevgili, güzel.
cānāne-şıfat G37/3
-ye G81/5
c.ye ir- G98/5

cānib: Yn.
cānib-i mağrib G3/3
-e K1/24

cārī: Geçerli olan, işleyen. İnsanlar arasında değeri olan.
-dr K2/14

cāriye: Muharebede İslâm düşmanlarından esir edilen kadın hizmetçi.
-ñ K6/16

cārüb: Süpürge.
c. ol- G99/4

cāy: Yer, makam, mevki.
c. eyle- G96/1

cebīn: Alın.
-üñdür G27/2

cefā: Eziyet. G11/3
c. eyle- G21/6
-dan G47/1
c. kı1- G68/3
-ña G44/4
-nu G100/1
-sı G43/4
-y1 G100/4

cefākār: Eziyet çekmiş, eziyete katlanmış.
-e G104/2

cehāz: Çeyiz, alet, takım.
-ımı K6/17

cehd: Güç ve kuvvetini sarfetme. G81/5

cehennem: Cehennem. T2/1

cellāt: İdama mahkûm olanları idam etmekle görevli kişi, merhametsiz insan.
K5/13

c.-1 ğamze G10/2
c.-1 çeşm G91/5

cem^f: Toplama. K2/2

cemāl: Yüz güzelliği.
-i G86/5
-üñ G21/4, G6/2, G76/4

Cemşīd: Efsanevî İran hükümdarlarından biri. G77/4

cenāb: Büyüklük ifade etmek için, hürmet bildirmek amacıyla söylenir.
c.-1 dil-rübā G64/4
c.-1 izzet K5/9

cenāh: Kanat, taraf. K7/5
c.-1 meymene K3/7
-1 K5/2

ceng: Savaş. K1/11
c. eylemek G96/3
c. it- K3/1

cennet: Cennet. G106/4, T2/1
c.-i kūy G81/2

cerīde: Yalnız, tenhâ.
c.-i şevk K8/7

cerr: Cezbetmek, çekmek.
-e G75/1

cev cev: Parça parça. K5/11

cevāb: Sorulan şeye söz veya yazıyla verilen karşılık.
c. vir- G2/1, G9/3

cevāhir: Cevherler.
c. ol- K6/18
c.-i sūhan ol-K4/19
-i K6/2

cevān: Genç.
-a G82/1

cev-be-cev: Azar azar. G98/2

cevher: Bir şeyin özü, esası. K7/21
-i G19/3, G89/5
-leri G19/1

cevherī: Cevhere ait olan. G89/5

cevr: Haksızlık, eziyet, zulüm. G21/6, G26/1, G44/4, G47/1, G8/4
-i G103/4, K5/17
-üñ G41/3, G47/5
-üñe G11/3

cevşen: Zırh.
-inde K7/6

Ceyhūn: Ceyhun nehri. G101/4

ceyhūn-veş: Nehir gibi. G36/2

cibāl: Dağlar.
-i K4/12

cidāl: Savaş, kavga.
cidāl eyle- K1/11

cidd: Çalışmak, ciddiyetle yapmak. G81/5

ciger: Ciğer. G70/4, G92/3

ciger-ḥūn: Ciğeri kanlı. Çok acılı. G45/2

cihād: Düşman ile savaş. K7/14

cihān: Dünya. G102/3, G36/1, G36/3, G52/2, G56/2, G6/2, G66/4, G84/4, G88/5, K2/21

c.-i buķalemūn K4/1

-a G18/1, K4/5, K4/7

-da G100/3, G21/3, G64/2, G90/2, K5/21, K7/7

-ı G29/1, G32/3, G98/3, K2/32, K4/4, K7/1

-um G83/4

-uñ G18/2, G84/5

cihet: Yön, taraf.

-den T1/5

cilve: Kırıtma. K6/1

cilvegeh: Tecelli yeri

-üm106/4

cirm: Hacim.

c.-i dirahşān-ı mihr K1/3

cism: Cisim

c.-i ādem106/2

c.-i nā-tüvān G17/3

c.-i nizār G2/3

-üm G13/3, G44/2

-ümde G16/3

cümle: Hepsi, bütünü, tamamı. G5/3, K2/19, K2/22, K2/39, K7/22, T2/3

-den K2/38

cümleten: Hep beraber, hep birden. G70/5

cünd: Asker, ordu, bir kimsenin yardımcıları.

c.-i Hindū-yı şāmī K4/4

c.-i zulem K2/29

c.-i şām K3/1

c.-i řām ol- K3/5
-in K8/17

cündilik: Süvarilik, sipahilik,
c. it- K2/26

cünün: Delilik, cinnet.
-um G55/1

cür' a: Bir yudumluk su veya içki. G101/3
c.-i ħ̄ār K5/17

cūd: Cömertlik
-uña K4/18

cüy-bār: Akarsu, nehir, dere, çay, ırmak. K6/11

D

da: Dahi. G100/2, K7/5

dāġ: Yara, yanık yarası. G17/3, G75/1

d.-ı belā G32/5

d.-ı ħūn-feṣān G63/1

d.-ı sitem G76/1

-ını G94/1

-lar G13/3, G15/3

-larla G29/2, G44/1

daġ: Dağ.

-lara G101/5

dā'im: Devam eden. G77/7, G8/3, K5/12

dā'imā: Sürekli. K7/28

dat: Tat.

-um G54/2

da'vā: Dava, iddia.

d.-yı ħüsn kıl- G30/1

da'vet: Çağırma.

da'vet it- T2/1

da'vī: Dava, iddia.

d.-i erlik G55/5

-yi K8/16

daḳın-: Takınmak

up K2/26

dāl: Dal harfi.

d. ol- G46/3

-em G59/3

dām: Tuzak.

d.-ı havādiş G58/4

-a G2/4

dāmād: Damat.

d.-ı çarḥ K6/2

dāmān: Etek, elbise eteği.

-ımı G92/2

-uñ G84/2

dāmen: Etek, elbise eteği.

-e G102/2

-in K2/33

-ine K1/12

-ini G12/6, G73/3

-üñ G54/5

dānā: Bilgili. K8/8

dāne: Tohum, kurşun, gülle, tâne. G60/2, G58/4

d.-i ḥāl G12/3

d.-i ḥardal K4/15

-den G98/2

-dür G19/2

-sin K5/7

-sini K6/13

daḥı: Dahi G47/1, G47/2, G28/5, G29/5, G41/2, G47/3, G56/5, G7/2, K1/20,
G105/4, G106/2, G106/5, G107/1, G107/2, G107/3, G107/4, G107/5

daḥl: Karışma, girme.

daḥl eyle- K7/17

dār: Ev. G28/3, K5/13

d.-1 cihān K1/13
d.-1 dünyā T2/5

ḍarb: Vurmak.
ḍ.-1 dest K3/12, K3/32
-1 K7/8

dār: Dar ağacı.
-ını G66/3

dārū'l-emān: Sığımlıacak yer, güvende hissedilen yer.
-1 G103/3

dārū's-selām: Cennetin ikinci katı.
-iler T1/2

dāsītān: Destan.
-1 K3/30
d.-1 nev K8/7

dāver: Cenab-ı Hakk'ın (C.C.) bir ismidir; âdil, insafı ve doğru olan hükümdar, vezir veya hâkim.
d.-i devrān K2/5, K1/23

de: Dahi. G40/5, G6/3, G72/1, K6/21

de-: Demek.
-di G40/3
-miş G73/2

def : Tef. G21/6

define: Para veya altın gibi eskiden saklanmış şeylerin bulunduğu yer, kıymetli eşya.

d.-i medfūn K4/5
d.-i Ḳārūn K4/15
d.-i šimāb-gūn-ı tār K2/1

degin: Kadar. G56/2

degin-: Değirmek.
-en G101/3

değiş-: Değişmek.
-mem G18/5

degme: Değme; her, herhangi bir. G34/5, T2/4
-ye G96/5

degül: Değil. G10/2, G40/4, G62/1, G77/4, K3/26, T2/4
-dür G73/1
-sin G77/7

dehân: Ağız. G61/1, K3/22
d.-ı dil-ber G60/1
-ına G52/5
-um K3/26
-uñ G18/3, G9/3

dehen: Ağız.
-sin G66/1

dehr: Dünya; zZaman, çok uzun zaman. G34/4, G38/5, G91/4,
-e G37/4, G98/1

dek: Dek, kadar. G107/2, G102/2, G52/3, G77/1

delîl: Kanıt. G65/4

dem: Zaman, nefes. G36/5, G41/1, G56/1, G68/1, G68/3, G68/5, G72/4,
G8/1, K2/12, K4/13, K7/13, K8/12,T2/3
d.-i ğazâ K4/13
d.-i peygâr K7/18
-a K2/30

-de 106/2, G38/2, G6/1, G9/5
-i G82/5
-idür G57/1, G88/4
-inde G43/1, K3/17
-ler G29/1, G29/2, G29/3, G29/4, G29/5
-lerle G84/2
d. ur-
d. urmağ G96/4

dem-be-dem: Zaman zaman. G20/3, G44/3, K 2/30, K2/13, K3/13, K6/15

dem-beste: Nefesi kesilmiş, susmuş. T2/2

demür: Demir. K5/16
d. ol- G54/3

den-: Denmek.
-mez G28/2

deng: Hayran, eşit. K1/10
d. ol- K1/23

deñlü: Kadar. G11/4, G3/4, G38/3, G48/4, G57/3, G79/2, G80/2, K4/16,
K5/20, K6/13, K7/17, K7/22, K7/4

deñlüce: Kadar. G36/3

der: Kapı.
d.-i cānān G7/3

derbān: Kapıcı. K8/10
d.-i sūr-ı şāh K2/4

der-be-der: Perişan. G27/1

derbend: Dar geçit, boğaz, hudut, kale. G99/3
d. ol- G11/1

-ini T1/1

derd: Tasa, keder. G17/5, G32/3, G45/4, G62/5, T2/5

d.-i derûn G93/5

d. ol- G36/4

-e G50/2, G80/1

-in T2/2

-üm T2/5

-ümi G64/2

-üñ G83/5

dere: Dere.

-den G12/2

dergâh: Kapı, padişahların kapısı, şeyhlerin tekkesi.

-dan G62/4

d.-ı Süleymân G7/1

dergeh: Kapı, padişahların kapısı, şeyhlerin tekkesi.

-ünden G12/3

dermân: İlaç, kurtuluş sebebi. G70/6

-a G83/5

der-miyân: Ortada. G106/3

derrende: Yırtıcı. K1/2

derviş: Mâneviyâtla gönlü zengin olan kimse, Allah dostu.

-üñi T1/3

deryâ: Deniz.

d.-yı eşk G3/1

-dur G98/3

-lar G84/5

-ya G52/4

derûn: İç, kalp.
dan K3/26

dest: El, yüce makam, kudret, fayda, galebe. G5/4
d.-i cûd K6/10
d.-i miḥnet K2/33
-i K5/22
-inde G55/2
-ine K1/24, K2/1
-üne K1/19
-üni G1/4, K2/38

dest-mâl: El bezi. K2/37

dest-yâr: Yardımcı, arka çıkan G35/4

deşt: Çöl.
d.-i belâ G94/5

devân: Hızlı yürüyen, koşan. G99/5, K3/10
-sı G43/5

devâtvar: Divit gibi. K6/21

devlet: Devlet, talih, şans, mutluluk. G39/1, G50/4, G50/4, K3/32

devr: Bir şeyin diğerine teslimi, dönme, zaman.
d. eyle- G78/4, K5/26
d. it- K5/16, G27/1
-inde G84/4, T1/4
-üñ K3/27
-üñde K2/14, K5/17

deyr: Manastır, kilise; insanlık âlemi; meyhane.
d.-i dünyâ G76/3

dıraḥt: Ağaç.

d.-ı ravza K2/18
-ı G97/2
-ını G35/3

di-: Demek.

di G73/4
-di 104/4, G40/4, G41/4, G47/2, G47/3, G59/2, G66/3, G72/2, K6/7,
G104/5
-diler G50/4
-düm 104/4, G100/4, G40/4, G47/3, G59/2, G70/1, G83/2, G95/4,
K6/7
-meyydüm 104/4
-mez G57/3, G98/1
-ñ G87/5
-ñüz G79/1, G82/4
-r G17/5, G20/4, G21/6, G38/2, G39/5, G41/5, G49/4, G52/5, G55/4,
G59/3, G59/4, G6/1, G7/5, G83/2, K1/18, K6/12, T1/5
-rdi G1/5, G25/5, G61/4, K3/29
-rem G39/3
-rler G3/3, G39/2, T2/3
-rse G20/5
-rsek G82/4
-rsem G21/1, G21/1, G65/3
-rseñ G30/5, G98/1
-sem G59/4, G86/2
-ye G93/5
-yeler T2/4
-yeli G78/5
-yen G37/5, G79/5
-yeyin G83/4
-yü G21/3, G31/5, G51/4, G53/2, G53/4, K1/12, T1/3
-yüben G96/4
-yüp G70/5, G94/3

đidār: Yüz.

d.-ı yār G3/5
-suz T2/1

d̄ide: Göz. G51/3

d.-i ğam-nāk G69/1

d.-i nem-nāk G42/1

d.-i h̄un-bār G42/4

-lerüm G101/4, G56/1, G56/4

-lerümden G72/4

d̄ide-bān: Gözcü, bekçi.

d. ol- G81/2

d̄ik-: Dikmek.

-di K2/25, K2/34

-düm K5/18

-e K5/25

d̄ikil-: Dikilmek.

-di K4/9

-üben K4/10

d̄il: Konuşma uzvu, ağız. K7/18, K8/16 G100/1, G106/2, G107/4, G20/3, G22/1, G34/2, G62/1, G62/2, G81/1, G92/2, G99/1, G99/3,

d. dök- G49/2, G52/4

d.e düş- G8/5

d.-i Maṣṣūr G66/3

-i K5/12

-leri K7/16

-ümden K7/23

-üñe G2/1

-üñle G66/5

d̄il: Gönül, kalb, niyet, cesâret. G16/5, G2/5, G28/2, G39/2, G45/2, G5/2, G51/4, G60/1, G64/1, G65/2, G7/2, G79/3, G94/1, G94/3, G95/4, , T2/2

d.-i d̄ivâne G85/1

d.-i ğam-nāk G42/1

d.-i güm-geşte G52/5, G9/3

d̄il-ḥaste G70/1

d.-i mecrūḥ G54/3
d. vir- G8/5, G 104/1
-de G15/3
-den G26/4
-e G92/5
-ler G14/1

dilā: Ey gönül! G49/4, G39/1, G51/2, G81/3

dilāver: Cesaretli, gönül alıcı.
-em G102/4, G90/4

dil-ber: Gönül alan, sevgili, güzel. G104/1, G104/5, G38/4, G39/1, G43/3
d.den ol- G88/5
-e G20/2
-üñ G27/5
-dür G67/2

dil-berā: Ey Sevgili! G62/2
-nuñ 105/2

dil-dār: Birinin gönlünü almış, sevgili. G21/6
-um K8/2

dile-: İstemek.
-rdi K4/3
-rse G102/1, G11/2, G60/3

dil-rübā: Gönül kapan, gönül alan. G39/4

dilsitān: Gönül alan ve zapteden güzel. G30/1, G88/1

dil-teng: Yüreği dar, kederli, sıkıntılı. G77/3

dimāg: Beyin.
-ını G91/1

dimek: Demek. G22/3

dīn: Din.

-i G4/1

-ün K4/9

din-(de-n-): Dinmek.

-en G79/1

dīñle-: Dinlemek.

-mez G51/5

dīñlemek: Dinlemek.

-e K8/4

direng: Gecikme, yavaşlık. K1/17

dirīg: Yasaklamak, korumak, eyvâh, yazık. G40/1, G40/4

d. eyle- G82/3, G41/3

-ā G36/5, 104/4

diril-: Toplanmak.

-üp K2/15

dīş: Diş.

d. bile- G83/3

-in K7/2

ditre-: Titremek.

-r G15/2

dīvāne: Deli. G55/3

d. it- G22/4

d.si ol- G101/2

dīvāneyüz G31/4

dīvānelik: Delilik. G32/4, G52/3

diyār: Memleket

d.-ı dil G73/4

d.-ı ğam G32/1

d.-ı ʿ ışk G76/2

-ina G52/3

doğ-: Doğmak.

-acağını K3/18

doğrısı: Doğrusu. G35/5

doğın-: Dokunmak.

-mayan G34/3

doldur-: Doldurmak.

-ı G33/3

dōst: Dost. G42/3, G8/2, G83/2

-lar G20/2

-um G22/1, G27/4, G41/3, G44/4, T1/2

dōg-: Dövmek

-üp T1/3

dōgün-: Dövünmek.

dōgün G35/2

dōgünme: Dövünme.

-den G2/3

dök-: Dökmek.

d. G73/5

-e G68/4

-er T1/1

-me G77/5

-mez K6/11

-üp G11/4

dökmek: Dökmek.

-e G12/1, K7/12

dökül-: Dökülmek.

dökül G51/3

dön-: Dönmek.

dön G72/1

-di G2/3, G75/3

-e G75/3

-er K1/4

-erüm G56/2

-medi G70/3

-meye G54/3

-mez G101/3

döndür-: Döndürmek.

-di G70/1, G70/1, G70/2, G70/3, G70/4, G70/5, G70/6, G89/3

-mez K7/5

döy-: Çarpmak; dayanmak, tahammül etmek.

-e G45/2

-mez G80/4

du‘â: Allah’a yalvarma, dileme

d.-yı devlet K2/14

d. eyle K2/39, K2/11, K2/39

d. kııl- K1/23

-dur G26/4

d. eyle- K8/16

-sına K3/30

-ya K2/38, K4/21, K5/23

dūd: Üzüntü, keder, duman.

d.-ı ah G14/5, G17/2, G52/1, T1/3, G10/4, G48/5, G63/2, G63/3, G63/5, G48/2, G76/2

duḥān: Duman. G38/2

duḥūl: İçeri girme.

d. eyle- G49/2

d. it- G52/4

dur-: Durmak.

-duğı G9/2

-dukça K2/41

-up G5/4

-ur G11/4, G22/5, G33/2, G46/4, G64/1, G82/5, K1/8, K1/9, K3/14,
K6/10, K6/16, K7/23, K7/25, T1/3

dūr: Uzak.

d. ol- G70/6

dut-: Tutmak.

-arsa G34/4

dūzāh: Cehennem.

d. ol- G1/3

dū: İki. G38/4

dūğün: Düğün. K6/12

dūkānçe: Küçük dükkân.

d.-i sūr K6/15

dūken-:Tükenmek.

-di G43/5

dūn: Dün. G52/1, G56/3, G63/5, G75/2, K3/1

dūnyā: Dünya. G22/1, G77/4

-nuñ G33/5

-sıdur G22/1

dünye: Dünya. K2/41
-de G41/4, G52/1

dürr: İnci tanesi. K6/18
d.-i sirişki G11/4
d.-i şāh-vār G25/5
d.-i yegāne G19/4
d.-i yektā K8/9
-le G84/2
-i T1/5

düş-: Düşmek.
düş G49/4
-di G82/1, G92/4
-düm G80/1
-e G2/4
-er 103/2
-mez T2/4
-mezdi G9/1
-se G101/5
-üp G5/2

düş: Rüya.
-de G95/4
-inde K5/19

düşmek: Düşmek.
-e G35/4

düşmen: Düşman. G83/3

düvel: Devletler. K4/11

E

ebr: Bulut.

e.-i duhān-ı āh G40/5

e.-i kef K5/18

ebrū: Kaş. G107/1

e.-yı nigār G85/1

-ñ G80/2

eczā: Parça, kısım.

e.-yı cism G16/2

e.-yı defter G90/6

-mı K8/3

Edrine: Edirne. G22/3

efđal: En iyi.

e.-i zamān K6/7

efendi: Sahip, saygı ifadesi. G20/5, T2/4

-m G18/4

efgān: Feryat. G34/2

e. it- G12/7, G107/2, G104/2, G29/5

-um 104/5, G29/5

eflāk: Gökler. K2/23

-den G69/3

e. ir- K3/14

Efrāsiyāb: Meşhur Turan hükümdarı.

E.-ı ceng K1/5

efreng: Frenk, Avrupalı. G105/3

Efrīdūn: Bir İran Hükümdarı, Feridun. K4/11

efser: Taç, padişah tacı. G20/5
e.-i Dārā G16/4

eg-:Eğmek
-erek G45/3

eger: Eğer. G25/5, G26/3, G27/4, G4/3, G54/2, G57/1, G61/4, G71/5, G73/4,
G82/2, G84/4, G88/2, G9/3, G90/1, K3/29, K4/18

egin: Sırt, omuz.
-ümde G18/5

egil-: Durmak, beklemek.
-di K7/23

eglen-:Eğlenmek.
-mez K7/6

egri: Eğri.G33/1, K7/12

ehem: Çok mühim. K2/38

ehl: Yabancı olmayan, dost, evlâd, aile, usta ve becerikli.
e.-i Hind G10/3
e.-i İşfahân G61/4
e.-i İşfahân K3/29
e.-i İslâm K2/14
e.-i nazm K1/22
-i G21/2, G21/3, G86/4
-ine G93/5
-inüñ G94/1

ejdehâ: Ejderha, büyük yılan.
-nuñ K2/30

ejderhâ: Ejderha, büyük yılan.

e. ol-G38/4

ejder: Ejderha, büyük yılan.
-i G89/2

ek-: Ekmek.
-düm G60/2
-sem G35/3

eknün: Şimdi, hâlâ. K4/21

eksüklük: Eksiklik.
-üñi G46/1

el: El. K7/3
e. aç- G26/4
e. üstinde tut- G48/1
e. üzre tut- K7/24, K7/24
e. vir- G88/4, G75/5, G27/5
-den G41/1, G49/5, G54/5
-e G37/1, G74/2, K1/2
-i G78/1
e.i ir- G98/1
-in G35/4
-inde G14/3, G94/2, K2/24, K7/12
-ine G99/2, K3/2, K3/6
-lerde K2/37
-lerüñ K4/21
-üm G74/2, K3/24
-ümde K5/22
-üñ K5/23

elek: Elek.
-den G12/5

elem: Acı, üzüntü. G45/4
-lerle G84/1

eleştir-: Bir durum, nesne ya da kişinin olumlu veya olumsuz yanlarını söyleme.

-di G71/3

elif: Sahip, dost, Kuran alfabesinin ilk harfi. G1/1, G35/2, G46/5

-ler G13/3

eltāf: İyilikler.

e.-i dādār-i kıdem K2/41

em-: Emmek, içine çekmek.

-sem G70/1

emān: Af ve yardım dileme. K3/11

emānet: Birine koruması için bir şey teslim etme.

e. eyle- G8/3

e. ol- G73/2

emek: Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü. G45/1

emīr: Padişah, hükümdar.

e.-i çarḥ K2/2

emr: İş buyurma.

e.-i şāh K2/2

-üñe K5/12

enbāz: Ortak, eş, namlar, lâkablara, takma adlar.

-a K8/9

enbiyā: Peygamberler.

-nuñ K2/13

encüm: Yıldızlar G9/1, G91/2, K2/20, K6/2

e.-i seyyāre K2/6

enfās: Nefesler, soluklar.

e.-ı leb G97/1

engüş̄t: Parmak.

e.-i ṭīġ-i āb-dār G9/2

envāʿ: Çeşitler, türler.

envāʿ -ı niʿ am K2/20, K2/19

er: (Eğer, şâyet, ise, olsa anlanımlarına gelir) Rütbesiz asker.K7/1

-üñ G93/4

Erdel: Bugün Romanya'nın kuzeybatısında Transilvanya denilen idari bölgenin Osmanlılar dönemindeki adı.K1/8

Erdevān: İran hükümdarlarından biri. G99/5, K3/10, K4/11

erit-: Tüketmek, yok etmek.

-en G42/2

erzen: Beyaz ve iri cins darı, kendisinden sopa ve baston yapılan bir cins sağlam ağaç.

-in K4/2

esen: Sağlıklı.

-sin G67/4

eşer: Etki, iz.

e. it- G67/2

e. kıl- K2/16

esīr: Kul, köle.

e.-i ġam ol-G32/4

e.-i derd G36/4

e.-i kâfes K8/6

e. ol- G24/4

-i G17/5

eski: Eski. G29/4

esle-: Dinlemek.
-mez G64/5

esrār: Sırlar.
e.-i ğayb G61/1
e.-i ğayb K3/22
e.-i ʿışk G17/4

eşî' a: Aydınlıklar.
-dan K3/6

eşik: Kapı, kapı boşluğunun alt yanındaki alçak basamak.
-ine K6/12
-ün G18/4

eşk: Gözyaşı.
e.-i cūy G51/2
e.-i çeşm 104/3, G16/1
e.-i direm G76/1
e.-i revān G13/1
-üm G36/2

etrāf: Taraflar, yönler.
e.-i gülşen ol-G53/3
e.-i kâ'ināt K3/4
-ında G27/3
-ını G62/3
-umuz G32/2

ev: Ev.
-inde G31/3
-ini K6/12

evc: Zirve.

e.-i kulle-i gerdün K3/4

evrād: Sık sık ve devamlı okunan dualar.

e. ol- G64/3

evrāk: Kitap yaprakları.

-ı G53/5

evreng: Taht, Şan, şeref.

e.-i çarḥ K5/5

evşāf: Sıfatlar.

e.-i ḫīg G19/5

-ın G39/5

evvel: İlk, önce. G94/4

ey: Ey G103/2, G103/4, G 104/4, G 106/5, G 107/3, G 107/5, G1/2, G1/3, G1/5, G10/1, G101/4, G12/5, G13/1 G13/4, G13/5, G14/2, G15/5, G16/1, G16/4, G16/5, G24/2, G24/3, G24/5, G27/2, G28/2, G28/4, G30/1, G32/4, G38/4, G39/3, G4/3, G42/5, G46/1, G46/2, G46/3, G46/5, G47/1, G47/1, G47/4, G47/5, G48/1, G49/2, G50/5, G51/3, G51/4, G52/1, G52/5, G53/5, G54/1, G54/2, G54/5, G55/3, G56/3, G57/1, G57/2, G57/2, G59/1, G59/2, G6/3, G61/2, G62/4, G63/1, G63/2, G63/4, G63/5, G64/5, G66/2, G67/4, G68/2, G68/3, G68/5, G69/3, G69/5, G7/1, G7/3, G70/3, G70/4, G70/4, G71/1, G71/4, G72/1, G72/5, G73/1, G73/4, G76/5, G77/1, G77/3, G77/4, G77/6, G79/4, G8/2, G80/1, G80/4, G81/1, G81/2, G81/5, G82/2, G82/3, G82/5, G83/2, G84/4, G87/3, G88/1, G88/3, G89/1, G89/4, G9/1, G9/2, G9/3, G9/4, G9/5, G92/3, G94/3, G96/3, G96/5, G97/1, K 2/30, K1/19, K1/7, K2/24, K2/31, K3/23, K3/24, K3/27, K4/14, K5/14, K6/18, K8/12, K8/16, K8/6, K8/9, T1/5, T2/2, T2/3, T2/3, T2/5

eyā: Acaba, hey, ey mânasında seslenme edatı olarak kullanılır. G17/5, G17/1, G30/5, G56/5, G61/5, K3/11, K3/20, K3/28, K5/26

eyit-: Söylemek
eydür G87/2, G96/2

eyegü: Kaburga. K7/25

eyle-: Yapmak. G47/5, K2/37
-mez G34/1

eyvâh: Ünlem.
-dan G62/1

eyvân: Köşk, büyük salon, çardak.
-ını G92/4

eyyâm: Günler. G50/1

F

fahır: Övünmek.
f. idin-K1/7

fâ'ide: Fayda.
f. it- G8/4

fâķa: Fakirlik. K2/36

fakîr: Muhtaç, yoksul.
-i T2/4

fakır: İhtiyaç, yoksulluk. K3/20

fâl: Uğur, talih, fal.
f. aç- G46/5
f. ol- G46/5

fânî: Gelip geçici. G36/5
-dür G33/5, G98/4

fâriğ: Alâkasını kesmiş, rahat, vazgeçmiş, çekilmiş. G64/5

farķ: Ayrılık, başkalık.
f. it- 106/3

farz: Yapılması zorunlu olan.
f.-ı a' am K2/14

fâsık: Günahkâr.
-dur G21/3

faşl: Mevsim.
f.-ı ĥazân G12/7

fâş: Meydana çıkmış.

f. it- K8/2

feh̄m: Anlayış.

f. eyle- G21/5

feḫad: Ama, fakat. K7/14

felâket: Felaket, belâ.

f.-i devrân K4/21, K5/23

felek: Gök; şans, baht; dünya. N. G12/6, G15/2, G24/3, G24/5, G36/3, G45/4, G58/3, G58/4, K5/26, K6/1

-de G79/4, G80/2, G91/2

-lere G48/5

-lerinin G32/3

-lerüñ K3/3

fenâ: Yok olmak, geçip gitmek; dünya hayatı; kötü. G49/5, G84/3, G9/5

-ya G46/3

fenn: Beceri, sanat.

f.-i cefâ G94/3

ferâgat: Hakkından vaz geçmek.

-de G57/4

-üz G31/2

ferâg: Hakkından vaz geçmek.

-ımı G91/4

ferâmûş: Unutma.

f. eyle- T2/4

Ferhâd: Ferhad ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı. G34/1, G40/2, G64/2, G75/4, G77/5

F.-ı rûzigâr G17/5

F. it- G66/1

F. ol-G64/1
-adur G16/3

Ferid: Benzeri bulunmayan.
F. ol- G84/4

Feridūn-saṭvet: Feridun gibi güçlü. K2/7

ferş: Yaymak, yayılmak; döşeme; yer, yeryüzü.
f.-i ḳadem it- K2/3

feryād: Bağırıp çağırma. G107/2, G29/5, G29/5, G47/1, G77/7
f. it- G25/4
-ı G75/2
-um G54/1

ferzend: Çocuk, yavru. G11/5

fettān: Fitne çıkarıcı.
-ıdır G66/4

fi'l-cümle: Sonunda. G85/1

fi'l-mesel: Örnekteki gibi, örnek. K3/12

fiġān: Ağlayıp sızlama, bağırıp çağırma. G68/5, G76/2, K8/5
f. eyle- G100/5, G78/5
f. it- G6/5, G54/1, G85/4
-ı G78/5

Fiġānī: Divan edebiyatı şairi. T1/5, G 104/5, G105/5, G 107/5, G1/5, G10/5, G100/5, G101/5, G102/5, G11/5, G13/5, G14/5, G15/5, G16/5, G17/5, G18/5, G19/5, G20/5, G21/7, G22/5, G23/5, G24/5, G25/5, G26/5, G27/5, G28/5, G29/5, G30/5, G32/5, G33/5, G34/5, G36/5, G38/5, G39/5, G4/5, G42/5, G44/5, G45/5, G48/5, G49/5, G50/5, G51/5, G52/5, G53/5, G54/5, G55/5, G56/5, G57/5, G58/5, G59/5, G6/5, G61/5, G62/5, G63/5, G65/5, G66/5, G67/5, G68/5, G69/5, G7/5, G71/5, G72/5, G73/5, G74/5, G76/5

G77/7, G8/5, G80/5, G81/5, G82/5, G83/5, G84/5, G85/5, G86/5, G87/5, G88/5, G89/5, G89/6, G9/5, G90/6, G91/5, G92/5, G93/5, G94/5, G95/5, G96/5, G97/5, G98/5, K2/33, K3/28, K4/20, K5/19, K6/21, K7/26, K8/13, T2/5, G103/5

-nüñ G43/5

-ye G46/5, G64/5, G78/5

-yi G31/5, G37/5, G41/5, G5/5, G99/5

Figāniyā: Ey Figani! G40/5, G2/5, G3/5, G35/5, G60/5, G75/5, G79/5

fikr: Düşünmek.

f. eyle- G2/1

f.i kı1- G21/1

firāk: Ayrılık. G93/5

f.-ı künc-i gam G36/4

-ı G80/5

ından G5/5

-iyle T2/2

-uñ 104/3

-uñda G45/2

Fireng: Frenk, Avrupalı. K1/8

fırkāt: Ayrılmak, ayrılık. G35/3

-üñle G47/2

fitne: Ara bozmak. G8/3

f.-i 'ālem K4/1

-sine G39/3

furşat: Elden kaçırılmayacak faydalı hâl veya uygun zaman.

f.1 vir- G90/1

fülān: Herhangi bir şahıs, biri. G99/4

fülful: Karabiber. G48/3

fürkat: Ayrılmak, ayrılık. G50/1, G7/3

f.-i nār-ı ceḥīm G69/2

-de G31/5

-e G82/5

Fürs: Farslılar, Fars milleti.

-üñ K1/17

fütāde: Tutkun, zavallı, düşkün. G77/6

G

gāhī: Ara sıra. G31/1,

gā'ibāne: Gizliden. G60/1

galtān: Yuvarlanan, tekerlenen. G70/3

ġam: Dert, üzüntü. G107/3, G10/1, G12/5, G30/2, G30/3, G32/2, G44/3, G46/2, G46/4, G89/4

ġ. çek- G20/1

ġ. ol- G36/4

ġ.-ı hecr G56/5

ġ.-ı hatt G59/4

ġ.-ı ışk G72/3

ġ.-ı izār G71/3

ġ.-ı zülf G59/1

-dan G21/6

-ı G3/4

-ıyla G94/1

-la T2/5

-uñ G74/5

ġam-hāne: Üzüntü yeri.

-de T2/2

ġamze: Süzgün bakış; çene veya yanak çukurluġu.

ġ.-i hūn-rizT1/1

-ñ G51/4, G83/3, G89/1, T1/1

-ñle G6/1

-si G91/5

ġaraż: Hedef, gaye; kötü niyet. G88/5

ġarb: Batı. K1/6, K3/9

ġāret: Yaġma.

ğ. it- T1/1

ğarīb: Kimsesiz, zavallı.
-em G7/3

ğarīḳ: Suya batmış, suda boğulmuş.
ğ.-i ni' met K6/14

ğarḳ: Suya batmak, suda boğulmak. K3/17
ğ.-i āb it- G10/4
ğ. et- G42/4
ğ. eyle-G79/3
ğ. it- G98/3
ğ.a-i ḥūn G72/4
ğ.a-i Sürḥāb G33/2

gāv: Öküz, sığır.
g.-i ḥāki K5/6

ğāyet: Nihayet, son; çok, fazla, son derece.
-de G22/3

ğayret: Çalışmak, çabalamak. G28/5
ğ.-i ḥār G28/1

ğayrī: Başkaları, diğerleri; yabancı, tanıdık olmayan..
-ye K4/20

ğāze: Allık.
ğ.-i ' izār K6/22

ğazel: Divan edebiyatında beyitlerle kurulan ve çok yaygın olan şiir türü.
ğ.-i pūr-ḥarāret G90/6

ğazanfer: İri arslan; cesur, yürekli.
ğ. ol- G89/6

geç-: Bir yerden başka yere gitme.

geç K7/26

-di G104/2, G31/5, G51/4, G90/2, T2/5

-elüm G33/5

-em G68/4

-enden K7/26

-er 103/4, G12/1, K1/15, K7/5

-erdi K6/14

-erse G73/4, K7/1, K7/2

-medi G83/5

-mezdi G49/2

-mişem G68/2

-üp G8/3, K4/5, K5/5

geçinmek: Geçinmek.

-e K7/18

geçmek: Geçmek; kendinden geçmek. G48/5, G69/5

geçür-: Geçirmek; yaşamak.

-düm G36/5

-ürüp G12/5

gedâ: Dilenci , yoksul; kul, köle.

g.-yı sâkin-i faqr G31/2

-dur G26/3

-yı G68/1

gel-: Bir yere varmak, ulaşmak. G45/5, G46/2, G47/1, G47/1, G47/1, G47/2, G47/3, G47/4, G47/5, G61/2, G64/5, G77/5, G8/4, K3/23, T2/4

-di G46/5, G53/4, G71/3, K6/4, K8/1

-dükçe G12/1

-düm G18/1

-e K1/17, K3/16

-en G70/2

-enüñ G98/4

-medi G61/3

-medi K3/25
-mesün K1/12
-mez G36/3, K2/23,
-mezdi K2/15
-se G2/1
-sen G4/3
-sün K6/23
-üp G30/2, G72/2
-üpdür G75/1
-ür G61/2, K3/23, K4/14, K7/21

geñ: Geniş. G51/1

genc: Hazine, define.
-ine G18/1

ger: Eğer, şayet. G34/4, G35/1, G66/2, G7/3, G71/2, G74/2, G80/4, G86/3, G89/1, K1/17, K2/22, K2/32, K2/33, K3/8, K5/18, K6/17, K7/9, K8/4, K8/4, K8/6

gerçi: Öyle ise de, her ne kadar. G54/1, G69/5, G97/2, K3/16, K6/14, T2/2

gerden: Boyun.
-ine G55/4, K3/32

gerdiş: Dolaşma.
g.-i gerdün G101/3

gerdün: Dönen, devreden; dünya, felek, gökyüzü. G56/2, G72/1, K4/2, K4/7
g.-i dün K3/19
-1 K3/15

gerdün-medār: Dünya yörüngeli, yörüngesi dünya gibi olan. K6/6

gerek: Lazım, gerekli. G44/1, G44/1, G44/2, G44/3, G44/4, G44/5, G51/1, G68/2, G69/5, G88/1

-dür G6/5

gerek-: Lazım olmak.

-mez G18/2, G36/1

-se G51/1

germ: Sıcak.

g. ol- G7/5

getür-: Getirmek.

getür G6/4

-di K4/6, K7/15

-düm G102/4

-e K3/32

-üp G12/2

gevher: Elmas, cevher; inci; değerli taş. G69/4

-i G19/4

-ler G33/3

gevher-bār: Cevher yağdıran.

g. ol- K5/18

gey-: Giymek.

-di G37/3, T1/4

-erdi G29/4

-mişdür G57/1

-üp G38/1

geydür-: Giydirmek.

-en G22/4

geyür-: Giydirmek.

-di K8/2

-se G7/5

ğidā: Besleyici madde; yiyecek.

ğ. itmek K4/2

ğılâf: Kılıf, kın, mahfaza. G25/2

ğılmân: Cennet'te hizmet eden delikanlılar.

ğ.-1 İrem K2/18

ğıriv: Bağırma, bağrışma. K8/5

gibi: Gibi. G103/5, G104/2, G100/1, G100/2, G100/3, G100/4, G100/5, G101/1, G101/1, G101/2, G101/3 G101/3, G101/4, G101/5, G102/1, G102/1, G102/2, G102/3, G102/3, G102/4, G102/5, G12/3, G2/1, G29/5, G30/4, G32/1, G32/4, G35/4, G37/2, G46/1, G47/4, G49/3, G51/1, G52/2, G59/5, G61/2, G61/3, G64/1, G67/1, G67/3, G7/5, G77/3, G77/3, G77/6, G77/6, G78/4, G82/3, G86/4, G90/4, G95/3, G96/2, G98/1, G99/1, G99/1, G99/2, G99/3, G99/4, G99/5, K1/13, K1/21, K1/4, K3/23, K3/25, K4/21, K5/22, K7/16, K7/6, K7/7, T1/1, T1/2, T1/3, T1/4, T1/5, T1/1

gice: Gece. G107/2, G11/1, G27/3, G52/1, G56/3, G58/3, G63/5, G75/2, G77/1, G81/1, G81/1, G81/2, G81/3, G81/4, G81/5, G9/1, G9/2, G99/3, K3/3, G105/2

-si K2/28

ğir: Tutan, tutucu. K3/2

gir-: Girmek.

-di G99/1, K1/12

-düm G40/1, G84/3

-ince K4/1

-miş K5/4

-se G74/2

-üp G8/4

ğırbâl: Elek.

ğ. eyle- G12/5

girdâb: Suların dönerek çukurlaştığı tehlikeli yer, anafor.

g.-1 ıřķ G52/2

giriş-: Girişmek, kavgaya başlamak.
-di G52/4

giryān: Ağlayan.G34/2
-iyemG107/4

git-:Gitmek.
-di G29/3, G45/3, G52/5, G63/3
-e G49/5
-er K7/19

giy-:Giymek.
-di G91/4
g. it- G86/4

đonca: Ağılmamış iek, tomurcuk. G1/2, G51/1, G54/1, G55/3, G57/2, G77/3
đ.-i gül-zār G28/1
-laruñ G93/1
-nuñ G53/2, G53/4
-ya G53/4

đonca-leb: Gonca dudaklı, dudağı gonca gibi olan. G22/5

đonceāsā: Gonca gibi. K2/11

đgs: Ggs.
-me T1/3

đk: Gök. G40/2
g. ol- G58/5
-de G63/4, G9/2, K1/11
-den G6/3
-e G75/2
-ler G89/2,

-lere G10/4, G24/2, G63/5

Gökşu: İstanbul'da bir nehir.

-ya G2/3

gökyüzi: Gökyüzü.

-ne G95/1

gönül: Gönül. G16/4, G16/5, G25/4, G26/5, G32/4, G33/2, G39/4, G42/2, G46/2, G47/1, G50/1, G50/1, G50/2, G50/3, G50/4, G50/5, G56/4, G57/3, G57/4, G76/1, G81/4, G82/3, G85/4, G88/4, K3/21, T1/4

gönül vir- G39/3

-de G77/2

-den G89/1

-i 103/5

-in G101/5

-lerini K7/16

-üm G2/4, G23/3, G26/5, G39/2, G47/4, G62/1, G76/3, G82/1, G92/1

-üme T2/2

-ümi G86/2

-ümün G26/1

-üni G51/1

gör-: Görmek.

gör G42/4, G45/4, G5/4, K1/13

-di G100/5, G40/3, G85/4, G94/2

-diler G70/5

-dügince G15/2

-dügüm G70/2

-dügün G3/1

-düm G62/4, G87/4, K6/6

-e G8/2, G80/5, K1/18

-elden G55/2

-eliden G5/4, G63/4

-en G38/2, G41/4, G47/2

-enler G67/5, K7/13

-eyim G87/3

-eyin G56/1, G56/2, G72/1
-medi G77/2, K5/19
-medin G60/1
-memiş K6/6
-meyelüm G46/1
-meyen G42/1
-se G20/4, G61/4, G71/5, G75/4, G90/5, G90/6, G97/5, K3/11,
K3/29, K8/15
-sem G94/5
-sün G100/1, G91/5
-üp G13/1, G15/4, G33/4, G38/1, G38/5, G5/5, G52/3, G60/2, G66/3,
G9/4, G95/1, K1/11
-ürse G21/4

görin-: Görünmek.

-en G40/4, G56/3, G58/3, G98/3, K3/26
-mez G81/2
görinmez ol-G58/2
-ür G25/2, G38/4, G60/4, T2/1
-ürdi K1/20

görmek: Görmek. G3/5, G45/5

göster-: Göstermek.

-di G95/4
-medüñ G72/1
-üp G37/4
-ür G96/4, K7/24

götür-: Götürmek.

götür K4/21, K5/23
-di G63/3
-se K3/17
-ür K6/16
-ürler G69/4

götürmek: Götürmek.

-e K1/16

gövde: Gövde.

-yi K3/17

göz: Göz. G77/1, G80/5, K6/6

g. deg-G95/2

g. it- G3/5

-de G2/5

-den G61/3, K3/25

-i G16/4, G95/3, K6/5

-im G70/4

-imüzden 106/1

-ine G56/1, K1/13

-ler G2/2

-leri 107/2, G22/4, G7/4, G95/2

-lerüm G11/4, G34/2, K2/36, K2/37

-lerümüñ G82/1

-üm G84/2, G85/2, G92/3, G96/3

-ümden G10/2

-üme G40/4, G72/4

-ümüñ G96/1

-üñ G8/3, G88/4, G99/2

-üñden G99/3

gözyaşı: Gözyaşı.

-n G68/4, K6/11

ğubār: Toz.

ğ. eyle- G17/4

ğ.-ı pā-yı cānānG66/4

ğ.-ı ḥāk G69/4

ğ.-ı sümm-i semend K5/15

-ımı G12/5

-umuz G35/1

-uñ G81/3

ğulğul: Gürültü, şamata; bağrışma.
-ı K2/16

ğurbet: Gariplik, yabancılık; yabancı memleket. G50/1
-de G7/3

ğurüb: Güneşin batması.
-a G33/4

güş: Kulak; işitmek.
g. eyle- K5/21, T2/4
g. it- T1/5
-ına G93/4, K2/16, T1/5

güşe: Köşe.
g.-i küyG81/4

güy: Farslara özgü bir çeşit oyun topu; yuvarlak şey.
g.-1 belâ G24/1
g.-1 ser-gerdân G24/5
g.-1 zer G71/1

güyâ: Sanki, güya. G37/5, G67/3, K3/26

güç: Zorluk, sıkıntı.
g. it- G67/2

güher: Elmas, cevher; inci; değerli taş.
-sin K8/9

gül-: Gülmek.
gül G57/2
-dũñ G100/4
-er G74/4

gülüş: Gülüş.
-ũnden G100/4

gül: Gül. G106/5, G 107/2, G12/7, G48/1, G51/1, G53/1, G53/2, G53/4, G7/4, G74/4, G77/3, G78/5, G87/1 G87/4, G91/3, G91/3

g. ol- G97/3

g.-i baht G57/2

g.-i gül-zâr-ı cennet G28/4

g.-i gülzâr-ı devlet K8/14

g.-i maşûd G10/1

g.-i hândân G92/1

g.-i tâze K8/3

-e G57/2

-ini K8/13

-ler G29/2, G87/2

-leri G101/1

gülgün: Gül renkli.

-um G57/1

gül' izâr: Gül yanaklı, al yanaklı.

-umsuz G36/1, G36/5

güüzâr: Gül bahçesi. T2/1

g.-i ğam G17/1

g.-i cinân G37/2

g.-i 'adem G10/1

g.-i 'âlem G98/1

g.-i midhat K3/21

-dan G68/5

-ınuñ K2/11

-suz T2/1

güüzâb: Gülsuyu.

güüzâb-efşân G24/3

güüzbün: Gül yetişen yer,

g.-i leţâfet G77/3

gülistân: Gül bahçesi.

g. it- G29/2

-dan G7/4

-dur G1/1

gülsitân: Gül bahçesi. G36/5

g.-ı hüsni G22/5

g. eyle- K3/20

g. it- G6/2

gülşen: Gül bahçesi.

g.-i 'âlem K8/3

g.-i râz K8/16

g. ol- K4/18

-de G53/2, G53/5, G73/2

-e G48/1, G6/5, T2/1

-i G93/3

-ün G12/7, G53/3

güm: Kayıp, yitik. G84/3

gün: Gün G100/2, G15/5, G16/3, G18/2, G18/5, G22/2, G30/4, G4/3, G45/3, G46/1, G53/3, G57/1, G62/4, G63/4, G76/2, G76/3, G81/3, G84/3, K3/18, K8/9

-e G77/1

-de G4/3, G81/1

-den G77/1

-i G80/3

-ün K5/26

-ünden K5/26

günâh: Allah'ın emirlerine aykırı iş, günah.

-um G20/2

gündüz: Gündüz. G81/2

güneş: Güneş. G100/2, G58/1, G6/3, G80/4, G9/3, K2/4, K3/4

-i G78/2

gürizān: Kaçan, kaçıcı.
g. ol- K2/29

Güstem: İranlı meşhur bir kahraman. K2/8

güreş: Belli kurallarla iki kişinin birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması.
-de G43/4

güzel: Güzel.
-im G32/2

güzellik: Güzellik.
-ün 103/4

güzer: Geçme, geçiş.
g. eyle- G69/3
g. it- K7/6

H

h^uāb: Uyku. G2/5, G96/3
h^u.-ı ğaflet K4/20

ḥabāb: Su üzerindeki hava kabarcıkları. G2/3, G3/1
ḥ^u.-ı al G94/5
-a G23/4
-ı G3/5

ḥabbe: Tohum, tane.
-ye K4/19

ḥaber: Haber. G52/5
ḥ^u. it- K7/18
ḥ^u. kıl- K3/4
ḥ^u. vir- K7/23
-in G37/2

ḥabīb: Sevgili.
-üm G68/2

ḥabs: Hapis, alıkoyma, bir yere kapatma; tutma, zaptetme.
ḥabs it- G41/2

ḥācet: İhtiyaç. K8/9
ḥācet-geh-i nişān ol- G35/1

ḥaclet: Utanma, şaşırma.
-inden G70/2

ḥadd: Çizgi, sınır.
-edür K1/10

ḥadd: Yanak.

-i G57/1
-inde G38/5
-ũn G38/4

ḥadem: Hizmetçiler, odacılar. K2/12

ḥadeng: Ok. K1/2, K1/24

ḥadīd: Demir.

ḥ.-i pāye-i ḥadır K5/15

ḥādīm: Hizmet eden, hizmetçi.

ḥādīm-i kemter K2/10

ḥadīs: Söz, Hz. Muhammed'in sözleri.

-ine K3/22, G61/1

ḥā'il: Engel, iki şeyi ayıran. G58/1

-i G98/5

Ḥaḳ: Allah. K8/17

ḥāk: Toprak.

ḥ. eyle- G22/2

ḥ. ol- G57/5

ḥ.-i āsitān ol -G81/3

ḥ.-i mezār G67/4

ḥ.-i pāy G49/4

ḥ.-i pāy-i Pāṣā K4/8

ḥ.-i pāy-i raḥṣ-ı ṣāh K2/3

ḥ.-i pāy G20/5

ḥ.-i rāh ol- G45/5

ḥ.-i ten G23/5

-de G59/1, G97/5

-ine G60/2

Ḥaḳan: G90/2

ḥakān: Eski Türklerde hükümdar. G90/3

ḥakīkat: Gerçek. G21/2

ḥakḫ: Hak.

-ını K7/14

-iyçün G44/2, G18/5

ḥakḫ(ında): Dair, bir kişiyle veya bir nesneyle alakalı. K7/14

ḥāksār: Toz toprak içinde kalmış, perişan hâlli. G30/4

ḥāksār it- G44/2

ḥāl: Durum, vaziyet, görünüş. G21/2, , G26/4, G46/2,

ḥ.-i diger-gün G57/4

-i G30/1, G43/5,

-ini G93/1

-üm G18/1

-ümi G26/2, G7/3

ḥāl: Vücutta meydana gelen siyah nokta, ben. G21/4, G79/1

ḥ.-i ' izār-ı yār G60/2

ḥ.-i ruḥ G48/3

ḥ.-i siyāh G26/2

ḥ.-i yek-tāne G10/3

-üñ G3/4, G73/1, G94/1

hāle: Ayın etrafında bazen görünen parlak dâire. G27/3

ḥālī: Boş. K2/8, G62/1

Ḥālīḫ: Yaratıcı.

Ḥ.-ı cihān106/4

ḥālīl: Samimi dost.

ḥ.-i ' ışḫ-ı yār G28/2

ḥ. ol- K4/18

Ḥalīl-ḥān K5/10

ḥalk: Halk, ahali. G5/3

-a K2/12

-ı G84/5, K2/16

-ın K2/21

-uñ G12/1

ḥalka: Yuvarlak şekil, daire.

ḥ. ol- G9/4

ḥ.-i nūn ol- G52/2

-sını G93/4

ḥalka-be-gūş: Kulağı halkalı (küpeli), esir.

-uñdur K5/14

ḥam: Kıvrım, büküm; eğri, bükülmüş. K2/25

ḥ.-i ebrū-yi yār G49/3

ḥ. ol- G25/3

ḥamāme: Güvercin kuşu K1/4

ḥamdūli'illāh: Elhamdülillah, şükür. G39/1

ḥāme: Yontulmuş kalem.

ḥ.-i kudret G65/1

-lerūñ G14/4

ḥāme-veş: Kalem gibi. K5/12, K6/21

ḥāmī: Koruyucu

ḥ.-i dīn K6/8

ḥāmūn: Büyük çöl

h. it- K4/12

ḥ̣ān: Sofra.

- ında K2/2
- ını K7/15
- uñda K2/19

ḥ̣ançer: Ucu sivri iki yanı keskin bıçak. G1/4, G20/2, G40/3, K7/3, K7/1, K7/1, K7/10, K7/11, K7/12, K7/13, K7/14, K7/15, K7/16, K7/17, K7/18, K7/19, K7/2, K7/20, K7/21, K7/22, K7/23, K7/24, K7/25, K7/26, K7/27, K7/28, K7/4, K7/5, K7/6, K7/7, K7/8, K7/9

- ḥ̣.-i ser-tiẓ G33/1
- ler T1/4
- leruñ G6/1

ḥ̣ānedān: Hükümdara dayanan soy, büyük aile.

- nuñ K2/41

ḥ̣ār: Diken.

- ḥ̣.-ı belā G92/1
- ḥ̣.-ı cihān it- G6/3
- e G51/1
- ḥ̣.suz ol- T2/3
- uñ T1/4

ḥ̣arābat: Harabeler, harap etmek. G21/3

ḥ̣arāmī: Haydut. G99/3

- ler T1/1

ḥ̣arāmīlik: Yol kesme, hırsızlık yapma. G103/2

ḥ̣arc: Harcama, gider.

- ḥ̣. it- G40/4, K7/21

ḥ̣arīde: Satın alınmış. K6/16

ḥ̣arīm: Harem dairesi.

h.-i hürmet K6/23

hāristān: Dikenlik.

h.-i 'ālem G10/1

hās: Has, özel.

h. ol- K8/11

Hasan: Erkek ismi. G21/7, G71/5

hasb: İyilik.

h.-i hāl G93/5

hāşıl: Meydana gelen.

-ı G98/2

-ın K5/11

haşm: Düşman.

-ı K3/32

-uñ K7/18, K3/12

-uñı K7/15

hasret: Özlemek, özlem. G19/1

h.-i kullāb-ı zülf-i yār G28/3

h.-i la' l-i leb-i cānān G66/2

h.-i la' l G1/2, G20/3

-dur T2/2

Hasān-veş: Hasan gibi. T1/5

hasta: Hasta.

h. ol- G83/5

haşr: Kıyametten sonra bütün insanların dirilip bir yere toplanmaları.

-e G56/2

hatm: Sona ermek, bitmek; okuyup bitirmek.

h. eyle- K3/30

hatt: Sınır, çizgi, el yazısı, mektup, buyruk. G79/1

h.-1 ğubār-ı la^c1 G69/5

h.-1 ğubār G14/4

h.-1 dehān G37/5

-ını G38/5

-ũn 103/3, G86/4, T1/4

hattāt: Güzel yazı yazan sanatkâr. G84/5

havā: Hava, gökyüzü.

-da K8/15

havāle: Baygınlık veren bir hastalık.

h. ol- K1/13

havf: Korku. K1/1, K1/14

h.-1 tığ K1/9

-dan K2/34

-ũn K1/4

hay: Eyvah, vay. G83/3

hay: Canlanmak.

h. ol- G97/1

hayāl: Hayal, zihinde tasarlanan şey. G21/1

h.-i yār G33/2

-üm G18/3

-ũn G96/1

hayālāt: Hayaller.

-ũn G21/7

hayāt: Yaşam.

h.-1 cāvidān G88/1

ḥayf: Ne yazık, ne yazık ki. G16/3

ḥayfā: Ne yazık, ne yazık ki. T2/5

ḥayl: Topluluk, çok.
ḥ.-i ğam G92/5

ḥayli: Fazlaca. G48/3

ḥayme: Çadır. K2/17
ḥ.-i dībā G37/1
-dür G13/3

ḥayrān: Hayran, şaşkın.
ḥ. ol- G69/5

ḥayret: Şaşkınlık.
-in G17/4

ḥazān: Sonbahar. G25/2
-dan G49/1, K8/6

ḥazef: Çömlük. K5/21

ḥazer: Çekinme, sakınma.
ḥ. it- G99/3
ḥ. kı1- G39/3

ḥāzır: Bulunan, mevcut olan. K2/13
-uñ G64/4

ḥazret: Hürmet maksadı ile büyüklere verilen unvan.
ḥ.-i ʿĪsā G95/4
-üñe G83/4

hebā: Boş, faydasız.

h. ol- G45/1

hecān: Mızraklar. K4/12

hecr: Ayrılık. G106/1, G45/4, G85/2

h.-i kıadd G76/5

-ile G44/3

-üñ G80/3

-üñde G3/1

heft: Yedi. K2/20, K2/22

helāk: Yıkılma, bitme.

h. it- G89/6

hem: Birlikte, beraber. G105/4, G34/2, G62/3, K2/23

hemān: Hemen, acele olarak. G38/4, G63/1, G64/3, G79/4, G88/2, G93/4, K3/18, K3/2, K3/27, K3/5, K8/5

hem-çü: Gibi, onun gibi. G97/4

hem-dem: Samimi arkadaş.

h. ol- G38/2

h.-i dil-dār ol- G41/1

hemīşe: Her zaman. K6/23

hem-pehlū: Dost, arkadaş.

h. ol- G73/1

hem-zebān: Dost, arkadaş, sohbet arkadaşı. G81/1

hengāme: Kavga, gürültü.

-si G43/4

henüz: Daha, yeni. G40/2

hep: Sürekli. G45/1

her: Bütün, her. G107/2, G100/2, G102/1, G13/2, G16/3, G2/1, G20/1, G26/2, G26/5, G27/3, G28/2, G28/5, G35/2, G36/5, G39/4, G39/5, G41/3, G44/5, G47/4, G47/5, G48/1, G51/2, G58/3, G6/1, G61/2, G68/1, G68/3, G68/5, G7/5, G71/2, G72/4, G77/1, G77/7, G81/1, G81/1, G81/2, G81/3, G81/4, G81/5, G86/1, G91/1, G91/5, G94/2, G97/4, G98/1, G98/1, G98/4, G99/2, K1/15, K1/18, K1/24, K2/12, K2/17, K2/18, K2/21, K2/27, K3/23, K5/11, K5/22, K5/26, K5/9, K6/22, K7/11, K7/26, T1/1, T1/5

herbir: Herbir. G1/1

hevâ: İstek. G78/1

h.-yi zülf G79/3

-dan K8/5

-ya103/5

hevâ-dâr: İstekli.

h. ol- G41/4, G104/2

heves: İstek.

h. it- G4/2

hey: Hey. G39/4

heybet: Hürmetle beraber korkma hissi veren hâl.

-inden K2/31

heycâ: Savaş, vuruşma. K3/17

-sı K5/5

hezâr: Bin, pek çok. G17/1, K8/1

hezâr kı1- G51/5

hezâr ol- K6/1, K7/5

hezârân: Pek çok. K8/16

Hıdıv: Mısır valilerine verilen ünvan.

H.-i ' arşa-i fikret K8/8

H.-i devrân K7/9

hıfz: Korumak.

h. it- K3/3

hırâm: Sallanma, salına salına yürüme. G30/5

hırâmân: Sallanan, salına salına yürüyen.

-î G57/5

hıred: Akıl, fikir. K6/7

hırmên: Harman.

h.-i mâh G86/3

h.-i ' ömr G78/1

-üñ G98/2

hışm: Kızgınlık.

h. it- G20/2

hıyâm: Çadırlar.

h.-ı kâdr K4/23

Hızr: Ab-ı hayatı için ve insanlar sıkıştığı zaman onlara yardım eden meşhur kişi. K7/28

H.-ı cân G80/1

Hızır-‘ilm: Hızır gibi bilgili, bilgizi Hızır gibi olan. K5/10

hicâb: Utanma. G15/2

hiç: Değersiz, yok olan, yok denecek kadar az olan. G2/5, G61/3, G8/4, G9/1, G9/3, K1/22, K3/25

ḥidmet: Hizmet.

-de G31/2

-e G41/5

ḥikāyet: Hikāye etmek, anlatmak.

ḥ. eyle- K8/7

-i K3/30

hilāl: Yeni ayın şekli, cami kubbeleri ve minare üzerine konulan alemlerin uç kısmı. G107/1, G46/1, G89/3, G93/4, K6/3, K7/12

h. it- G80/4

h.-i şāmī-i ebreş-süvār-i kulle-niş K5/14

-e G73/1, G85/1

-üm G18/2

hilāl-ebrū: Kaşu ay gibi olan. G27/2

ḥil' at: Elbise.

ḥ.-i al K8/2

ḥ.-i rengin G97/2

himmet: Yardım.

-i K2/13

-üm G90/3

ḥink: Kır at.

ḥ.-i çarh K2/35

-ine K7/20

hindū: Hintli.

h.-yı muḡbil ol-K3/13

Hişālī: (özel isim??) T2/5

hişār: Kale, kale duvarı, burç.

ḥ.-ı āhen G38/3

ḥ.-ı çār K2/34

h. it- K5/1
h. ol- G30/2
-uñdur G92/5

hizebr: Aslan, cesur.
h.-i h̄ōr K5/6
h.-i k̄uh K1/12

hokka: Cam, seramik veya metalden yapılmış küçük kutu biçimindeki kap.
G37/4

hōr: Kıymetsiz.K4/22, K5/5, K8/10

horōs: Horoz.
h.-i ʿārş K4/2
h.-i şubh K5/7

hōrsend: Kanaat eden, kısmetine razı olan, tokgözlü. G11/3

hoş: İyi, güzel. G39/5, G41/1, G86/1

hoşca: Güzel olan. G18/1

hübān: Güzeller.
h.-i cihān T2/3

huceste: Mutlu, uğurlu. G46/5

hulk: Yaratılış, tabiat, huy. G65/1
-i G86/5

hulūl: Girme.
h. eyle- G49/3, G52/2

hūn: Kan.
h.-i ciger G56/1
h.-i dil G19/3

-ını K7/4

ḥūn-rīz: Kan dökken, kan dökücü. G33/1
ḥūn-rīz-i belā-āmīz G65/5

ḥūn-ḥār: Kan içen, kan dökücü.
-uñ T1/4

ḥūnī: Kan renginde, kanlı. G103/2

ḥūnīn Kan renginde, kanlı. G66/2

ḥūr: Güzel kız.
ḥ.-ı behiṣṭī G1/3
ḥ.-i perī-zād eyle- G34/2

ḥurd: Ufak, parçalanmış.
ḥ. it- K3/12

ḥūrşid: Güneş. G33/4, K1/25, G77/6
ḥ.-i ‘ālem G58/2

ḥūrşid-ḥad: Güneş yanaklı, yanağı güneş gibi olan. G63/2

ḥücūm: Saldırmak.
h. eyle- K3/31

ḥūkm: Hüküm, karar.
ḥ.-i ḥümāyūn-ı cemāl G4/4
-ini K5/25

Hümā: Mutluluğu ve bahtı temsil eden hayali bir tür kuş. K1/21
h.-yı dil K8/1
h.-yı ṭab^c K8/15
-sın G58/4

Hümāyūn: Padişaha ait olan. K8/15

hüner: Beceri. K7/24

hüsn: Güzellik. G100/3, G46/1, G65/1, T1/3

h.-i bî-hemtâ-yı dōst G42/3

-üñ G48/4, G91/2

Ḥüsrev: İran hükümdarı. G90/4, G97/5, K1/7

Ḥ.-i evreng-i çarḥ K2/24

Ḥ.-i Īrān u Turan K2/5

Ḥ.-i mülk-i 'Acem K2/10, K2/31

Ḥ.-i mülk-i süḥan G102/5

Ḥ.-i zamān G17/5

ḥüsrev: Güneş; ışık, aydınlık.

ḥ.-i ḥāver K4/4, K5/25, K5/9

ḥ.-i gītī K4/5

ḥ.-i ḳamer K7/20

Ḥüsrevā: Ey padişah. G40/2, K2/27

Ḥüsrevāne: İran padişahlarından Ḥüsrev'e yakışır biçimde. Padişaha yakışır.
G71/5, G60/5

I

ırak: Uzak.

1. it- G7/4

ırmak: Büyük akarsu.

-lar G13/1

ışk: Aşk. G17/5, G18/1, G32/1

ı1.-1 pāk G42/2

ı1.-1 yār G6/4

-a G74/3

-ı G77/5

-ına G24/4, T1/2

-suz G16/2

-uñ G54/4, G65/4, G77/1

-uñda G29/4

-uñuñ 106/3

ıyān: Belli. K3/5

ı1. it- G38/2

ışın-: Isınmak.

-dı G38/1

ızırāb: Dövünmek, acı çekmek. G15/3, G2/4

i-: imek yardımcı fiili, ek fiil.

-di G105/3, G106/2, G 106/3, G102/2, G39/2, G43/2, G46/5, G75/4, G79/3, G90/5, G95/3, K2/4, K3/11, K3/5, K3/8, K4/4, K5/4, K5/8, K7/9, G105/1, G105/1, G105/2, G105/3, G105/4, G105/5, G106/1, G106/1, G106/2, G106/3, G106/4, G106/5

-dük 106/1

-düm G3/2, G83/2

-dün K4/14

-ken G28/5, G43/4, G65/5, K1/15, K1/4, K6/5

-miş G39/1, G39/2, G39/3, G39/4, G39/5, G41/1, G43/5, G59/3, T1/5

-mişsin G41/5

-se G106/1, G101/3, G26/3, G40/4, G41/3, G47/5, G57/4, G64/4, G80/4, G82/2, G84/1, G9/3, K3/10, K3/19, K6/12, K7/2, K7/21, T1/3

-sem G21/6, G54/2, G60/4, G72/4

-señ G15/4, G17/5, G49/4, G51/2, K8/6

‘**ibâdet**: İbadet, kulluk etmek.

‘i. it- G4/1

İblîs: Şeytan G12/3

ibn: Oğul.

i.-i Meryem G58/5

İbrâhîm: Hz. İbrahim (A.S.). K2/13, K3/20

iç-:İçmek G9/5

-di G94/2

-em G60/3

-erse K1/15

iç: İç.

-inde G13/2, G19/4, G2/3, G23/5, G67/3, G77/3, G92/2, G93/4, G99/3, K7/13, T1/5

-ine G49/3, G52/2, G9/1

içmek: İçmek.

-e K7/4

içre: İçinde. G105/2, G23/1, G25/3, G27/5, G36/4, G36/5, G56/2, G61/5, G63/2, G66/1, G72/5, G86/2, G88/5, G94/5, G96/5, K2/32, K3/26, K3/28, K6/19, K7/28, K7/3

içün: İçin G11/2, G14/1, G4/1, G45/5, G48/5, G50/5, G56/4, G84/2, G91/3, G95/2, K1/2, K7/3, G12/4

-dür G3/5

‘îd: Bayram.

‘î.-i vaşl T1/2

idin-: Edinmek, sahip olmak, elde etmek.

-se G96/1

iğlâl: Doğru yoldan Saptırmak.

i. eyle- G12/3

iğmâz. Ayıplama, zulm etmek???.

i. it- G85/2

iğâta: Etrafını sarmak, kuşatmak.

i. it- G76/2

iĥmâl: Yapılması gereken bir işi sonraya bırakmak veya hiç yapmamak.

i. eyle- G12/1

iğtiyâr: Seçmek, istemek. G74/3

iğtiyâr it- G50/1, G50/2, G50/3, G50/4, G50/5

-umuz G35/5

iğvân: Kardeşler, dostlar, arkadaşlar. G70/5

iğyâ: Diriltmek.

i. it- G84/4, G95/4,

iki: İki. G100/5, G25/3, G4/4, G56/1, G71/2, G79/1, G8/3, G9/2, K2/32, K7/19, T2/2

iklîl: Süslü taç. K5/15

iklîm: Ülke, memleket.
-inde T1/3

ikrâr: Kabul etmek.
-suz T2/4

iksâr: Çoğaltmak.
-i. eyle- K5/23

il: Ülke, memleket.
-ine T1/4
-inüñ G43/1
-lere G96/4, G96/5
-lerinde G32/1, K7/11

îlâhî: Allah'la ilgili, Allah'a ait. G107/1, G95/2

ile: İle. G100/1, G100/3, G16/3, G17/2, G17/3, G17/5, G18/1, G18/2, G19/5, G2/2, G2/5, G20/1, G23/4, G24/3, G25/3, G26/1, G26/4, G27/5, G28/5, G3/2, G3/5, G30/1, G31/1, G35/3, G36/3, G36/5, G37/4, G39/2, G39/2, G4/5, G42/2, G42/4, G42/5, G43/2, G43/2, G43/4, G44/1, G44/2, G46/1, G46/4, G47/4, G48/2, G49/3, G5/1, G5/2, G5/4, G52/4, G62/5, G63/5, G65/1, G66/2, G68/2, G7/3, G70/2, G70/3, G71/3, G71/4, G72/3, G74/1, G74/1, G74/2, G74/3, G74/4, G74/4, G74/5, G75/1, G75/1, G75/2, G75/3, G75/4, G75/5, G77/4, G77/7, G78/1, G78/2, G78/3, G78/4, G78/5, G79/3, G8/3, G8/4, G81/1, G81/4, G81/5, G82/1, G82/4, G83/3, G83/5, G85/2, G86/1, G89/1, G89/1, G89/3, G89/3, G90/3, G90/5, G92/2, G93/3, G96/3, K1/1, K1/14, K1/20, K1/4, K1/9, K2/27, K2/41, K3/1, K3/12, K3/13, K3/32, K4/2, K4/8, K5/1, K5/16, K6/1, K6/5, K7/14, K7/20, K7/24, K8/1, K8/12, K8/12, K8/5, T2/4, T2/5

ilet-: İletmek, ulaştırmak.

ilet G67/4, G7/1, G7/2, G7/3, G7/4, G7/5

illā: Ancak.G105/3, G89/5, K6/11, K6/11

imāmi: şılığın, Hz. Muhammed'den sonra imamlığın Hz. Ali'ye ve sırasıyla onun iki oğlu ve torunlarına geğtiğini kabul eden ve on iki imama inanmayı dīnin bir rüknü olarak gören bir kolu

-ler T1/1

īmān: İnanmak. T1/2

inan-: İnanmak.

-ma K7/2

ināyet: Yardım etmek, yardım. K2/37

-üñ K8/13

ince: Aşırı özen gerektiren, zarif. G18/3

incit-: İncitmek.

-ür G28/1, G28/2, G28/3, G28/4 G28/5

īñen: Çok. G36/3

īñende: Çok. G87/5

īñle-: İnlmek.

īñile G82/5

-mez K6/11

īñlet-: İnletmek.

-ür G92/1

inmek: İnmek.

- e G96/2

intizār: Gözlemek, ümid ederek beklemek. G74/1
-a G80/4

i' rāz: Yüz çevirme, başka tarafa dönme; çekinme, sakınma.
i. eyle- G76/4

ir-: Ulaşmak, kavuşmak.
-di G55/1, K8/5
-e G86/3
-ince K4/4
-medüm G80/1
-mez G82/2
-sem G107/1, G107/2, G107/3, G107/4, G107/5
-seydi G25/5
-üp G97/4

iriş-: Ulaşmak, kavuşmak.
iriş G80/1, G81/5
-di K8/14
-esin K8/6
-ür G33/4, K8/11

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.
-e K8/17
-se G71/2
-ür G49/5

irişdür-: Ulaştırmak.
-di G38/3

irmek: Ulaşmak, kavuşmak. G16/5

irşād: Doğru yolu göstermek.
i. it- K2/12
-um G54/5

Īsā: Hz. İsa (A.S.). G58/5

īṣār: Dökmek, saçmak, serpmek.
ī. it- K5/20

Īsfendiyār: İranlı büyük bir kahraman. K2/8

‘**Īsī:** Hz. İsa (A.S.). G93/1

‘**Īsī-veṣ:** Hz. İsa (A.S.) gibi. G11/5

Īskender: Makedonya kralı büyük Īskender. K7/7, K7/11, G77/2.
Ī.-i ser-efrāz K8/8
Ī.-i ḳader-ḳudret K7/10
Ī.-i veḡā K1/5
Ī.-i zamān K3/14

Īskender-ṣıfat: Īskender sıfatlı, Īskender gibi. K2/7

Īskendiyār: İranlı büyük bir kahraman.
Ī.-i ma‘ reke K1/5

Īslām: İslam. T1/4

iste-: İstemek, arzu etmek.
-r G16/5, G51/2, G76/1, K3/11, K8/6
-rsen 105/4, G22/5, G33/4, G81/3, G81/4

iṣ: İş, uğraşı, meslek. G34/2
i. eyle- G50/3
-i G14/1, G81/1, G92/4
-ini K4/8, K7/22
-üm G34/2

iṣik: Eşik.
-ini G95/5

-üñde T1/2
-üñe K3/19

işit-: İşitmek, duymak.

-di G48/3
-eliden G93/1
-üp 104/5, K8/4

‘**işret**’: Eğlenmek.

‘i. it- K2/18

işte: İşte. G10/1, G55/4, G80/4

iştihā: İstek, meyil; yemeğe karşı istek, iştah.

-sı G43/3, K7/4
-ya K2/21

it: Köpek. G105/5, G82/3

-ler G81/1
-lerine G18/4, G27/4
-üñ G105/4

it-: Etmek, yapmak.

-dügüm G34/1
-dügüñ G34/5

‘**itāb**’: Azarlamak.

‘i. eyle- G53/4

ittibā’: Tabi olmak, uymak, arkasından gitmek.

i.-ı emr K2/12

ittihād: Bir olmak, birlik. G106/2

iżhār: Göstermek, ortaya çıkarmak.

i. eyle- K5/19, G37/4, K5/25

i'zāz: Hürmet etmek, yüceltmek.
i. iriş- K8/10

'izz: Yücelik, değer. K3/10

'izzet: Yücelik, değer.
'i. it- G71/2

J

jāle: Çiy. G91/3

jeng: Kir, pas. K1/20
j.-i kūdūret G42/2

Jūlide: Dağınk. G89/4

K

ķabā: Üste giyilen elbise. G102/2

ķ.-y1 al G57/1

ķ.-y1 atlas-ı arĥ G18/5

ķabak: Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı iekli bitki. K2/25

Ka'be: Müslümanların kible yönü, kutsal mekân.

K.-i kūy G44/2

ķabr: Mezar.

-ümde G71/3

ķabza: Bıçak, kılıç gibi şeylerin tutacak yeri, sap.

-sına K7/1

ķaç: Ka. K3/16

ķaç-: Kaçmak

-dı G52/3, K2/34

-masa K4/14

ķaçan: Ne zaman, her ne zaman. G20/1, G28/2, G39/5, G44/5

ķadd: Boy. G8/2

ķ.-i ĥamīd G46/3

ķ.-i ĥoş-reftār T2/1

-i G12/2, G35/5, G57/5

-inüñ G101/2

-üm G100/5

-üñ G46/5

-üñe G49/1

-üñi G48/1

ķadar: Kadar G54/3, G54/4, G68/4, G83/5, G85/3, G97/3

ķadeh: Kadeh.
-i G41/1

ķadem: Ayak. K2/32
-ũñ G41/4

ķadır: Kuvvet sahibi, kudretli.
-sin G40/5

ķadr: Değer
-i G5/3
-ini G64/2
-ũm G72/3
-ũñ K6/17

ķāf: Hayalî bir dağ adı. G65/1
ķ.-ı ķanā' at G4/2
-a K1/14

ķafa: Bağ, kafa.
-sı K3/12

kāfer: Kāfir.
-ler T1/4

kāfir: Allah'ı inkār eden, kāfir. G89/6
k. ol- G10/3
-di 105/3
-ũñ K4/13
-ũz G31/4

ķahr: Őzũntũ, eziyet.
-ı G50/2
-ını G47/4
-ũñdan K3/11

Ḳahramān: Kahraman-ı katil lakabıyla tanınan İranlı bir pehlivan. G99/1, K3/11

Ḳahramān-heybet: Kahraman heybetli, heybeti Kahraman gibi olan K2/7

ḳā'il: Söyleyen, razı olmuş K6/9
-üz G43/3

ḳā'ināt: Yaratılan her şey, evren, dünya. G1/3

ḳākül: Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç. G48/4
k.-i yār G59/5
-üñ T1/1, T1/4

ḳāl: Söz. G21/6
ḳ. ol- G46/4

ḳal-: Kalmak.
-a G11/1
-an G99/3
-dum K3/24
-madı G2/5, G50/2, G63/4
-mamışdur G77/4
-maya G54/2
-maz 103/4
-mişam G45/4
-ur K5/22

ḳal'a: Kale.
ḳ.-i gerdūn G24/2, K3/5
k.-i mīnā-nümā K2/4
ḳ.-i sipihr K3/31
ḳ.-i ū'ra G4/5
-ların K6/4
-sına K4/22

qalb: Yürek, gönül, vücudun kan dolaşımını sağlayan organ. K3/7, K5/2

q.-i maḥzûn G57/2

-e K7/5

-üm G15/3

-üñ 103/1

qaldur-: Kaldırmak.

qaldur K2/38

qaleb: Kalıp.

q.-i fersûde G97/1

qalem: Kalem. K2/1

-lerle G84/5

qalender: Dünyayı terkederek Allah yolunda giden kimse.

-i G89/4

qamer: Ay. G18/2, G27/2, G5/3, G81/2

qamer-ruḥsâr: Ay yüzlü. K5/14

qâmet: Boy. G8/2

q.-i ḥam-geşt G24/1

q.-i mevzûn G101/1

q.-i ra' nâ G37/3

q.-i serv G8/1

-in G5/4

-üm G21/6, G49/3

-üñ G22/2

qan: Kan. G20/3, G56/4, G68/1, G72/4, G79/2, G84/1, K2/31, K3/17, T1/1

q. aġla- G34/3, G44/3

q. eyle- G61/3, K3/25

q. it G6/1, G29/1

-a G56/3, G8/4, G83/2, G87/3, G87/4, K3/17

-ın K7/12

-ımı G12/1, G60/3, G92/3
-lar G20/1, G20/3, G57/1
-lara G102/1
-lu G23/1, G30/3, G51/4, G87/3, G17/3, G29/2, G35/2
-um G33/1
-uma G83/3

kān: Kaynak.

k.-ı ma^ç delet K3/20

k.-ı sa^ç ādet K8/9

kan-: İnanmak.

-a G60/3

-maz G66/5

kanā^ç at: Kısmetine razı olmak, yetinmek. G18/1

kanat: Uçmayı sağlayan organ ya da parça.

-ı K1/3, K3/15

kanḏīl: Kandil, mum.

ḡ.-i mihr G86/3

-in G63/3

kanḡı: Hangi. G68/5

kanı: Hani. G29/1, G29/2

kāni^ç: Yetinen, kanaat eden. G11/3

kāni^ç ol- G18/1, G22/1

kānūn: Kanun, yasa, kural.

ḡ.-ı mihr G51/5

kām: Meram, arzu, istek; lezzet, zevk.

k.-ı baḡr K1/9

ķapu: Kapı.

-ñda G100/2, G30/4, G45/3, K2/10, K3/13, K8/10
-sına G82/3
-uña K3/32

ķâr: Kâr, kazanç.

-a G85/4

ķara: Siyah, kara. K3/18, K4/13, G13/4, G22/4, G35/2, G43/4, G59/5, G80/3, G96/3, G97/2

-dur G26/2, G4/1
-lar G86/4
-nuñ G22/4
-ya G79/1, G79/5

ķara: Yer, toprak parçası.

-da K3/18
-ya G79/3

ķâre: Siyah, kara.

-dür G14/4

ķarâr: Değişmez hâle gelmek, sabit ve sakin olmak, gitmeyip kalmak; karar, ölçülülük.

ķ. eyle- G74/1
ķ. it- K5/5, G107/4
-um G63/4

ķarar-: Kararmak, siyahlaşmak.

-dı G48/3

ķârbân: Kervan. G99/2, G99/3

ķâr-güzâr: Becerikli.

k. ol- K7/22

ķarındaş: Kardeş.

-dur K7/19

ķarīb: Yakın.

ķ. ol- G85/3

ķarşu: Karşı. G5/4, G66/5, G73/3

ķ. it-G72/4

-ña K1/17

ķaşā'id: Kasideler.

-de K5/19

ķaşd: Bir işi bile bile yapmak.

ķ.-ı cān it- G6/1

-ına K1/24, T1/4

kāse: Tas, başın üstündeki kemik.

kāse-i şabr G55/2

kāse-i ser G18/4

-ler K2/23

ķāşır: Kusurlu. K6/21

-uz G31/2

ķasm: Ayırmak, bölmek. kelime kısım olmalı???

ķ. ol- K2/22

ķaşr: Köşk.

ķ.-ı zer-nigār K6/5

ķaş: Kaş.

-ı G12/5, G18/2, G22/4, G46/1, G46/3, G49/2, G51/4, G67/2, G71/4,
G73/4

-ımı G96/1

-laruñ G15/1, T1/1

-uñ G73/1, G80/4

-uñı G100/5

kaçan-: At, eşek gibi hayvanların işemesi.
-ur K2/31

kāřki: Keşke G104/1, G104/2, G104/3, G104/4, G104/5

kat: Kat, ũst ũste konulan tabakaların her biri. K3/3
ķ. ķ. eyle-K2/3

ķat-: İlave etmek.
-mışlar K1/15

ķatār: Biribiri ardınca sıralanmış hayvan sũrũsũ.
ķ.-ı tevsen-i ķarķ K6/17

ķatı: Sert. G67/2

ķatl: Őldũrmek.
-ũme G1/4, G20/2

ķatre: Damla. G1/2, G79/4
ķ.-i peykān K1/15
ķ.-i şebnem K2/23

ķavl: Sŕz, Sŕzleřme. G74/1

ķavs: Yay.
ķ.-i ķuzah K1/3
-ũn K2/9

ķaz-: Kazmak.
-duń G34/5

ķazā: Hākimin hũkmũ, istemededen verilen zarar. G50/4, K5/13

ķebāb: Ateşte pişirilen et, kebab. G70/4, K1/25
-a G23/1

kebkeb: Ayak patirtısı.
-üñ G89/3

kef: Avuç. G23/5, K6/14
k.-i seḥā K4/15, K8/12
-inüñ K6/10
-üñ K7/13
-üñdeki G19/4

kefen: Gömülmeden önce ölüye sarılan beyaz bez. G102/1, G55/4
-de G87/3
-sin G66/2

Kehkeşān: Samanyolu. K3/19

kelām: Söz.
k.-ı mantıq K6/9

kem: Az, eksik; kötü, fena, bozuk. G98/2, K1/8, K2/17, K2/2

Kemāl: Erkek adı. G21/7, T1/5
-i G61/4, K3/29

kemāl: Olgunlaşmak, olgunluk. G46/1
k.-i i' cāz K8/14
k.-i ḡudret G61/4, K3/29
k.-i ṣun' G100/3

kemān: Yay, keman. G12/5, G67/2, G99/2, K1/24
k.-ı çarḡ K2/25
k.-ı Rüstem K1/2
-ı103/1
-uñ G95/3

kemān-ebürü: Kaşı yay gibi olan. G13/4, G69/3, G73/4

kemend: Güzelin saçı, uzaktaki bir nesneyi yakalamak için atılan ucu ilmekli ip. G11/1

-i K3/32

kemîne: Eksik, aciz. K5/14

kenâr: Çevre, kıyı, köşe. G101/4

k. it- G101/4, G12/2

k. ol- G51/3

-a G80/1, G85/2

-dan G106/3

-uña K6/23

kendü: Kendi. G54/4, G61/3, K3/25,

-den G74/3

-m G44/1

-n G36/3

-ñe T2/3

-yi G75/1, G91/3, K3/19

kerem: Cömertlik, ihsan.

k. eyle- G88/3

kerre: Defa. G101/4

kerrübiyân: Büyük melekler. K2/2

kes-: Kesmek.

-di T1/1

-dügüm G1/1

-er T1/1

-üp K7/11

kesb: Kazanmak.

k. it-T1/2

kesil-: Kesilmek.

-e K5/12
-meyüp G40/3

keskin: Keskin.
k. ol- K7/4

keşân keşân: Çekerek, sürükleyerek, zorla. K3/32

keşşâf: Gizli şeyleri bulup meydana çıkaran.
k.-ı müşkilât K6/9

ketḥudâ: Büyük devlet adamlarının, zenginlerin işlerini gören kimse. K3/14

kevâkib: Yıldızlar. G58/3, K4/1, K4/2, K5/3
kevâkib-i gerdûn K4/17
-i G19/3

kevkeb: Yıldız. G58/4, K2/12,
k.e-i 'izzet K3/14

key: Ne zaman, ne vakit; çok G55/5, G97/5

keyfiyyet: Hâl, vaziyet, durum.
k.-i hâl G21/3
-in G1/5

Keyḳubâd: Anadolu Selçuklu sultanı Alaattin Keykubad.
K.-ı Cem-ḥaşem K2/7
-a G77/4

keyl: Ölçme; kile, tahıl ölçüsü, ölçek. K4/2

kez: Defa. G95/3
-in G70/3

ḳılıç: Kılıç. G9/1

ķılā' : Kaleler.

ķ. it- K4/12

ķ.-ı küffār K4/9

ķ.-ı t̄ārem-i mīnā-nümā K5/1

-ını K3/3

ķıl-:Yapmak.

-am G101/3

-ısar G41/2

-mayam T2/1

-mazdı G85/1

ķıl: Tüy

-ı G13/2

-ında G39/4

ķılıç: Kılıç. K2/26

-uñ G55/4

ķıpkızıl: Çok kızıl. G22/4, G55/3

ķıran: Salgın hastalık, ölet; bir şeyin hiç bulunmaz olması. G9/1, K3/1

ķıyām: Ayakta durmak.

ķ. it- G8/1

ķıyāmet: Dünyanın sonu. G22/2, G4/3

ķız-: Öfkelenmek.

-mış G10/2

ķızar-: Kırmızı ya da ona yakın bir renk almak.

-up G97/3

ķızıl: Parlak kırmızı renk. G29/2

ki K5/25, G102/4, G102/5, G11/4, G12/1, G15/3, G2/4, G24/4, G26/1, G26/5, G28/2, G3/3, G31/4, G36/3, G38/3, G38/5, G39/2, G4/1, G41/5, G48/4, G5/5, G56/2, G57/3, G59/2, G61/3, G66/4, G7/5, G73/2, G74/1, G75/1, G77/4, G79/2, G8/2, G82/2, G88/4, G89/2, G89/5, G91/4, G94/2, G99/1, G99/2, G99/4, K1/10, K1/13, K1/8, K2/13, K3/1, K3/10, K3/15, K3/16, K3/25, K4/16, K4/22, K4/23, K5/12, K5/17, K5/19, K5/24, K5/7, K6/11, K6/11, K6/16, K6/6, K7/12, K7/27, K7/28, K8/12, K8/6, K8/9

ķibāb: Ateşte pişirilen et, kebab. G3/1

ķil: Sözü. G21/6

ķilk: Ok.

k.-i giryān K4/10

ķim : ki. G104/1, G106/2, G107/5, G11/1, G13/4, G15/1, G15/5, G16/1, G16/2, G16/3, G16/4

G18/3, G22/2, G22/5, G24/2, G26/3, G28/3, G29/3, G3/4, G34/2, G35/5, G38/2, G38/3, G39/1, G45/4, G47/3, G5/1, G54/4, G62/1, G69/2, G7/2, G70/6, G73/1, G73/4, G75/3, G76/1, G77/2, G79/5, G8/1, G8/4, G80/1, G80/2, G80/3, G80/4, G85/3, G86/5, G88/3, G88/5, K1/17, K2/2, K2/29, K2/30, K2/39, K3/19, K3/27, K3/31, , K5/3, K6/10, K6/22, K6/9, K7/13, K7/17, T1/1, T1/3, T1/5, T2/3, T2/4

ķim: Soru zamiri. K4/14, K7/2, K7/14, G6/1, G20/4, G21/4, G24/4, G45/2, G78/3, G86/1, G87/3, G95/4

-dür G17/5, G30/5, K6/7

-e G68/3

-sin G59/4

-üñ G26/3

ķim: Kimse. K1/15, K1/18, K7/12, G94/2, G98/1, G102/1

ķimesne: Kimse. K4/19, K5/17, K5/21, K6/11, K7/17

-nüñ G43/2

ķimse: Kimse. G106/3, G11/1, K5/17, K6/11

-ne G83/3
-nüñ G49/2
-ye G11/2, K7/17

kirpük: Kirpik.

-e G99/5
-üñ G99/4, T1/4

kişi: Kişi. G54/4, G62/2, G82/4, G91/5, K6/12

-ye G41/1, G8/4
-yi G74/1

kişt: Ekin, tarla.

kişt-zâr G98/2, G35/3

kitâb: Kitap.

k.-1 gül G53/5
-1 G91/2

ko-: Koymak, bırakmak.

ko G100/4, K8/16, G103/4
-dı K3/16, K3/18
-ma G41/1, G49/5, G54/5, K5/24
-madı G10/4
-maz G33/4, G35/4, G96/4
-mışdı G97/2
-sun G87/5
-yup G54/2, G91/3, K1/12

koğ-: Kovmak.

-dı G79/5

kon-: Konmak, bir yere yerleşmek.

-alı K1/19
-dı K4/13

konak: Konak, yolculukta dinlenmek için durulan yer.

-ını G94/4

konul-: Konulmak, koyulmak.

-miş G21/4

konukla-: Misafir etmek.

-duñ K2/19

koqlat-: Koklatmak.

koqlat K8/13

kop-: Kopmak.

-ar G4/3

kork-: Korkmak.

-ar G96/2

korku: Korku.

-sından G27/3

koş-: Koşmak.

-aram K1/22

koşmak: Koşmak

-a K2/35

koşu: Yarış, bir arada, saf.

-ñda K2/35

köhne: Eski. G15/4, G18/5, K8/3

köpük: Köpük. K6/14

kubād:

q.-ı ma' rek K7/10

kubbe: Yarım küre şeklinde veya kümbetimsi yapılan bina damı.

ķ.-i devvār K5/15

kūçek: Türk müziğinde bir makam. K8/4

kūh: Dağ. K6/11

k.-ı belā G77/5, G66/1

k.-ı Ẓāf K1/10

k.-ı Ẓāf ol- K1/17

-ında G34/1

kūh-ken: Dağ kazan. G34/3, G102/1

kūhveş: Dağ gibi. G12/6

kūh-vaķār: Dağ gibi heybetli. K6/6

kuĥl: Göze çekilen sürme. K4/3

ķul: Allah'a itaat ve ibadet eden veya köle. G49/1

ķ. ol- K8/11

-ı G99/5

-ın T2/5

-larından K2/10

-laruñ K1/8, K2/26

-uña G96/5

-uñam G72/2

ķulaķ: Kulak.

-ımı G94/3

-um G33/3

-umda G33/3

ķullāb: Çengel, kanca.

ķ.-ı ıışķ G74/3

ķulle: Zirve.

ķ.-i ĥāver K6/15

ķ.-i Ŗāf ol- K3/12

ķulp: Tencere, fincan, dolap gibi nesnelere tutulacak yeri.
-1 K5/22

ķur-: Kurmak.
-d1 K5/3, G37/1
-dugun K2/17

ķurbān: Bir maksad uğruna feda olmak.
ķ. vir- T1/2

ķurş: Yuvarlak ve yassı nesne, bir yıldızın görünen yüzü.
ķ. ol- K2/20
ķ.-1 meh K4/6

ķurtul-: Kurtulmak.
-mad1 G62/1
-maz G79/5

ķurutmak: Kurutmak.
-a G73/3

ķūs: Büyük davul. K2/16
ķ.-1 rihlet G90/5

ķuş-: Kusmak.
-up K6/14

ķuş: Kuş. G2/4
-1 K3/21
-lar G101/2

ķūy: Mahalle, sokak, yol, semt.
ķ.-1 belā eyle- G94/4
ķ.-1 dilber G81/1, G6/5
-ında G5/5

-uña G28/4
-uñda G57/3, G79/4, G89/3

ķuzġun: Yırtıcı bir kuş. K4/13

küfr: Allaha inanmamak, siyah, kara.
k.-i zülf T1/2

küffār: Hak din olan İslâmiyeti inkâr edenler.
-ı K3/17

kül: Kül, yanan maddeden arta kalan nesne.
k. eyle- G6/4, K8/3
k. it- G90/6

külâh: Külâh.
-ı G95/1, K8/10

külbe: Kulübe.
k.-i aġzân G4/3, G72/1

külfet: Zahmet.
k.-i tekliġ G31/4

künc: Köşe.
k.-i ġam G104/2
k.-i felâket K5/24
k.-i hücre G1/2

kürk: Hayvan postundan yapılan giysi.
-ün G38/1

küşâde: Açılmış. G77/3

küşti-ġir: Pehlivan, güreş tutan.
küş-ġir-i felek G11/2

L

lā-būd: Lazım, gerekli. G2/4

lā-cerem: Şüphesiz. K2/4

lāciverdī: Lacivert renkli. G63/2

lāf: Söz. K8/16

l. eyle- G6/3

lāf u güzāf eyle-K7/26

l.-1 dūr-bār T1/5

-1 K1/23

lahza: En kısa zaman. K3/27, G62/1, T2/5

lāl: Söz söyleyemeyen, dilsiz. K1/23

l. eyle- G12/7

la' l: Kırmızı, dudak, kırmızı ve kıymetli bir süs taşı.

l.-i bedaḥşān it- G29/1

l.-i dil-ber G60/3

l.-i gevher-rīz G33/3

-ini G44/5

-iyle G2/5

-üñ G39/5

-üñi G54/2, G70/1

lāle: Bir çiçek türü. G75/4, G87/3, G97/3

l.-i ḥamrā G66/2

-den G37/1, G37/4

-lere G101/5

-nüñ G55/2

lālegūn: Lale renkli.

-um G55/3

lālevār: Lale gibi. G15/3

lālezār: Lale bahçesi.

l. it- G92/3, G44/3

-ı G6/2

-umuz G35/2

lā-şey: Değersiz. G90/3

lāyık: Uygun, değer, yakışır. G18/4, K3/10, T2/4

leb: Dudak.

l.-i mey-gün G5/5

l.-i yār G66/5

-ine G43/3

-leri G7/4

-leründen G47/3

-ün G29/1, G84/1

-üñsüz G55/3, G84/1

-üñün G93/1

legençevār: Leğen gibi. K6/16

leng: Topal. G105/4

leş: Kokmuş hayvan ölüsü.

-ine K4/13

leşker: Asker.

l.-i fenā G32/2

-i G107/3

-ler T1/4

letāfet: Hoşluk. G87/1

levh: Üzerinde yazı veya şekil çizilebilir düzlük.

l.-i zer-nigār G30/3

Leylā: Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı. G57/3

Leylī: Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.
L.-i maḫṣūd G72/5

lezzet: Tat. G2/5

libās: Giysi. G7/5

līk: Ama, fakat. T2/2

līkin: Ama, fakat. G43/2

lisān: Dil. G88/3
l.-ı ḥāl K7/14
-um G88/3

livā: Bayrak, sancak. K4/21
livā it- K4/4
livā-yı ḥüsrev-i ḥāver K3/5
livā-yı zer G20/4
-ımı K5/25

luṭf: İyilik. G86/1, K4/18
l. eyle-G47/1
l. it- G7/3
l.-ı ṭab‘ G71/5

lūcce: Engin su.
l.-i biḥār K6/10

lūle: Çeşme, musluk gibi şeylere takılan küçük boru.
-si K5/8

lū’lū: Serap, bir mevzi ismi, kurt.
l.-i ḥāşı K5/20

l.-i meknūn K4/19
l.-yi naẓm G89/5
l.-i ŧehvār K5/21

M

mā': Su

m.-i cārī K7/16

ma' ānī: Mânalar. K5/20

mā-cerā: Baştan geçen olay. K2/38

-sını G30/3

-yı K8/2

mā-ḥazar: Daha önceden hazır olan, hazır bulunan. K7/15

mā-hüve'l-maḫşūd: Kastedilen şey. G10/5

māh: Gökteki ay, senenin on ikide biri. G14/2, G22/3, G36/3, G5/3, G6/3

m.-ı nev K1/3, K5/13

-a G100/2

-ı G18/2, G27/1, G9/2, G95/1

-ıyuz G32/3

-īdür K7/13

-umı G72/1

-uñ G10/5, G27/3

māh-pāre: Ay parçası, pek güzel kimse.

-ye G79/1

maḥalle: Şehir ve kasabaların bölündüğü parçalardan herbiri.

-ñde G65/2

māhir: Becerikli.

māhir ol-T1/5

maḥlūk: Yaratılmış.

-ı K2/19

maḥlūkāt: Yaratılmışlar.

-a K2/22

maḥmūd: Övülmüş. K8/11

mā'ide: Sofra.

-ñde K2/21

maḳāl: Söz.

-ını G93/1

maḳām: Makam, mevki.

m.-ı Āyāz K8/11

maḳarr: Oturulan yer, ocak, merkez. K7/13, K7/28

m. ol- K4/9

mākiyān: Tavuk.

-ī K1/25

maḳrūn: Yakın. K4/18

maḳşūd: İstenilen şey.

-uñ G80/4

māl: Varlık, servet. G77/4

-um G18/1

ma' lūm: Bilinen.

-dur K2/38

mānend: Benzer, eş. G11/4

m.-i kūh G40/5

m.-i ḳışsa-h'ān K3/30

maḳşīb: Devlet hizmeti, derece. G95/5, K2/37

Maḳşūr: Hallac-ı Mansur.

M.-1 ʿışk G28/3

mār: Yılan. K6/13

maʿ rifet: Bilmek. G1/5

maşkal: Cilalamak, parlatmak.
m.-i nūr-ı cemāl G42/2

maṭbah: Mutfak.
m.-1 sūr K6/13
-uñda K2/22

mātem: Üzüntü zamanındaki ağlayış, yas. G86/4
m. ʿüt- G40/2

maṭlab: İstek.
m.-1 aʿ lā G95/5

maẓarrat: Zarar görmek. G38/3

maẓhar: Sahib olma, şereflenme.
m.-1 nūr-ı Ḥudā G42/3

maʿ zūr: Özürü olan, özürlü. G22/1
m. ʿüt- G31/2

mebdeʿ: Başlangıç.
m.-i cemʿ iyyet-i şoḥbet G16/2

meclis: Oturulacak, toplanılacak yer. G105/2
-de G31/5, G60/3

Mecnūn: Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı. G101/2, G101/5,
G16/3, G32/1, G32/4, G64/1, G64/2
M.-1 nā-şād G34/1
-a G13/2

-um G57/3

medār: Sebep, vesile, bir şeyin etrafında döneceği nokta.
m.-ı devlet K5/16

meddāh: Çok öven. K3/28
m. ol- G61/5

meded: Yardım. G79/1

medh: Övmek.
m. eyle- G44/5
-inde K6/21
-üñi K4/10

medhūş: Dehşete düşmüş, korkmuş.
m. eyle- T2/4

mefṭūl: Fital hâline getirilmiş. T1/3

meger: Meğer. G14/3, G16/2, G26/5, G29/3, K1/15, K5/17, K6/11, K7/10,
K7/17

meges: Sinek G26/4

meh: Gökteki ay, senenin on ikide biri. G24/3, G56/3, G77/1, G77/6, G78/3,
G79/4, G82/2, G9/1, G96/3, K2/20, T2/3
m.-i bedrG92/4
m.-i nā-mihr-bān G63/4
m.-i tābān G107/1

meh-likā: Ay yüzlü, güzel. G100/3

meh-nijād: Ay tabiatlı, temiz yaradılışlı. T2/5

meh-rū: Ay yüzlü, güzel. G73/1, G67/4
-lar G86/2

mehābet: Büyüklük.
-üñi K3/11

meh-tāb: Ay ışığı. K2/29

mekān: Yer. G106/4

mekkār: Çok aldatıcı, hileci. G39/3

melā'ike: Melekler. K6/4

melāmet: Ayıplama, azarlama. G8/5
m. eyle- G67/1

melek: Nurdan yaratılmış, günahsız varlık. G62/4, G81/2

mel'ūn: Kovulmuş, lanetlenmiş. K4/14

memalik: Memleketler.
-ine K3/7

memdūd: Çekilmiş, uzatılmış.
m. ol- G10/4

Memi: Erkek ismi. G95/4

memnūn: Hoşnut. K4/20

menāl: Sahib olunan şey.
-um G18/1

mengūş: Küpe.
m. it- T1/5
m.-ı yār G94/3

menzil: İnilen yer, dünya, ev, mesafe.

-e G33/4, G49/5
-i G98/4
-ũñ G15/5

menzil-geh: Bir müddet durulan yer.
m. ol-G4/2

merdüm: Gözbebeği, insan, adam. G61/3, K3/25,
m.-i çeşmG92/2
m.-i dīde G12/2
-leri G84/2

merdüm-zāde: İnsanoğlu.
-dür G16/1

merşiyye: Ağıt.
m.-i cemāl G86/4

merkez: Orta.
-ini K5/16

mertebe: Derece, basamak.
m. ol-K5/9

Merve: Mekke'de bir tepenin adı. G44/2

mescid: Mescit, cami.
m. ol- G64/4
-de G8/2

meşel: İbretli ve küçük hikâye, dokunaklı ve mânalı söz, benzer. K2/37
-dür G50/4, G73/5

Mesih: Hz. İsa (a.s)'ın bir ismidir.
M.-i İbn-i Meryem G88/1
M.-i Hızır-pey G97/1

Mesîhâ-dem: Hz. İsâ gibi nefesi hayat veren, nefesi şifâ veren. G84/4

mest: Akli başında olmayan, kendinden geçen, sarhoş. G5/5, T2/4

m.-i ħarâb G53/1

m. ol- G69/5, G5/1

mestân: Sarhoşlar.

-a G7/4, G107/2

mestâne: Sarhoşcasına. G20/2

-yi G95/2

meşgûl: Bir işle uğraşan.

m. ol- G85/4

meşhûr: Tanınmış.

-dur K2/37

-lar G100/3

meşreb: Huy, ahlak.

-i G37/4, G78/4

metâ': Mal, mülk, eşya.

m.-ı vaşl G76/1

-ın G3/2

-ın G92/2

mevc: Dalga.

m.-i belâ G40/1, G79/3

mevcûd: Var olan. G10/1

mevzûn: Ölçülü. K4/10

-um G57/5

mey: İçki. G97/3

-den G5/1
-süz G43/1

mey-perest: İçkiye düşkün.
m. ol- G5/5

meydān: Düz yer, alan, yarışma veya karşılaşma yeri, ortaklık, fırsat, imkân.
G90/1, G93/4, K6/19
m.-1 ğam G71/1
m.-1 gerdūn K2/25
m.-1 siyāset G66/3
m.a gel- K1/22
-ıdur G24/1
-ına K2/17

mey-hāne: İçki içilen yer.
-dür G64/3, G64/4

meyl: Yönelmek.
m. eyle- G15/4, G54/2
m. it-G56/5
-üm G12/3

mezra^c: Tarla.
-ınuñ K5/11, K5/7

Mısr: Mısır. K2/10
M.-ı hüsn G67/3, G107/4

Mısrī: Mısırlı. K2/26

mi: Soru edatı. G10/3, G76/3, G78/1, G97/4

midhat: Övme.
m.-i ṭīġ K2/9
m.-i zāt K1/23
-üñ K1/20

mīg: Kara bulut, sis. G40/2

mihr: Güneş, aşk, şefkat. G18/2, G32/3, G36/3, G47/5, K2/20, K6/1

m.-i cemāl G86/2

m.-i cihān-tāb G85/3

m.-i cihān-tāb eyle-K4/8

m.-i çarḥ K6/16

m.-i münir G78/2

m.-i ḥüsn G27/1

-i G92/4

-üñ G11/3, G5/3, G79/5

-üñle G27/2

mīḥ: Büyük çivi. G10/2

miḥnet: Eziyet, dert. G50/2, T2/5, T2/5

-de G57/4

miḥrāb: Camide imamın namaz kıldırıldığı yer.

-a G8/3

-da T1/1

mīr: Bey, baş. K2/35

m.-i āḥūr-ı ḳazā K2/35

mir'āt: Ayna.

-ına G66/5

-ini G42/2

mişāl: Benzer.

-ini G14/4

mīşe: Meşe.

-ye G99/1

miḳdār: Ölçü.

m.-i zerre G60/1

miḳrāz: Makas.

m.-i ğamze G14/1

milket: Mülk.

m.-i cānān G7/1

-ine G52/5

minḳār: Yırtıcı kuşların gagası.

-i K1/3

miyān: Orta, ara; bel.

-i G106/3

-uñ G18/3, G21/1

mizāc: Huy.

-i G87/5

mū: Kıl.

-larum G13/3

mu' aṭṭar: Güzel kokulu.

mu' aṭṭar it- G91/1

mu' cize: Peygamberlere özgü sıra dışı haller, hareketler.

-si K4/7

muġtenem: Ganimet olarak alınmış. K2/19

muḥabbet: Sevmek. G13/3

muḥāl: Boş, faydasız. G70/6

Muḥammed: Hz Muhammet.

-e G86/1, G86/5

Muhammed-āyet: Hz. Muhammed alametli, Hz. Muhammed nişanlı. K5/10

muḥakkak: Mutlaka, kesin. G38/5

muḥīṭ: Kuşatan, ihata eden.
m.-i ʿ ışk G40/1

muḥtasar: Kısaltılmış. K7/27

muḥarrer: Kararlaştırılmış, kesin. G4/3

muḥim: Yerleşen, ikamet eden.
m. ol- G30/2

mūm: Mum
-dur K2/28

mūr: Karınca. K6/13
m.-ı lengG7/1

murād: İstek, amaç.
m.a ir- G33/4
-ı G26/1, G26/4
-uñ K5/26

murğ: Kuş.
m.-ı dil G19/2
-ı K8/1

Murtażā-seḥā: Hz. Ali gibi cömert. K6/18

Müsevi-güftār: Hz. Musa gibi konuşan. K5/10

Muḥaf: Kuran-ı Kerim'in bir adı. G46/5
-ı G21/4
ın G53/5

Mūsīves: Hz. Musa gibi. K4/7

Muṣṭafā: Hz. Muhammed'in bir ismi.
-nuñ K2/14

mūṣ: Fare.
m. ol- K2/26

mu' tād: Adet edilen iş, alışkanlık.
m. ol- G50/2

mu' teber: İtibar edilen.
m. ol-G72/3

muṭrib: Çalgıcı. K1/25

muṭṭali': Bilgisi olan, bilgili.
m. ol- G91/2

muttaşıl: Bitişik, aralıksız. G51/1, G51/2

mübtelā: Tutkun, düşkün, hasta. G100/2
-dur G26/1

mücāvir: Komşu.
-üz G31/3

mücerred: Yalnız, katışıksız, saf. G11/5, G58/5

müdām: Devam eden, devamlı. G35/4

müdebbir: Tedbirli. K8/8

mü'ezzin: Ezan okuyan. G8/2

mühr: Damga. K6/21

müje: Kirpik.

-den G96/3

-mi G72/4

-ñ G12/1

müjgān: Kirpik.

m.-ı hūn-ālūd G10/2

mükedder: Üzüntülü. G43/5

mükeyyefāt: Keyif veren, sarhoşluk getiren şeyler. G43/1

mül: Şarap. G7/4

mülk: Mal, yer, bina; ülke.

m.-i sühan G60/5, G90/2, G90/5

-e G77/4

mü'min: Allah'a iman eden. G31/4

mümtāz: Seçkin, seçilmiş.

m.-ı 'ālem ol- G90/3

m.-ı rūzigār K6/7

münakkaş: Nakışlı, süslü. G13/3

münevver: Nurlandırılmış, aydın. G42/5, G53/3

münhezim: Bozguna uğrayan. K8/17

münkir: İnkâr eden.

m.-i ru'yet ol-G42/5

mürde: Ölü. G88/1

-sini G95/4

-yi G84/4

mürekkeb: Yazı yazmada kullanılan boya.
m. ol-G84/5

müsāfir: Sefer eden, yolculukta olan, yolcu.
-üz G31/1

müselmān: Müslüman.
-lar G107/3

müsevvede: Acele ile temiz yazılmayan yazı. G86/4

müsteşnā: Ayrı tutulan.
-sıdur G22/3

müşevveş: Karışmış, karışık.
m. ol-G2/4

müşevveş-ḥāl: Karışık durumlu, durumu karışık olan.
-em G59/5

müşkil: Zorluk. G36/4

müşgīn: Miskli, misk kokulu. G66/3

müşṭāk: İstekli.
m.-1 cān G106/2

Müşteri-cenāb: Müşteri yıldızı gibi yüce olan. G61/5, K3/28

N

nā-dān: Bilgisiz, cahil.
-a T2/4

nağam: Nağmeler.
n. it- K2/27

nağam-sāz: Nağmeler söyleyen.
n. ol-K2/27

nā-geh: Birdenbire, ansızın. K8/5

nā-gehān: Birdenbire, ansızın. G38/1, G40/1, K3/4

naḥcīr: Av, yaban keçisi. K1/24

naḥl: Fidan.
n.-i gül G93/3
n.-i ümīd G51/2
-ini K5/18

nāka: Dişi deve, maya.
n.-i Leylī G13/2

naḥd: Akçe, para olarak bulunan servet, peşin para.
n.-i cān G3/2, G46/4
n.-i ‘ömrT1/2
n.-i eşki G51/3

naḥş: Resim, duvarlara yapılan resim, ipek veya sırmayla yapılmış işleme.
n.-i nigār it- G44/1
-ı G36/3
-ın G15/4, G77/2
-ına G76/3

naḥş-bend: Nakış işleyen kişi, süslemeli dokuma sanatkârı. G65/1

nālān: İnleyen. G34/2

na^ç lçe: Küçük nal.
-ñ G89/3

nāle: İnilti. G105/1, G48/5
n. it- K8/5
n. kı1- G97/4
-m G63/3, G96/2
-mi G96/4
-müñ G75/2
-ñi G51/5

nām: İsim, unvan.
n.-ı dil-ber G64/3
n. ol- K3/20

nāme: Mektup.
n.-i ^ç ışk ol-G16/3
-ñ G14/4

nā-murād: Muradına eremeyen, istediğine ulaşamayan. T2/5
-em T2/5

nāmus: Edep, temizlik, doğruluk. G68/2

nān: Ekmek. G45/1, G82/3

nār: Ateş. G28/2
n.-ı ğam G25/4
n.-i ^ç ışk G28/2
n.-i ^ç izār G73/3
n.-i hicrān G5/2, G104/3
-a G80/5

nāreven (nārven): Karaağaç. G5/4

naşb: Dikmek, saplamak.
n. it- K4/22

naşīb: Pay, hisse, kismet. K6/13

naşīhat: Öğüt. G70/5
n. eyle- G64/5
n. tut- G50/3

naşş: Kesinlik, açıklık.
n.-ı kâti^c K7/3

nā-şād: Mutsuz.
n. ol-G64/1

nā-tüvān: Gücsüz, zayıf. G38/1
n. ol- G76/5

nāvek: Ok.
n.-i şāh-ı hüceste-neng K1/14

nāy: Kamıştan yapılan damaksız çalgı aleti, kamış kalem. G96/4
n.-ı rüyK2/16

nāyveş: Ney gibi. G82/5

nāz: Beğendirmek maksadiyle kendini ağır satmak, yalvarma, rica. G39/2,
G47/4, G70/2
n. eyle- G17/1

nazar: Bakmak, gözdeğmesi, iltifat, itibar.
n. ol- T2/1
n. kı1- G86/1
-da G21/4, G40/4

nāzır: Bakan.

nāzır ol- G5/3

nazm: Şiir. T1/5

n.-ı bedī^c K8/14

n. it- G93/5

-ına G7/5

nāzūk: Kibar, ince. G39/2, G87/1

n. dur-G87/5

nāzūklük: Kibarlık. G39/2

ne: Ne G103/1, G10/1, G11/1, G18/1, G18/1, G2/1, G30/1, G31/4, G31/4, G34/3, G36/4, G38/2, G39/4, G41/2, G41/3, G41/5, G47/5, G5/4, G66/1, G66/1, G67/2, G83/1, G83/4

K1/17, K3/18, K5/7, K7/13, K7/16, K7/19, K7/23, K7/3, K8/9

n. eyle- G45/4

-m G40/4

-si K7/21

-sin G59/2

-ydüğün G29/5

-ye G98/1, K5/22

neberd: Savaş. K5/5, K7/11

n. it- K3/2

-üñde K4/12, K7/15

Necāti: Erkek ismi, XV. yüzyıl Osmanlı şairi.

-ye T1/5

nedāmet: Pişmanlık. G8/4

nefes: Soluk, alınan hava, bir nefeslik zaman dilimi. G36/2, G96/4

nefir: Topluluk.

-üñ K2/16

nefs: Ruh, can, hayat; asıl, maya, cevher.
-in G21/2

neheng: Timsah. K1/1

nemek: Tuz. G45/1, K2/22
-i G82/3

nerdübân: Merdiven. G63/3

Nerīmān: İnan şahlarından Rüstem'in büyük dedesi. K7/8
N.-ı kâr-zâr K1/5

nesīm: Rüzgâr. G73/2

nesne: Nesne, şey. G18/4

neşât: Sevinç, neşe, şenlik.
-ından K2/27

nevâ: Ses.
-da G77/7
-mı K8/4

nevâle: Yiyecek içecek. K2/22

nev-‘arūs: Yeni gelin.
n.-ı hüsñ G24/3
nev-‘arūsveş K6/22

nevâ-sâz: Çalgıcı, okuyucu.
-a K8/13

Nevâyi: Çağatay şairi Nevayi. G90/5

nev-âyin: Yeni üslûp, yeni üslûp çıkarıcı. G90/5

nev-bahār: İlkbahar. G97/2, G36/1

nev-cevān: Taze, genç delikanlı. G88/4

-sın G69/3

-uñ G54/5

nev-res: Yeni yetişen, yeni biten. K2/11

nevbet: Sıra, nöbet; saray veya konaklarda günün belli zamanlarında, seferlerde, konak yerlerinde ve pâdişâhın otağı önünde çalınan askerî muzıka.

-i G90/2

nev-rüz: İlkbahar. G37/1, G37/2, G37/3

n. it- G37/5

ney: Kamıştan yapılan damaksız düdük, kamış kalem. G104/2, G29/5, G97/4

neyle-(ne eyle-): Ne yapmak.

-düm G20/2

-sün G62/1, G64/4

-yem T2/1

nezâket: Naziklik, incelik.

-de G21/7

nezāre: Bakmak, seyr etmek. G85/1

nice: Birçok, nasıl. G68/1, K4/11, K4/15

niçe: Birçok, nasıl, kaç, bir müddet. G103/5, G10/2, G28/4, G31/3, G34/4, G44/4, G45/2, G47/3, G50/1, G57/4, G7/4, G76/1, G80/3, G84/2, G97/5, K4/22, K5/16, K5/19, K5/25, K6/10, K7/28

-dür G7/2

-ler G62/5

niçün: Niçin. G29/3, G96/5

nigāh: Bakma, bakış.
n. kı1- G95/3

nigār: Sevgili, resim, resmedilmiş. G30/1, G57/4, G77/2, G82/5, K6/15
-a G39/5, G47/3
-umsuz G36/3
-uñ G19/1, G88/2, G88/3

nigūn: Tersine dönmüş, alt üst olmuş.
n. it- G72/2, K4/4

nihāl: Fidan. G48/1
n.-i serv G35/2, K2/11
-üñ G87/1

nihān: Gizli. G106/1, G38/3, G81/4, K3/31, K7/28
n. it- G6/4
n. ol- G38/3, K3/31

niķāb: Yüz örtüsü, peçe. G53/2

niġūn: Lâcivert. K1/1

niġüfer: Beyaz, mavi ve sarı çiçekler açan bir cins su bitkisi.
-in G58/3

nīm: Yarım.
n. it- G38/4

nişār: Saçmak, dağıtmak.
n. eyle- K6/2
n. it- G84/2

nisbet: Nispetle, oranla, göre. K2/17

nişān: İşaret, iz, eser; hedef. K2/25
-ı G103/2, G103/1
-ın G105/4

nişāne: İşaret, iz, eser. G60/1
-dür G19/1, G19/3

nit-(ne it-): Ne yapmak.
-düm G68/3
-em G107/4, G36/1
-sün G64/4

nite: Nasıl. K4/16, K4/23

niteki: Nasıl ki, gibi. G83/1

nitekim: Nitekim. G13/1, G52/4, G67/4, K1/24, K2/40

niyām: Kın, kılıç kını, kılıf.
n.-ı şeb K3/31
-uñ K7/28

niyāz: Yalvarma, dua.
-um K8/4

Nizāmī: Fars edebiyatında hamse türünün kurucusu sayılan Türk şair,
Genceli Nizami.
-ler T1/5

nizār: Zayıf, bitkin. K5/24

nīze: Mızrak, süngü.
n.-i zerrīn K2/24

nīze-bāz: Mızrakla oynayan, mızraklı.
n. ol- K2/24

nokta: Nokta, benek. G49/3, G52/2
-dur G21/4

nol-(ne ol-): Ne olmak.
-a G105/5, G101/5, G102/3, G19/2, G2/2, G2/4, G57/5, G62/2,
G72/4, G78/3, G8/5, G83/1, G86/2, G89/5, G96/1, G99/5, K3/14, K7/1,
K7/7, G32/2, G33/3
-duñ T1/3

nöker: Kul, köle, hizmetçi. K7/10

nuql: Şeker. K2/20

nün: Arap alfabesinde yirmi beşinci harf. G65/1
n. ol- G49/3

nūr: Parıltı, ışık. G80/5
n.-ı zāt G42/5
n. ol- G80/5

nūş: Tatlı, bal; içki, iştret.
n. eyle-T2/4, G97/3
n. it- G84/1, G5/1

nücūm: Yıldızlar. G89/3, K3/31, K4/3
n.-ı eşkG78/3

nüh: Dokuz. G23/4, G9/5

nükte-perdāz: Nükteli sözler söyleyen.
-a K8/7

O

o: O G10/5, G11/1, G2/2, G36/2, G36/4, G49/5, G52/4, G82/5, G91/1, G94/1, K1/25, K4/13, K4/5, K5/8, K6/5, K7/7, K8/1, K8/15, K8/16, K8/7

-dur G93/5, G95/5

aña G104/5, G105/1, G14/5, G19/2, G25/2, G40/3, G46/3, G48/3, G49/2, G56/5, G67/2, G71/2, G85/5, K1/15, K1/21, K2/17, K3/15, K6/2, K7/2

anı G16/1, G21/4, G27/1, G28/5, G34/3, G40/1, G40/2, G48/1, G54/1, G67/2, G87/3, K2/31, K6/10, K6/6, K7/13, K7/8

anda G13/3, G14/2, G38/3, G46/4, K6/5

andan G42/3, G58/4, G60/1

ansuz G43/3

anuñ G102/3, G14/1, G24/1, G45/5, G52/2, G56/4, G57/5, G62/3, G63/3, G71/4, G80/5, K1/13, K7/3

anuñçün G10/4, G76/4, K2/36

ocak: Ateş yakılan yer, ocak.

-inda G38/5

-ımı G91/3

od: Ateş. K2/30, K3/4

-a G10/3, G86/3

-ına G19/1

-lar G69/2

oq: Ok. G95/3

-ımı G51/4

-ları G89/1

-uñ K1/17

oqı-: Okumak.

oqı G53/5

-dı K3/21

-ur K4/10, K7/14

-yanlar G39/5

-yup G8/2

okımak: Davet etmek.

-a K2/6

ol: O G105/4, G106/4, G107/1, G107/2, G107/3, G100/3, G100/4, G101/1, G102/3, G102/4, G12/2, G12/4, G13/4, G15/3, G19/5, G20/1, G20/2, G22/2, G22/3, G22/4, G22/5, G23/3, G26/1, G28/2, G28/5, G33/1, G33/3, G34/2, G35/5, G36/1, G39/2, G4/3, G40/3, G47/2, G49/1, G5/3, G5/4, G5/5, G51/1, G51/3, G51/5, G52/5, G53/1, G57/1, G57/2, G57/3, G57/5, G59/3, G6/4, G62/4, G64/5, G67/2, G67/4, G70/1, G72/1, G74/1, G74/5, G78/1, G78/3, G78/5, G79/1, G8/3, G85/2, G89/3, G95/1, G95/2, K2/26, K2/39, K3/3, K4/2, K6/12, K6/7, K7/18, K8/12, K8/13, T1/5, T2/1, T2/5

ol-: Olmak.

ol G11/5, G49/4, G52/1, G58/5, G81/1, G81/2, G81/4, G100/2

-a G88/3, K1/25, K2/2, K2/40, K7/28

-alı K3/28, K8/14

-an K1/22

-dı G37/2, K7/11

-duñ G102/5

-dur G56/2, K2/38

-ğıl G70/4

-masa K3/8

-masaydı K7/9

-maz G22/3, G47/3

-updur G33/2, K2/13, K7/10

-ur K3/10

-urdu G85/3

-ursa K7/8

orta: Orta.

-da G45/4

-ya K7/15

otağ: Padişahlarla vezirlere özgü çadır. G75/4

-ını G94/5

otur-: Oturmak.
-dı K4/5

‘**Oşmān-ḥayā:** Hz. Osman gibi hayâlî. K6/8

oyna-: Oynamak.
-r G74/4

Ö

ög-: Övmek.
-üp G66/5

ögdül: Ödül. K2/32, K6/19

öğren-: Öğrenmek.
öğren G77/5

öğüt-: Ezmek, çığnemek.
-me G2/1

öksüz: Kimsesiz.
-dür T2/2

öl-: Ölmek.
-di G62/5, G82/4
-düm G71/3
-em G7/3
-medin 107/1
-mezden G22/2
-se G62/5
-ürsem G66/2, G67/4

ölç-: Ölçmek.
-erdi K4/2

ölmek: Ölmek. G89/1

öldür-: Öldürmek.
-eyin G41/5
-me G8/4
-medin107/3
-ür G74/1

öldürmek: Öldürmek. G81/4

‘**Ömer-zäfer**: Hz. Ömer gibi zafere ulaşan. K6/8

‘**ömr**: Yaşama, hayat.

‘ö.-i sermed T1/2

-i G31/5, G36/5

-üm G104/2, T2/5

öñ: Ön. G22/2

-inde G72/2, G94/3, G99/5

-ine T1/4

-üñce K3/10, G63/3, K4/11

-üñde K2/24, K2/30, K7/21

-üñe K4/14

öpmek: Öpmek. G60/3

öt-: Ötmek.

-e G33/5

-er G84/3

öte: Öte.

-si G31/4

öykün-: Taklit etmek.

-ürse G9/2

öz: Kendi.

-i G60/4

özge: Başka. G18/4

‘**özr**: Özür.

‘ö.-i leng eyle- K1/22

P

pā-bend: Ayak bağı, köstek, engel.
pā-bend it- G11/2

pādişā: Hükümdar.
-sı G43/1

pādişāh: Hükümdar.
p. ol- T1/3
p.-ı heft-kişver G24/4
-ınuñ G32/2
-ıyuz G32/1, G32/4

pādişeh: Hükümdar.
-ler G69/4

pāleheng: Dizgin, yular, kement. K1/16

pā-māl: Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş.
p. eyle- G12/4
-em G59/1

pāre: Parça, sayı, bölüm, para. G14/1
p. p. ol- G80/2
p. kı1- K2/36
-dür G14/1

pārele-: Parçalamak.
-r K7/21

parmaḳ: Parmak.
-la G96/4

pāsbān: Gece bekçisi. K3/3

pāşā: Sivillerle askerlerin ileri gelenlerinin bir kısmına verilen resmî ünvan.

p.-y1 kāmṛān K3/9

pāy: Hisse G96/5

pāy: Ayak.

p.-i būs G88/2

p.ına G81/3

-uña G84/2

pāy-māl: Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

p. it- G16/1

p. ol- G59/3

pāy-būs: Ayak öpme.

-ı G27/5

pehlevān: Güreşçi, yiğit.

p. ol- G61/5, K3/28

pehlivān: Güreşçi, yiğit. G43/4

peleng: Kaplan. K1/11

p.-i kulle-i perhāş K7/8

penāh: Sığınacak yer.

-ı K3/8

-iyuz G32/1

pençe: Yırtıcı hayvanların ön ayakları.

-siyle K5/6

pend: Öğüt. G50/3

-in G64/5

per: Kanat. G5/2

p.-i zübāb ol- G3/4

perde-dârvâr: Perdeci gibi.
p. ol- K6/23

pergâle: Parça.
-si G92/3

pergâr: Pergel. K5/16

perî: Peri, güzel insan. G89/1, T2/3

perîşân: Dağınık, karışık; zavallı, kederli, üzgün. G16/5

perîşân-ḥâl: Acınacak halde bulunan.
p. it- G67/1
-em G59/1

perî yüzlü: Peri yüzlü, çok güzel
-m G39/3

pervâ: Çekinme, sakınma, korku. G83/1

pervâne: Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. G83/1

pervâneveş: Kelebek gibi. G28/2, G5/2

pervâz: Uçma, uçuş; kapı ve pencere önlerindeki çıkıntılı parça.
p. it- K1/14
-a K8/1

pes: Sonuç olarak. G50/4

pest: Alçak. K2/17
p. ol- G5/3

Peşeng: Efrasiyâb'ın babası. K1/7

peykân: Okun ucundaki sivri demir.

-dur G1/2
-ını G92/5
-laruñ G30/2
-uñ G49/2, G71/4, G73/4

peykār: Savaşı harp.
p. eyle- K5/3

peymān: Yemin.
p. it-G29/3

peymāne: Şarap bardağı.
-sin G9/5

peyveste: Ulaşmış.
-dür T2/2

piç: Kıvrım. G9/4
p. p. ol- T1/3

pir: Herhangi bir meslek ve sanatın başlatıcısı, yaşlı. G64/5
p. ol- G54/5
p.-i ğam G32/5
p.-i deyr K3/27
p.-i mugān G49/4

pirāhen: Gömlek.
-ini G87/4

pirehen: Gömlek. G102/2
-de G87/1

piyāle: Şarap bardağı. G78/4

potā: Altın, gümüş ve benzeri mâdenlerin eritilmesinde kullanılan alet.
-sı G46/4

puşu: Tuzak.

-da G99/1

-ya K5/4

pül: Köprü. G48/5

pür: Dolu.

p. it- G84/2, G92/2

R

rā: Kur'an alfabesinde onikinci harftir. G100/5

Rab: Terbiye eden, besleyen, Allah. G57/4, G36/4
-in G21/2

rağbet: İstek, arzu, meyil; itibar, kabul.
r.-i güleng K1/21

rāh: Yol.

r.-1 ' aql G13/5

r.-1 ' ışk G13/2

rahm: Merhamet, acıma.

r. eyle- T2/2

r. it- G13/2, G88/4, G104/4

r. kı1 G93/2, T2/3

rahş: At.

r.-1 şab' K2/32

-uñuñ K2/31

raşam: Sayı, miktar. K2/1

raķib: Herhangi bir işte birbirinden üstün olmaya çalışanlardan her biri, gözeten. T2/4, G12/3, G45/2, G82/4, G105/3, G105/5

r.-i kāfir G81/4

r.-i ķāfer T2/3

r.-i nā-sezā G65/2

-e G39/3, G47/5

-i G89/6

-üñ G47/4

raķķāş: Oynayan, dans eden.

r.-1 ' ışk G14/3

-a G75/3

rāmī: Ok, mermi gibi şeyler atan.
-ler T1/1

rāstī: Doğruluk, doğrusu. G65/4

ravza: Bahçe. G1/3
r.-i cennet G36/1
r.-i çarh G59/4

rāyet: Sancak, bayrak.
r.-i zer-endūd K4/22

rāz: Sır.
rāz aç-G53/4

recā: Ümit, emel, umma.
-dan G47/3

reh: Yol.
r.-i ʿışk G72/5

reh-ber: Yol gösteren.
r. ol- G60/5

reh-zen: Yol kesen, haydut, eşkıya.
r.-i bend-i taʿalluḡ G13/5

remy: Atma, fırlatma; mermi atma.
-e K5/3

remz: İşaret.
-ine G91/2

reng: Renk.
r.-i baḡam K2/36

-i G72/3, G105/2

rengīn: Renkli. G84/2

reng-ā-reng: Çeşit çeşit renkli, renk renk. G105/2

resen: İp, urgan.
-sin G66/3

resm: Bir nesne kara kalemle veya boya ile kâğıt, bez vb. bir yüzey üzerine yapılan benzeri, tasvir, timsal. G44/1, G90/5
r. eyle- G77/2

reşha: Sızma, sızıntı, damla.
-sı K6/10

reşk: Kıskanma.
r. eyle- G16/4
r. it- G67/5, G65/2

revā: Uygun. G65/3

revāk: Üstleri kubbe veya tonozlarla örtülü sıra hâlinde kemerler topluluğu.
r.-1 gerdūn G23/4

revān: Yürüyen, giden; akıcı. G61/2, K3/21, K3/23, K4/11
r. eyle- G51/2
r. it- G51/3, G70/4
r. ol- G81/1, G63/5, K3/7, G2/2

revzen: Pencere.
-ler G97/4

rezm: Kavga, savaş.
-de K2/26
-e K7/20, K1/12
-ünde K7/22, K7/4

rızā: Hoşnutluk, memnunluk; razı olma, kalben hoş görüp kabul etme.
G100/4

ricāl: Mevki sahibi kimseler. G21/3

rikāb: Üzengi, büyük bir kimsenin katı, önü.
-ın K1/7
-uña K1/16

rindāne: Rind olana yakışır şekilde. G18/5

rişte: İplik.
r.-i nazm K4/19

ruḥ: Yanak, yüz.
r.-ı zībā-yı Aḥmed G86/1
-ı G56/5, G7/4
-ları G95/1
-laruñ G15/2, G44/3, T1/4
-laruña G91/3
-uñ G15/3
-uñda G10/3

rūḥ: İnsan ve hayvanda vücûdu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can.
-um G49/3

ruḥsār: Yanak, yüz.
r.-ı zerd ol-G30/3
-ımı G3/3
-laruñ G4/1
-ı G76/4

Rūm: Anadolu. T1/4
-uñ G61/4, K3/29

rumḥ: Sng, mzrak.
r.-1 ŧm K4/22

rumz: Remiz, sembol; iŧaretler.
r.-1 mes'ele-i 'adl K4/17

rŧen: Parlak, aydn, aydnll; belli, aŧikr. G92/4
r. eyle- K2/29
r. it- G86/2

ry: Yz.
r.-1 yr G42/5
r.-1 zemnG10/4
-un G27/5

rz: Gn, gndz. G36/5
r.-1 baḥt G80/3
r.-1 elest G5/1
r.-1 hecr-i zlf G73/5
r.-1 ḥurrem G58/1
r.-1 sr K2/23

rzigr: Zaman, devir. G74/5
-un G33/5, G50/2

Rstem: ŧark edebiyatnda kuvvet ve cesaretin timsali olarak bilinen İrnl bir kahramandır. K2/8
R.-i veġ K3/11

rsv: Ktlkle ŧhret bulmuŧ, rezil, kepze kimse. G8/5
r.-y mder-zd ol- G64/5

S

şabā: Gün doğusunda esen hafif rüzgâr. G100/1, G53/4, G67/4, G7/1, G7/3, G71/2, G78/1

-ya G87/2

şabr: Acıya ve zorluğa katlanmak. G44/4, G63/4

ş. it-104/4

ş. et- G44/4

-umı T1/1

şābūn: Sabun. K4/6

şaç-: Bir şeyi ortalığa dökmek, yaymak.

-a

-ar G89/2

-arken K2/30

-dı K4/5, K6/2

saç: Saç.

-ı G101/5, G66/3

-ında G7/2

-ları G57/3

-uñ G38/4, T1/1

şaçıl-: Etrafa dağılmak, yayılmak.

şaçıl G51/3

-ur G69/2

şada: Ses, yankı. G1 4/3, G78/5

ş.-y1 'adl K7/17

-sı K2/16

-sını K4/10

şadef: İnci kabuğu. G11/4

şâf: İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, hâlis. G78/4

ş. kı1- G2/1, G12/5

şafâ: Neşe, zevk, eğlence. G44/2, G78/4

ş. sür- K2/41

-sı G43/1

sağ: Hayatta olan. G67/4

s. ol- G74/5

sâgar: İçki bardağı, kadeh. G20/1

s.-1 gül G37/5

s.-1 şahbâ G43/1

şâhib: Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.

ş.-i şabl ü 'alem K2/40

şâhib-kemâl: Olgun. T1/5

şâhib-kırân: Uğurlu olarak bilinen Zühre (Venüs) ve Müşteri (Jüpiter) yıldızlarının aynı burç ve aynı derecede oldukları kutlu zamanda doğan kimse, böyle bir zamanda tahta çıkan çok başarılı hükümdar.

ş.-1 dehr K1/6

şâhil: Deniz, göl veya akarsu kenarı.

-i G98/3

şahn: Evin ortasındaki açıklık, avlu; Orta yer, sâha, meydan.

ş.-1 çemen G93/1, G37/1

şahrâ: Çöl.

ş.-y1 ğam G17/2

saht: Srt, katı.

s. ol- G48/3

sa'y: Çalışma, çalışıp çabalama, emek sarfetme, ceht.
-üm G44/2

sâkin: Yerinde duran, hareketsiz; bir mekâna yerleşip orada yaşayan.
s. ol- G65/2
s.-i şahın-ı Harem K2/39

şakın-: Korunmak, bir şeyi yapmaktan uzak durmak.
şakın G16/4, G49/5, G58/4, G61/2, G69/3, K3/23
-sa G62/2

sâkı: İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse. G88/3, G96/5
s.-i devrân G75/5
s.-i Kevşer G21/2

şakla-: Gizlemek, korumak.
şakla G6/4, G92/5, G95/2
-r G62/2
-sa G102/3

şal-: Salmak.
-dı G53/2, G82/5
-ınca K4/12
-san K7/19

şalavât: Hz. Muhammed'e okunan dua.
-ı G86/1

şalın-: Yürürken hafifçe yana eğilmek.
-ımı G93/3
-mışdur K1/8
-up G7/2

şaltanat: Hükümdarlık, sultanlık. K2/11

Sām: Hz.Nuh'un oğullarından birinin ismi. K7/8, K2/8

şan-: Gibi gelmek, farz etmek.

şan G2/3, G98/2, K2/18, K2/29

-dum G40/1, G9/4

-ma G24/3, G27/1, G27/3, G40/2, G56/3, G58/3, G70/1, G74/3,
G82/2, G88/2

K2/31, K4/10

-mañ G13/2, G28/1, G89/2, G98/4

-mañuz G28/3, G5/1

-ur G76/1, K7/13

-urdı G75/4

sancağ: Bayrak. K2/4, G90/4

-ı K4/9

şanem: Put, çok güzel kadın. G39/2, G47/5, G68/3, G76/3, G91/1

ş.-i meh-liqā G86/5

şanemā: Ey güzel kadın. G106/1, G41/5, G8/1, G83/5

şar-: Sarmak.

-dı G40/2

şarar-: Sararmak.

-duqça G72/3

sarāy: Büyük kimselerin veya padişahların oturduğu yüksek ve büyük bina.
G96/1

-ın G98/4

-uñ K4/16

şarīr: Cızırtı, gıcırtı. K 4/10

şarşar: Kasırğa. G23/5, G38/4

ş.-ı sermā G38/3

şatıl-: Satılmak.
-ur G76/1

şavur-: Savurmak.
mış G23/5

şay-: Saymak.
-ar G77/1

şayd: Av. K8/1

sāye: Gölge. G79/5
-ñ G77/6

sāyebān: Gölgelik. G63/2
s. it- G3/4
s.-ı çarh-ı atlas K2/17

sāyeveş: Gölge gibi. G12/4, G16/1, G57/5, G59/1

saz: Sepet, iskemle, hasır vb. şeyler yapmakta kullanılan ince kamış, hasır otu.
-a K8/12

sāz: Her çeşit mûsikî âletine verilen isim, çalgı.
-lar K2/27

şebāt: Karârından ve sözünden dönmemek, bir iş veya davranışta azim ve kararlılık göstermek.
-ı G33/5

şenā: Övme, övgü, medih. K8/16
-ña K7/27

şıg: Derin olmayan. G40/1

şıdķ: Doğruluk.

ş.-i dā^c vā G65/4

şır: Gizli kalan, gizli tutulan şey. G36/2

şırça: Cam, camdan yapılmış. G96/1

şıtma: Bir tür sineğin ısırmasıyla insana bulaşan, titreme, ateş, ter nöbetleri ile kendini gösteren hastalık. K1/13

şıyt: Ses. G78/5

ş.-i nāy K2/15

şöfī: Manevi yükselme için çalışan tasavvuf ehli.

ş.-i bī-idrāk G42/3

şofra: Sofra.

-ñdan K2/22

şohbet: İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma; arkadaşlık, dostluk.

ş.-i hāş eyle- G81/5

şoñra: Sonra. G8/4

şoñ: Son.

-unda G43/2

şor-: Sormak.

-ma G93/1

-sam G52/5, G9/3

şok-: Sokmak.

up K7/18

şubh: Sabah.

-a G107/2, G77/1, G91/2, K4/17

-uñ K6/3

şubḥ-dem: Sabah vakti. K2/1, K2/35, K2/6, K4/7, K6/1

şun-: Sunmak.

şun G88/3, K3/27

-dı G53/1

-sam K5/22

şüret: Görünüş, şekil, biçim; tarz. K1/20

şüretâ: Görünüşte. G105/3

şür: Kıyamet günü Hz.İsrafil'in çalacağı boru.

ş.-i Srāfīl ol- K2/15

sebeb: Sebep. K1/9

-dendür G15/3

sebū: Testi. G35/4

sebük-pā: Ayağına çabuk olan, hızlı. G37/2

sedd: Toprak kaymasını, suyun akıp yayılmasını önlemek için yapılan kalın duvar.

-i K7/7

sefer: Yolculuk.

s. eyle- G13/5

sefine: Gemi

-sin G79/3

seḥer: Sabah vakti. G74/4, G91/1

seḥī-kadd: Düzgün endamlı. G59/1

selām: Selam.

s.-1 haṭṭ-1 sebz G71/2

selāmet-ḥāl: Korku ve endîşeden uzak olma durumu. G67/1

Selmān: İnan'ın İsfahan şehrinde doğmuş olan büyük bir sahabe.
-dur G1/5

sem: Zehir, aḡu. K7/6
-ler G20/3

sem' : Duymak, işitmek.
-ine K8/5

semā: Gökyüzü. G106/4
-da G77/1

semend: Çevik ve güzel at.
s.-i ṭab' G90/1, K6/20
-e G87/1
-ini K1/22
-üñ K 4/9

sen: Sen G104/2, G100/2, G100/4, G102/3, G30/1, G4/3, G40/5, G47/1, G51/5, G6/3, G66/1, G66/1, G66/2, G66/3, G66/4, G66/5, G67/1, G67/1, G67/2, G67/3, G67/4, G67/5, G68/3, G68/4, G72/1, G72/2, G74/3, G77/3, G77/7, G78/2, G8/5, G81/3, G81/5, G82/3, G83/2, G95/2, G85/3, K6/21, K8/14, K8/9, T1/2

saña G104/1, G102/2, G102/3, G11/5, G18/4, G25/5, G51/3, G54/5, G6/1, G61/5, G68/3, G83/2, G88/4, K3/10, K3/14, K3/28, K7/10, K7/24, K7/26, T2/4

-de G73/2
-den G26/1, G85/5
-i G104/1, G101/4, G102/3, G40/3, G49/5, G65/1, G68/4, G74/5, G82/5, G87/2, K1/18, G87/2
-sin G21/7, G66/1, G67/1, T2/3
-üñG13/4, G24/2, G29/4, G39/5, G45/3, G71/5, G74/5, K1/19, K3/11, K4/14, K4/15, K4/16, K5/24

-üñle 106/2, G29/3

Sencer: Selçuklu sultanı Melikşah 'ın oğlu Sultan Sencer.
S.-i dārā-şalābet K2/7

sencileyin: Senin gibi.
s. ol-G41/3

seng: Taş. G105/5, K1/12
s.-i ḥavādiş G12/6
s.-i mezār G35/1
s.-i raḳīb G62/2
s.-i sitem G54/3

seng-dil: Taş yürekli. G23/3
-mişsinG104/1

sensüz: Sensiz. G1/3, G11/4

sep-: Serpmek.
sep K8/12

ser: Baş, kafa. G106/3
s.-i ḥōr K5/15
-ler T1/4
-üm G70/3

ser-āmed: İleri gelen, başta bulunan kimse. G102/5

ser-ā-ser: Baştan başa, bütün. G21/5, G44/3, G6/2, G97/2

ser-^c asker: Komutan.
s-i müdebbir K3/9

ser-be-ser: Baştan başa. G15/5

ser-defter: En başta bulunan, önder, başkan, reis. G65/1

ser-gerdān: Başı dönmüş.

-dur G27/2

ser-geşte: Başı dönmüş.

s. ol- K1/1, K1/4

ser-güzeşt: Macera, serüven.

-ümi G84/5

ser-nigün: Baş aşağı olmuş, bahtsız. G3/1, G62/4, K5/13

ser-te-ser: Baştan başa, bütün, hep. G29/1, K7/1

serv: Selvi, servi, cömertlik, sevgilinin boyu. G12/2, G16/1, G4/3, G87/1

s.-i cūy-bār G36/2

s.-i gül-^ç izār G17/1

s.-i nāz G25/3

s.-i hırāmān G1/1, G49/1

s.-i hōş G30/5

s.-i hoş-hırām G51/3, G61/2, G78/, K3/23

s.-i revān G12/4, G85/2

s.-i sehī G101/2, G101/4

s.-i sīm-ten G71/1

s.-i kād G13/1, G47/1, G44/5, G5/4

-e G26/5, T2/1

-i G101/1, G35/5, G93/3, G98/1

-üm G9/4

serv-қadd: Servi gibi uzun boylu. G2/2, G47/4

serv-қāmet: Servi gibi uzun boylu.

-dür G70/2

server: Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

-i T2/3

serverlik: Ululuk, büyüklük.
s. eyle- G102/5

setr: Örtmek.
s. it- K7/14

sev-: Sevmek.
sev G47/2
-di G86/5, G92/1
-dügin G62/2
-düm G22/3
-meyeydüm G104/1

sevdā: Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.
s.-y1 şanem G84/4
s.-y1 zülf-i yār G63/5, G31/1
-dadur G16/5

sevin-: Sevinmek.
sevin G57/2
-üp G95/1

sevme: Sevme.
-de G35/5

sevsen: Susam. G55/4
s.-i āzād G1/4

seyl: Sel.
s.-i eşk G98/3, G48/5, G69/1
s.-i revān-ı eşk G23/2
-e G42/1

seyl-āb: Sel.
s.-1 ‘uyūn G55/1
s.-1 tığ K3/17

seyr: Seyretme, seyir, bakma.

s.-i cihān G4/2

s. eyle- G54/4

s. it- K6/5, G93/3

-e G75/4, G95/2

-in T2/1

sırr: Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey, sır.

-ı G21/2

-ına G18/3

sihr: Büyü. G8/3

s.-i helāl T1/5

simāt: Sofra, ziyafet.

-ı K2/20

-uñdan K2/21

sifāl: Testi, çanak, çömlek.

-um G18/4

sikke: Para üzerine vurulan damga.

s.-i mermer G34/5

sil-: Silmek.

sil G83/2, G88/4

-e G82/1

-em K2/37

-esin G66/4

-medüñ G83/2

sille: Tokat.

s.-i āh-ı seher G56/3

sim: Gümüş, gümüş para. G27/5, G92/2

s̄im-ābgūn: Gümüş renkli. G38/1

s̄im-ber: Göğsü gümüş gibi olan, gümüş göğüslü. K7/9
-üm G56/5

s̄im-ten: Gümüş tenli. G63/1

S̄imurg: Anka kuşu. K1/14

s̄ine: Göğüs, yürek. G25/4, G94/1
s.-i şad-çāk G69/2, G42/4
-de G103/1, G51/4
-ler T1/3
-m G14/2, G84/3
-mde G32/5, G6/4, G63/1, G79/2
-me G62/3, G82/2
-mi G12/5, G29/2, G44/1
-ñde G92/5

s̄ine-be-s̄ine: Göğüs göğse.
s. ol- G102/2

sipāh: Asker. T1/3
s.-ı deycūr K5/2
s.-ı zengī-i deycūr K5/4

siper: Arkasına saklanılacak şey. G27/3
s. eyle- K1/17

sipīhr: Talih, gökyüzü. G19/3, G92/4, K1/16, K1/19, K4/22, K4/3, K5/11,
K5/13, K5/7, K6/22, r K7/20
s.-i dīn K4/11
s.-i pūr-direm K2/28
s.-i şeref K5/26
-e K8/10

-i K5/2
ũñ G52/1, G9/5, K2/33

sîr: Tok.

s. it- K2/21

sirişk: Gözyaşı.

s.-i ğammāz K8/2

-üm G79/4

sitäre: Yıldız.

s. ol- G85/3

-dür G14/2, G73/1

-si G78/3

-ye G79/4

siyâset: Devlet idare tarzı.

-e K5/13

siyeh: Siyah, kara. G89/4

siyeh-ruhsâr: Yüzü kara olan, rezil.

s. ol-K5/12

sög-: Sövmek.

-se G33/3

söyle-: Söylemek.

-rsin G47/3

-yimez G82/4

söylemek: Söylemek.

-de T2/2

söyün-: Sönmek.

-miş G94/1

söyündür-: Söndürmek.

-ür G91/3

söz: Söz. G83/2, G83/3

-dür G54/5

-e G100/4

-i G2/1, G49/2, K7/3

-ini G82/4, T2/4

-üm G18/3

-ümi G21/6

-ümüz G83/4

-üñ G31/4, K5/23

-üñe G67/5

su: Su. G12/2, G2/1, G23/2, G47/4, G60/3, G61/2, G9/4, G91/3, K1/9, K1/15, K3/23, K8/12

ş. vir- G1/2

-dur G26/5

-ya K7/2

-yı K7/28

sū: Yan, yön, taraf, cihet.

-ya G47/4, G51/2, G61/2, K2/27, K3/23, K7/19

sū-be-sū: Her tarafa. G98/3

sultān: Pâdişâh, hükümdar, hükümdar ailesinden olan kadınlardan her biri. G31/3

s.-1 'âlem G15/5

s.-1 berr K1/6

s.-1 'ışık G17/2

s.-1 hâver-i felek-i lâciverd-reng K1/18

s.-1 Mıŝır K1/8

s.-1 şubh K3/8

-a G107/3, G7/5

-ı K2/10

-ıdur G24/4

-ıyam G20/5

sūr: Dügün, ziyafet, şenlik.

s.-1 şāh K2/6

-da K2/15

-lar K2/41

-uñda K2/20

sūz: Yanma, yanık, ateş.

s.-1 derūn G60/4

s.-1 fāḫ K8/12

s.-1 Hüsrev G21/7

s.-1 nār-ı felâket K4/18

sūziş: Yanma.

s.-i şevḫ G97/5, G46/4

Süleymān: Süleyman peygamber. G34/4

S.-1 şarḫ K1/6

S.-1 zamān K2/5

-sın K2/13

süm: Dört ayaklı hayvanların tırnağı.

s.-i semend K6/2

-ine K4/9

sünbül: Sünbül, güzellerin saçı. G101/5, G48/2, T2/1

-e G73/2

sünnet: Hz.Muhammed'in söz ve davranışlarıdır.

-i K2/14

sür-: Sürmek, kovmak, uzaklaştırmak.

sür T2/3

-di K3/19

-dün G52/1, G62/4

-er G100/2
-mesün G33/1

sürin-: Sürünmek.
-di G99/4

sürmek: Sürmek. K4/8

sür'at: Hız. G2/2, G3/5

Şüreyyâ: Ülker yıldızı.
-dan K4/16

sürre-gezende: Göbek ısırın G87/2. sürre: göbek; geziden “ısırmak” fiilinin şimdiki zaman 3. ç. ş. çekimli şekli.

süsen: Susam. G91/4

sütün: Direk.
s. kı1- K4/22

süvâr: Ata binmiş. K6/3

Ş

şād: Mutlu. G106/1
ş. ol-T2/5

şādī: Mutluluk. G42/1

şādlık: Mutluluk.
-la K6/4

şād-mān: Mutlu.
-um G39/1

şafaq: Güneş doğmadan önceki alacalık. G56/3, K2/31, K6/22, K6/3
-dan G19/3

şāh: Padişah, hükümdar. G90/3, K2/32
ş. ol- G76/2
ş.-1 ' Acem K1/8
ş.-1 Alaman K3/16, K3/18
ş.-1 ' ālişan G70/4
ş.-1 belā G32/1
ş.-1 cemāl G24/4
ş.-1 cihān G26/3, K 2/30
ş.-1 cihān-dār G16/4
ş.-1 ' ışık ol- G63/2
ş.-1 ğam ol- G50/5
ş.-1 gül G37/2
ş.-1 hāver K2/34, K2/6, K2/29
ş.-1 şeh-süvār G36/4
ş.-1 yegāne it- K1/21
ş.-1 züluf G72/2
-a G67/4, G98/4, K2/39
-dan G62/3
-1 G95/4
-ıdur G33/2
-ına G13/3

-um G74/2, T2/3

-uñ G20/4, K2/2

şāh-bāz-ı kadr: Değerli, iri ve beyaz doğan kuşu. K1/19

şāh-rāh: Büyük işlek yol. T1/3

şā'ir: Şiir yazan. G93/5

-e K6/19

şākird: Talebe, çırak.

ş. ol-G77/5

şāl: Şal.

-um G18/5

şām: Akşam.

şām-ı tār K2/29

Şāmī: Şamlı.

-ler T1/4

şān: Şöhret.

ş.-ı tīr K2/9

-uña T2/4

şarāb: İçki.

ş.-ı nāb G43/5

-a G23/1

şa' şa' a: Parlaklık, gösteriş.

ş.-i nūr-ı şevk G32/3

-dan K7/20

şāyeste: Uygun.

-dür T2/2

şāyet: Eğer, belki. G51/3, G88/4

şeb: Gece. G36/5, K4/2, T1/1

ş.-i fūrkat G96/3

ş.-i hicrān G59/5

ş.-i tār K5/1

ş.-i zūlmet G58/1

-inde G80/2

-ine G80/3

şeb-ḥīz: Geceleri uyanıp kalkan ve iş gören. G33/4

şeb-ḥūn: Gece baskını.

ş. it- K5/4

şeb-revān: Gece giden. K3/7

şebīh: Benzeyen, benzer.

ş. it- K6/10

ş. ol- G85/1

şebīḥūn: Gece baskını.

ş. it- G103/3

şeb-nem: Çiy, gece nemi. G58/3

şefī^c: Şefaaf eden.

ş. ol- K5/24

şeh: Padişah, hükümdar. G77/4, G89/4

ş.-i ^c ālem G96/1

ş.-i ^c ālī G104/5

ş.-i belā G17/3

ş.-i ^c ışķ G33/3

ş.-i gerdūn-kevkebe K1/7

ş.-i gerdūn-ḥaşem K2/24

ş.-i ḥāver K1/16

ş.-i hüsn G72/2
ş.-i ahramān-ı ceng K1/1
ş.-i kevākib K5/2
ş.-i mülk-i melāḫat G19/5
ş.-i nücūm K5/1
ş.-i vilāyet-i nazm K7/25
-e K1/12, T1/2

şeh-nāz: Güzel, sevgili.
-a K8/4

şeh-süvār: Ata iyi binen. G70/3
ş.-i ma' reke-i āḫirü'z-zamān K3/24
-um G24/1, G45/5

şehā: Ey şāh, ey padişah. G17/4, G31/2, G44/2, G83/1, K1/18, K2/10, K2/14,
K2/15, K2/21, K2/23, K2/36, K2/41, K2/9
ş. ol-G30/4, K2/19

şehādet: Şāhitlik.
ş. it- G4/1

şeh-bāz: İri ve beyaz doğan kuşu.
ş.-i himmet K3/15
-a G13/4, K8/1, K8/15

şehenşāh: Pâdişāhlar pâdişāhı.
ş.-i nīk-neng K1/6

şehr: Şehir.
ş.-i Budun K4/9
ş.-i ḫarāb G23/3
ş.-i vücūd G42/4
-inüñ G22/3
-ümde G54/4

şehriyār: Hükümdar, padişah.

ş.-i bâliş-i çâr K5/4
ş.-i çâr-bâliş K2/40

şeker: Şeker.

-e G43/3

şeker-güftâr: Sözü şeker gibi tatlı olan. G39/5

şekl: Dış görünüş, şekil.

ş.-i bi'smi'llâh G15/1

-ini G62/3

şem^ç: Mum, ışık.

ş.-i eş^çâr G21/7

ş.-i kamer K2/28

ş.-i ruḥsâr G5/2

ş.-i ruḥ G80/5

-uñ G60/4

şem^ç dān: Mumluk, şamdan.

ş.-ı nuḡra-küb K2/28

şem^îim: Güzel koku.

ş.-i ḡākül G73/2

şemle: Başa sarılan şey, baş örtüsü, sarık.

-dür G89/4

şems: Güneş. G27/2, G86/2

ş. ol- K4/23

şemse: Güneş şeklinde yapılan işleme resim. G4/1

ş.-i zerrin K4/23

-lerdür G13/3

şemşîr: Kılıç.

ş.-i âb-dâr G19/4

ş.-i h̄un-feşān K3/13
-i K2/36

şeng: Neşeli, şen şakrak. K1/25

şerār: Kıvılcım. G17/2
ş.-i sūz-ı dil G14/2
-ı G86/3, G46/4

şerāre: Kıvılcım. G48/2
-den G71/1
-dür G14/5, G89/2

şerbet: İçilecek tatlı şey. K2/23

şereng: Zehir. K1/15

şerer: Kıvılcımlar.
-den G19/1

şeş-per: Eski savaş âletlerinden altı dilimli bir topuz.
ş.-i girān K3/12
ş.-i qahr K4/12
-üñ K1/13

şevk: Aşırı istek. G5/1, K8/1
-den G69/4
-ine G31/5
-iyle G15/3, G29/1, G84/1
-üñle G83/1

şevket: Büyüklük, heybet.
-i K3/10

şeydā: Çılgın.
-sıdur G22/1

şeytân: Şeytan.
-ı G62/4

şihâb: Kıvılcım. K2/25

şikâr: Av.
ş. it- K5/6

şikâyet: Haksız olan, haksız iş yapan bir kimseyi üst makama bildirmek.
ş. eyle- G68/3
ş.-i faqr K4/21, K5/23

şikem: Karın. K2/21

şikest: Kırma, kırılma.
ş. it- G5/2

şimdi: Şimdi. G50/5, G54/1, G69/2, G74/5

şimdiki: Şimdiki. G68/5

şîr: Aslan.
ş.-i jiyân G99/1, K2/26
ş.-i ner K7/8
-ine K1/16

şîr: Şiir, edebî değeri olan kafiyeli söz.
ş.-i mevzûn G44/5
ş.-i pür-süz G97/5
ş.-i ter K3/21
-i G71/5
-ini G7/5
-ün G19/5

şîrîn-dehen: Tatlı ağızlı, tatlı dilli. G54/2, G66/1

Şîrîn: Ferhad ile Şirin hikâyesinin kadın kahramanı.

-i G75/4

şīşe: Camdan yapılmış ağız dar uzunca kap.
ş.-i hūrşīd G24/3

şitā: Kış. K8/17

şol: Şu. G106/2, G13/4, G17/3, G29/1, G29/2, G4/4, G42/5, G54/3, G54/4,
G68/4, G79/1
G80/2, G86/4, G97/3, K1/10, K2/13, T1/1

şöhret: Ün. G50/5
-i G90/3

şöyle: Şöyle. G101/2, G59/5, G69/2, G98/3, K2/21, K2/29

şu: Şu. G103/2, G11/1, G11/4, G3/4, G38/3, G57/3, G79/2, G99/4, K4/16,
K5/12, K6/13, K7/17, K7/22, K7/4, K7/6

şu‘ā‘: Işık. K5/8

şūḥ: Neşeli ve hareketlerinde serbest davranan kadın. K1/25
ş.-ı ṭannāz G103/4

şu‘le: Alev; ışık, parıltı.
ş.-i āh G75/3

şürū‘: Başlamak.
ş. it- K3/30

şükūfe: Çiçek. K2/18

şükūfezār: Çiçek bahçesi.
ş.-ı murād K8/17

şübhesiz: Şüphesiz. G61/4, K3/29

T

tā: kadar, dek, değin. G107/2, G102/5, G8/1, G88/3, K3/31, K3/31, K6/22

tāb: Güç.

t.-i mül G97/3

ṭabʿ: Karakter, huy.

ṭ.-i Fiğānī G12/7, K1/21

ṭ.-i mevzūn G67/5

ṭ.-i ḥurdedān G61/1, K3/22

-um K1/22

-umuñ G1/5

-un K1/23

ṭabīʿ at: Huy, yaratılış.

-üñ G43/3

-ümi K1/20

ṭabīb: Doktor.

ṭ.-i cān T2/2

ṭ. ol-G85/5

-i G46/2

tābiş: Parlayış.

t.-i nehār K6/4

ṭabl: Davul. G76/2, G84/3

ṭ.-i feşāḥat G90/2

-ın T1/3

tāc: Taç.

t.-i ḳalender G91/4

taḥammül: Katlanmak.

t. it-G45/2

t. kıl-G107/5

taḥkīk: İncelemek, gerçeği ortaya çıkarma.
t. it-K4/17

taḥsīn: Beğenmek. T1/5
t. it-G71/5

taḥt: Hükümdarların oturduğu büyük koltuk, hükümdarlık makamı.
t.-i şerā K4/16
-a K4/5
-ı G33/2
-ın G34/4

taḥ-: Takmak.
-dı K1/16, G93/4
-up G55/4, K3/32

tāk: Bina kemeri, yarım daire şeklinde kapı ve pencere üstü, kubbe, kavisli bina.

t.-ı eflākG69/1
t.-ı felekG81/2
t.-ı muḫarnes-i gerdün K4/23
t.-ı zebercedG86/3

tākāt: Güç.
t. getir-K6/20
t. ḫal- G44/4

taḫıl-: Takılmak, davranmak.
-ur G51/1

taḫın-: Kendine takmak, bir nitelik veya durum almak.
-dı G91/5, K7/20
-ur G40/3

taķınmak: Kendine takmak, bir nitelik veya durum almak.
-a G48/2

taķsım: Bölme.
t. it-G96/5

taľ'atlu: Yüzlü G5/3

tālān: Birisinin malının, herkes tarafından kapışılması. T1/2
t. it-G99/2

tamām: Bitirme, son, eksiksiz, K5/3
t. ol-G92/4

ta' n: Ayıplama.
t.-ı aġyār inci G28/4
t. eyle- G21/3, G89/5

tañ: Güneş doğmadan önceki alaca karanlık. G62/5

Tañrı: Allah. G18/5, G90/1

tapu: Huzur, makam.
-ña K5/11

tarıl-: Darılmak, küsmek.
tarıl G51/1

tarīķ: Yol.
t.-i Mecnūn G72/5

tārmār: Karmakarışık.
t. ol-K3/7

tarz: Şekil.
t.-ı hāsK5/19

ṭās: Tas, su kabı.

ṭ.-1 sipihri K6/16

-dan K7/6

ṭaş: Taş. G23/3, T1/2

-dan G54/3

-1 G23/3

ṭaş-: Taşmak.

-dı G55/1

ṭaşır-: Taşırnak.

ṭaşır K6/12

tātār: Tatar.

t.-1 zülf G94/4

ṭāvus: Tavus kuşu.

ṭ.-1 zümürüd-bāl G59/4

ṭ. ol- G14/5

ṭayan-: Dayanmak, güvenmek.

ma G77/4

-ur K7/2, K7/2

tāze: Taze, genç. G82/1

tāzece: Tazece, gencecik. G22/3

ta'zīm: Saygı. G5/4

tāzele-: Tazelemek, yenilemek.

-düm G94/1

teber: Balta. K7/3

tebessüm: Gülümsemek.

t. it-G57/2

Tebriz: İran 'da bir şehir. G33/2

tecelli: Görünme.

t.-i şafâ-yı şaykal-i mir'ât-i hâver G10/5

tek: Tek. G47/5

tekāvür: -tekaver-Binicisini sarsmayan at. K1/18

t.-i felek K3/6

tekbir: Allah'ın her hususta en yüksek ve en büyük olduğu ifâde etmek.

t.-i iķâmet it-G8/2

tekellüf: Zahmetli iş görme. G41/5

tekye-gâh: Dayanılacak yer.G89/4

-ıyuz G32/5

telh: Acı.

t. ol-K1/9

ten: Beden, insan bedeninin dış yüzü. G102/3

-dür G98/5

-ini G102/1

-üm G21/1, G30/2

-ümdeki K7/25

teng: Dar.

t. eyle-K1/13

tennür: Fırın, tandır.

t.-ı sînem G23/1

ter: Islak.

ter eyle-G73/3

terk: Bırakma.

- t. eyle- G95/5, K1/23
- t. it-G65/3, G50/1, G68/1, G50/3
- t.-i cān it- G68/2
- t.-i diyār it-G44/4

terkīb: Birkaç şeyi bir araya getirme.

- t.-i cism G17/4

tesbīh: Allah'ı anma.

- um G64/3

te'sīr: Etki.

- t. kı1-G70/5

teskin: Sakinleştirmek.

- t. it-G104/3

teslim: Bir emāneti sahibine verme.

- t.-i cān eyle-G65/5

teşbih: Benzetmek.

- t. it-G78/2

tevsen: Başı sert at, dikbaşı adam.

- t.-i gerdūn K2/31, K2/6
- t.-i ṭab' -1 sūḥan-güzār K6/19

tıfl: Küçük çocuk. G28/5, G96/2

- 1 G64/1

tīg: Kılıç G40/3, G81/4

- ṭ.-i āhG76/4
- ṭ.-i burrānG1/4
- ṭ.-i hecr G89/1, G42/4
- ṭ.-i ḥōr K3/31

ṭ.-i maḥabbetT1/3
ṭ.-i mücevherG19/2
ṭ.-i şāfG25/2
ṭ.-i yār G52/4
ṭ.-i zer-nişān al- K3/6
-ımı K3/2
-i G19/1
-in G91/5
-um K7/25
-uñ G19/3, G79/2
-unı K7/19

tīmārsuz: Yara bakımı yapılmamış. T2/2

tīr: Ok. G99/2, K2/25
t.-i āhG27/3
t.-i āh-ı ‘āşık eyle-G69/3
t.-i dil-düzG97/4
-e G86/2
-uñ G103/1, G12/5, G13/4

tīr-endāz: Ok atan.
tīr-endāz ol-G103/1

tiryāk: İlaç.
-den G69/5

tīşe: Keser, balta.
t.-i ğam G34/3

titreş-: Titremek.
-ürdi G71/4

tīz: Çabuk. G33/5

ṭoĝ-: Doĝmak.
-alı G53/3

-dı G3/3

toğmak: Doğmak. G81/3

toğrı: Doğru. G54/5, G83/4, K7/2

toğruluk: Doğruluk.

ı. it-G12/4

toğm: Tohum.

toğm-1 sirişkG60/2

-ımı G35/3

toğın-: Dokunmak.

-an 105/5

-maz G12/1

-sa K7/6

-ur K7/5

toğuz: Dokuz.G3/1, G9/5

toğur-: Doldurmak.

-up G12/6

toğlu: Dolu. K3/27

toğon: Giysi.

-lar G29/4

toğonat-: Süşlemek.

-dı K6/4

toğop: Top. K3/5

-ımı K5/3

-uñ G24/2

-uñuñ G24/2

ṭōp: Bir ateşli silah türü, top
ṭ.-ı belāgat G4/5
ṭ.-ı ejder-dem K4/13

Ṭūbā: Cennette bulunan ve kökü göklerde dalları aşağıda olan ağaç ismi.
G49/1

ṭūgra: Kalkan.
-sı G15/1

ṭūl: Uzunluk.
ṭ.-i emelG16/5

ṭur-: Durmak.
-dı G48/3
-masun T2/3
-mazsın G29/3
-sun G56/1

ṭurra: Pâdişah damgası.
-yı G8/3

ṭūş: Denk, rastlantı.
ṭ. ol- G99/2, K6/5

ṭut-: Tutmak.
ṭut G22/1, G51/1
-a K7/28
-alum G15/5
-ar G35/4, G73/3, K7/13
-dı G27/3, G32/3, G78/5, K7/17
-dum G90/4
-duñ G72/5
-masaydı K1/20
-sa K1/7
-ubanı G89/6

tūtī: Papağan. G66/5, G67/5

tutul-: Tutulmak.
-ur G78/2

tutuḡ: Hapis.
-ından K6/1

tutuş-: Güreşmek
-uruz G43/4

tuy-: Duymak.
-up G12/3

tüg: Tüy.
-lerle G13/4

türāb: Toprak. G15/5
-a G23/5

Türk: Türk.
T.-i felek K1/24

Türkmān: Türkmen. G99/2

U

uç: Bir uzaklığın son noktası, bir şeyin kenarı.

-ından G3/3

-ıyla G95/3

-lara K1/8

-ları G10/2

uç-: Uçmak.

-ar K8/15

-ardı K1/21

-arken K3/21

-dı K5/7

uçur-: Uçurmak.

uçur G6/3

‘**ūd:** Öd ağacı, odun. G10/3

ufat-: Küçültmek.

-dum G55/2

uğra-: Uğramak.

-sun G73/4

um-: Bir şeyin olmasını isteme, beklemek.

-arum G82/1, G82/1

‘**ummān:** Okyanus. K4/15

‘u. eyle-G85/2

‘u.-ı eşkG23/4

‘**unşur:** Tam olan şeyin her bir parçaları.

-um G14/3, G46/3

unut-: Unutmak.

-am K3/27

-maz G67/4

‘**unvān**: Rütbe, unvan. G16/3

‘u.-1 melāḥat G4/4

ur-: Vurmak.

ur K6/21

-a K2/30

-dı G14/3, G79/3, K2/35

-dum G90/1, K6/20

-duñ G4/5, G54/3

-up K5/6

-updur G97/5

-ur G90/5

urın-: Giyinmek, takınmak.

-ur G69/4

urmak: Vurmak. G70/3

ušan-: Bıkmak.

-madı G68/1

‘**uṣṣāk**: Aşıklar. G77/7

-a G14/1, G88/1

-1 G67/1

‘**Uṭārid**: Merkür. K2/1, K5/11

uy-: Uymak.

-up T2/4

uyandur-: Yakmak.

uyandur K4/20

uyarmak: Uyarmak.

-a G63/3

uyu-: Uyumak.
-dı K4/1

‘**uyūn**: Gözler. K4/1

uzat-: Uzatmak.
-mağıl K3/30

uzatma: Uzatma.
-ya K7/26

‘**uzlet**: Yalnızlık. G50/3

Ü

üftāde: Fakir, düşkün.

-dür G16/1

-yem G59/1

ümem: Ümmetler.K2/11, K2/15

ümīt: Ümit. G60/2, K5/18

ü. kes-K1/11

üsküf: Sarık.

-iyile K8/10

-le K2/4

üst: Üst.

-ime G101/3, G56/2, G63/2

-inde G23/2, G9/4, K2/40

-indedür G15/1, G15/1, G15/2, G15/3, G15/4, G15/5

-ine G103/2, G52/1, G63/1, G96/2, K3/19, K5/26, T1/4

-üme G17/2

-üñde K2/13

-üñe G34/4

üstād: İlim veya sanatta üstün olan kimse.

ü. eyle- G34/5

ü. ol- G64/2

-a G77/5

-um G54/1

-uñ G64/2

üstühvān: Kemik. G16/3

-um G97/4

üstün: Benzerlerine göre daha yüksek yerde olma. G52/1

ü. ol-G56/2

üzre: Üzere. G15/2, G20/4, G21/4, G23/3, G23/4, G3/1, G95/1, K1/18,
K4/10, T1/3
-dür G23/2

V

vā: Vah, yazık.

-dan G47/1

va' de: Bir iş için önden belirtilen zaman, ecel, söz verme.

v.-i ferdā G22/2

v.-i vaşl eyle-T2/4

-si G107/5

vādī: İki dağ arasındaki uzun çukur.

v.-i ğamG64/1

-sinin G49/5

vākıf: Bir işten iyi haberi olan.

v. ol-G61/1, K3/22

vāli: Bir vilâyeti idare eden en büyük memur.

v.-i vālā-himem K2/5

va' llāh: Yemin sözü. G103/2

Vāmıķ: Meşhur bir hikâyede Azra'nın âşığının ismi. G64/2

var: Var. G105/3, G18/1, G18/1, G18/2, G18/3, G18/4, G18/5, G20/5, G30/1, G34/2, G39/1 G40/4, G41/3, G47/2, G47/5, G52/1, G7/1, G7/5, G78/1, G9/3, G90/3, G95/5, G99/5, K1/17, K3/16, K3/19, K5/7, K7/21, K8/7, G34/4, G42/1, K5/22

-dur G17/1, G76/3

-ın K6/2

-ını G40/4, G50/3

var-: Varmak.

-acağın G46/3

-dı K7/23

-dukça G95/2, G48/1

-ma G39/3
-madın G33/4
-masa G75/2
-sa K7/3
-sun G28/4, G53/5
-up G82/3

varak: Yaprak.

-ları G25/2

vaşf: Sıfat, bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hâl. K2/9

v.-ı süvâr-i kıadr K6/20

v. eyle- K6/18

v. it- G37/5, G18/3

vaşl: Kavuşmak. G74/2

-ı G3/2

-ından G70/6

vaşluña ir- G74/2

-uñla 106/1

-uñuñ G22/1

Vaşşâf: Özel isim K8/14

vây: Vay. G96/2, G99/4

vaz gelmek: Vaz geçmek. G47/1, G47/2, G47/3, G47/4, G47/5

ve: Ve. G66/1

vebâl: Doğru olmayan bir hareketin manevî sorumluluğu.

vebâl al-G93/2

vech: Yüz.

-i G20/5

vefâ: Sözünde durma. G100/1, G11/3

v. it- G100/4, G103/4
-dan G47/5
-dur G26/1

vefāsız: Sözünde durmayan. G68/1, G107/3

velī: Allah dostluğu, ermişlik. G100/3, G18/3, G21/4, G74/4

verd: Gül.

v.-i gül-zār-ı cinān T2/3
v.-i ra^c nā G66/1

ver-: Vermek.

-en G42/1

vaḳār: Ağırbaşlılık.

v. ol-K1/10

vezīr: Osmanlı Devleti zamanında bakanlık valilik gibi yüksek görevlerde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

v.-i şeh-i cihān K3/8

vilāyet: Şehir, il.

-i G90/4
-ini G23/3
-inüñ G32/4, G52/3

vir-: Vermek.

vir G47/3
-di G101/5, G37/2, G98/2, K2/4, K3/10
-düm G60/1
-e G51/2
-eli G2/5
-en G101/1
-enler T1/2, T1/2
-se G78/1
-ürG103/5, G86/1, G88/2, K1/15

-ürse G35/1, K2/32, K6/19

vîrân: Yıkık.

-ıdur G24/2

virâne: Yıkılmağa yüz tutmuş eski yapı.

-dür G15/4

vişâl: Kavuşma.

-i G35/3

-uñda G45/2

vur-: Vurmak.

-duğınca T2/5

vuşlat: Kavuşmak.

-uñ G82/2

vuşûl: Ulaşma, erişme. G72/5

vücūd: Varlık, var olmak, cesed.

v.-ı vācibG21/5

-a G98/4

-um G76/5

Y

ya: Yay G46/3, K4/3, G49/2, G51/4, G57/4, G62/3, G71/4
G73/4

yā: Ünlem G107/1, G29/2, G36/4, G72/4

yā: Denkleştirme edatı G45/2, G68/4, G105/3

yab: G45/5

yād: Hatırlama, anma, hatır, gönül.

y. eyle-G34/3

y. it-T2/5, G94/5, G71/3

y. ol-G64/4

-ma G94/4

-uñdan G29/3

yağma: Zorla mal alma.

y. it-G103/3

yağmacı: Zorla mal alan. T1/4

yāhōd: Veyâ. K4/3, K4/2

yāhūd: Veyâ. G68/4

yāhū: Ey Allah! G70/5

yağ-: Yakmak.

-a G90/6

-am K2/33

-ar G86/3

-ardum G69/1

-arsa G10/3

-arsın G21/7

-dı G69/2, G80/5, K3/4

-dum G15/3, G94/1
-ma T1/3
-up K8/3

yaqa: Giysilerin boynu çeviren bölümü.
-m K2/33
-sı G29/4
-sın G102/2

yaqıl-: Yakılmak.
-duğunu G48/3

Ya'küb: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerdendir.
Y.-i nā-binā G67/3

Ya'küb-veş: Yakub gibi. G107/4

yalan: Yalan.
-a G107/5, G83/4

yalın: Tek başına, sade. G59/2, G75/2, G75/3, G9/1, K7/9

yan: Yan.
-a G45/3, G45/4, G74/3, G81/1, K7/3, G60/4
-ına G33/5, G40/3
-iñda G14/4
-ında, G33/5, G50/4, K7/12, K7/9, K8/2
-ındadır G50/4
-ındağı G73/1
-umca K7/27
-umda G90/3
-uña K7/23
-uñda G19/2, G33/1, G83/1, G83/2, G83/3, G83/4, G83/5, K4/15,
K7/18, K8/11, K8/9
-uñdan T2/3

yan-: Yanmak.

-dı G32/5, G80/5
-mayaydum 104/3
-maz G38/5
-sam G83/1
-up G48/3

yanak: Yanak.

-ı G101/5, G55/3

yanaş-: Yanaşmak.

-dı K7/10

ya'ni: Yani. K6/9

yanıl-: Yanılmak.

-maz G36/2

yanmak: Yanmak.

-a G83/1, K2/28

yap-: Yapmak.

-dı G38/3

-dılar G101/2

yār: Sevgili, dost, tanıdık, yardımcı. G39/1, G39/2, G74/5, G93/3, G95/5

y.-i dil-firib G51/5

y.-i vefā-dār ol- G41/1

y. idin- G68/4, T2/3

y. ol-G41/3, G78/3

-a G21/1, G82/4, G9/2

-dan G68/1, G68/3, G68/4

-e G44/1

-i G79/5

-suz T2/5

-uñ G103/5, G5/2, G87/5

-uñuñ G92/5

yar-: Bölüp ayırmak, geçmek, derin yara açmak.

-ar K7/5

-adur G14/1

-alı G42/4

yara: Yara. G79/2

-ya G79/2

yara-: Yaramak.

-r K7/18

yarag: Silah. G75/2

-ını G91/5

yārān: Sevgililer.

-ı G50/1

yarar: Fayda.

y. ol-G41/5

yaşaş-: Uygun olmak, yakışmak.

y. ol-G33/3

yarat-: Yaratmak.

-madın G106/4

yāre: Yara.

-si G51/4

yāsemen: . Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç. G71/3

yaşın-: Gizlenmek, örtünmek, saklanmak.

-dı K5/2

yaş: Yaş.

y. dök- K5/12

-1 G70/4, K2/36
-ın G88/4, K2/37
-ını G101/4, G82/1
-ıyla G92/3
-larını G85/2
-um G10/4, G21/1, G23/1, G29/1, G61/2, G61/3, K3/23, K3/25
-uma G2/2
-umı G83/2
-umla G30/3
-uñ G27/5, G77/5
-uñdan K2/38
-uñı G73/5

yat-: Yatmak.

-ur G7/2, G99/1, T2/2

yayıl-: Yayılmak.

-updur K2/20

yaz: Yaz.

-a K8/17, K8/6

yaz-: Yazmak.

-amazlar G14/4, G84/5

-ar K5/11

-dı G65/1, K2/2

-sam G39/5

yazıl-: Yazılmak.

-miş G4/4

yazmaq: Yazmak.

-a G30/3

Ye'cūc: Kur'an-ı Kerim'de bahsi geçen ve ortalığı fitne ve anarşiye boğacak olan bir kavmin ismi.

Y.-1 fitne K7/7

yed: El.

y.-i beyzâK4/7

yeg: Tercih edilen.

-dür G84/1

yel: Rüzgar, yel.

yel-i bahâr it-K8/17

yel-: Koşmak, dolaşmak.

yel- yöpür-(ikileme) G 57/3

-di G57/3

-düm G68/4

yem: Deniz. K2/22

y.-i dil K8/12

yeñ: Giysi kolu.

-iG29/4

yeñi: Yeni.

-le G82/1, G82/2

yer: Yer. G48/5, G79/4

-e K6/4

-idür G55/5

-üñ G58/5

yet-: Yetmek.

-er G11/5, G82/3, K2/38, K4/21, K5/23, K7/25

yed-: Çekerek peşinden götürmek, yedeğinde götürmek.

-üp K1/16

yetiş-: Yetişmek.

yetiş G46/2

yetür-: Getirmek.
-di G93/3

yığ-: Yığmak, üst üste koymak.
yığ G40/5
-dı K2/3

yık-: Yıkamak.
-aldan G23/3
-ar K4/14
-dı G75/5

yıl: Sene. K5/16
-dur G31/3
-lar G100/1, G57/3

yılan: Yılan.
-1 G9/4

yıldız: Yıldız. G77/1

yılduz: Yıldız.
-1 G92/4

yırtıl-: Yırtılmak.
-up G53/5

yi-: Yemek.
-di K5/7
-rer K7/4
-rerdi K2/21

yidi: Sayı, yedi. G98/3, K2/12, K7/6

yig: Tercih edilen.
yig ol- K5/26

yil: Rüzgar.

-e G35/1, G53/5, G78/1, G98/2

-i G23/5

yil-: Koşmak, dolaşmak.

yil- yüpür-(ikileme) K2/8

-miş K2/8

-sün G100/1

yin-: Yenmek, yemeğin yenmesi.

-medi G45/1

yine: Yine, tekrardan. G37/4, G39/1, G4/5, G52/1, G53/3, G55/1, G62/4, G82/1, G85/4, G96/3, G97/1, K5/5

yinmek: Yenmek, yemeğin yenmesi.

-e K2/20

yir: Yer. G10/4, G14/2, G14/5, G19/4, G2/3, G9/1, K2/25

-de G63/4, G9/2, G98/5, K6/13

-den G52/1, G56/2

-e G102/4, G77/5, K2/15

-i G80/5, G89/3, T2/3

-idür G96/1, T2/3

-inde G61/3, K3/25

-ine G60/3

-lere G100/2, G12/4

yitiş-: Yetişmek.

-mez K2/22

yitmiş iki: Sayı. G12/2

yoğsa: Yoksa G28/3, G45/1

yok: Yok. G18/4, G26/3, G29/4, G33/5, G35/5, G43/1, G43/1, G43/2, G43/3, G43/4, G43/5

G54/4, G77/5, G78/3, G82/4, G87/1

-dur G100/3, G18/3, G23/3, G35/4, G88/3, G9/3, K2/30, K7/27

yol: Yol. G49/5, G52/1, K3/19

-ına G39/4

-lar T1/1

-larda G16/1

-u G11/1

-uña G61/2, G68/2, G75/2, K3/23

-unda G106/3, G100/1, G45/1, G57/5, G65/4, G68/4, K7/21

yu-: Yıkamak

-dı G56/3, G87/3

-maz K7/9

yukaru: Yukarı. G40/5, G99/4

yumak: Yıkamak.

-a K4/6

Yūsuf: Güzelliği ile bilinen peygamberdir. G76/1

Y.-i gül-pîrehen G67/3

Y.-ı Ken'ân

-a G86/5

-ınuñ G87/4

Yūsuf-liqā: Yusuf yüzlü. K5/10

yut-: Yutmak.

-ar G20/1, G20/3

-uban G56/4

yutmak: Yutmak. G84/1

yuva: Ev, hayvanların kendine yaptığı barınak. G101/2

yüce: Yüksek. K4/16

yücel-: Yükselmek.
-e K4/23

yük: Yük.
-üñi G40/5

yüklen-: Yüklenmek.
-se K6/17

yüksek: Yüksek. K1/21

yürek: Kalp, gönül. G45/2
-i G74/4, G80/2

yüri-: Yürümek.
yüri G95/5, K8/7
-r G57/5

yürüt-: Yürütmek.
-meyen G101/1
-sem T1/3

yüz: Yüz K7/9

y. ağart- K3/8

y. bul-G48/4, G45/3

y. vir- G48/4, G78/3, G79/1

-e K7/21

-iG106/5, G107/2, G102/1, G14/4, G18/2, G26/2, G46/5, G53/2,
G53/5, G66/5, G79/1, G79/5, G92/4, T2/1

-in G100/2, G33/4, G70/1, G70/1, G70/2, G70/3, G70/4, G70/5,
G70/6

y.in sür- K5/9

-inde G19/1, G19/3, G66/3

-ine G27/3, G33/1, G53/2, G89/2
-ini G42/1, G56/3, K4/8, K7/5
-lũ K7/9
-ũm G21/1, G21/6
-ũme G57/2
-ũñ G27/2
-ũñe G58/1
-ũni G63/4, G85/4
-ũñsũz G12/7

Z

zāde: Oğul, evlat.

z.-i ṭab^c G11/5

zāfer: Başarma. G92/5, K7/7

zāğ: Karga.

-lar G13/4

zāhid: Borç olan ibadetlerden, aslî vazifelerden başka dünya süs ve makamlarından vazgeçen kimse. G18/2, G21/3, G64/4, G88/2

z.-i nādān G70/2

z.-i šekkāk G42/5

zāhir: Görünen, açık, meydanda, görünüşe göre, anlaşılan. G21/2, G38/4

z. ol-G8/1, G25/1, K4/7

zāhirā: Görünüşte. G5/1

zaḥm: Yara.

z.-i ḥār G74/4

z.-i nāḥ G1/1

-üme G79/2

zaḥmet: Sıkıntı, yorgunluk.

z. vir-G28/3

za^cīf: Güçsüz.

z. eyle-G3/4

zāl: Acımasız, ihtiyar. K2/8

z.-i felek K1/2, K7/6

z.-i gerdūn G55/5

z.-i sipihrūn G102/4, K7/12

-ını G93/4

zālim: Haksızlık eden. G29/3

zamān: Vakit, çağ, mevsim, G106/1

-dur G68/2

-ıG103/4

-ıdur K8/16

zamāne: Şimdiki zaman.

-de G102/4, G102/5, G90/4, K5/22

zenaḥ: Çene, çene çukuru.

-uñ G41/2

zār: Ağlayan, inleyen. G36/5, G74/2, K5/24, G47/2

z. it-G25/4

z. ol-G17/3, G25/1

-ı G77/7

zārīlīg: Ağlayıp, sızlama.

z. eyle-G26/4

zāt: Kendi.

-uñı K6/18

zāviye: Küçük tekke, köşe.

z.-i gerdünG59/2

-sinde G91/4

zāyiʿ: Kaybolan, zarar.

z. ol-K5/21

zāyir: Ziyaret eden.

z.-i eknāf-ı Kāʿ be K2/39

zebān: Dil. K3/26, K7/25

z.-ı nāṭıqK6/21

z-ı ḥāl K2/27

z.-i şāyeste K7/27

z.-i ta' n K7/26

-a K3/26

-edür G19/1

-um K6/18

-ümde G64/3

zebūn: Güçsüz.

-um G55/5

zecz: Eziyet, sıkma G106/1

zehre: Çiçek.

z.-i neheng K1/9

zemīn-ḳarār: Yeryüzünde olan, yeryüzünde karar kılan. K6/6

zen: Kadın G102/4

z.-i çarḥ G11/5

zencīr: Zincir.

z.-i zer dur-G89/2

zeng: Zil.

z. ol- K1/19

zer: Altın, sarı, para. G27/5, K4/5, K7/12, K8/10

-den K7/21

zer-feṣān: Altın saçan G48/2

zergūn: Altın renkli.

z. ol-G56/5

zerkār: Altın işleme, altın ile işlenmiş. K1/16, K5/8

zerd: Sarı, solgun. G21/1

z. ol- G72/3

zerre: Pek ufak parça, molekül, G36/3, G83/5, G85/3

z.-i kemter G5/3

-ler G24/3

-ce G18/2, G18/3, G45/3, G61/1, G88/3, G9/3, K3/22

zerreves: Zerre gibi. G15/2, G27/2, G63/4

z. it- G27/1

zerrin: Altından yapılmış, altın gibi parlak, sarı G25/2, K2/1, K2/25

zevāl: Sona erme.

-den G79/5

zevk: Lezzet alma, hoş gitme.

z. et-G49/4

z. it- G1/5

zeyn: Süs, süslemek.

z. et-G36/3

z. eyle-G62/3, G48/2

z. it- G58/3, G75/1

zıl: Gölge.

z.-i Hâk K3/10

z.-i zılāl G21/5

z.-i Yezdān K2/5

zırh: Savaş elbisesi, demirden örülmüş veya dökülmüş elbise.

-lar T1/4

zībā: Güzel, süslü, yakışıklı. G66/1

zihī: Ne güzel, ne hoş. T1/5

zīn: Eyer. K6/3

z.-i himmetG90/1
z.-i i' tizār K6/20
z.-i zerrin-i hilālK2/35

zindān: Karanlık, yeraltı hapis-hanesi.
-a G7/2
-da G7/2
-dur G1/3

zīnet: Süs.
-i G76/3

zīrā: Çünkü. G74/1

zırh-pūş: Zırh giymiş, zırh giyen.
z. ol-G76/4

ziyād: Fazlalık. T2/5
z. ol-T2/5

ziyāde: Fazladan. G77/1

ziyāfet: Misafire yedirip içirme, ikram etme.
z. eyle-K7/15

zōr: Güç. G74/2

Zōhre: Çoban yıldızı, sabah yıldızı.
Z.-i zehrā-yı şūḥ u şeng K1/25

Zuḥal: Satürn gezegeni. K2/3
Z. ol-K3/3

ẓulm: Haksızlık.
ẓ. it- G104/5
-ı G107/3

z̄ulmet: Sıkıntı.
-de K7/28

z̄ulāmi: Züğürt, parasız,
-ler T1/1

z̄ülf: Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi, sevgilinin saçı.

z.-i ‘ anber-bārT2/1
z.-i ğāliye-gūn K4/3
z.-i ḥam-be-ḥam G76/4
z.-i mu‘ anber G9/4
z.-i pür-çīnT1/4
z.-i pür-ḥam G58/1
z.-i siyāhG59/3, G93/2
z.-i yārG2/4, G76/5
-iG103/5, G11/1, G3/3, G69/4, G91/1
-ine G16/5, G41/2, G94/3
-üñ G4/1, G4/4, G67/1, G73/3, G80/2
-üñde G99/3
-üñe G48/4
-üñüñ G39/4

z̄ülfeyn: Saçlar. G33/4

Z̄ülfikār: Bedir muharebesinde Efendimiz(sav)’in Hz. Ali’ye (R.A.) verdiği ve ucu iki kısma ayrılan meşhur kılıç. K6/18,
-ı G62/3

z̄ümre: Sınıf.
z.-i kibār K6/9

8. METNİN MORFOLOJİK ANALİZİ

Bu bölümde öncelikle isim çekim ekleri incelenmiş olup, hal, iyelik, çokluk ve aitlik, eklerinin metindeki kullanım sıklıkları verilmiştir.

Ardından incelenen Figani divanındaki Türkçe ve yabancı (Arapça-Farsça) kelimeler ve fiiller ayrı ayrı incelenmiş ve yine metindeki kullanım sayısı tespit edilmiştir.

Tablo 1. Eklerin Kullanım Sayısı

Ekler	Sayı
Hal Ekleri	1836
İyelik Ekleri	1189
Çokluk Eki	134
Aitlik Eki	7
Toplam	3166

Divandaki isim çekim eklerinin toplam sayısı 3166'dır. En çok kullanılan çekim eki, 1836 adet ile hal ekleridir. Onu 1189 adet ile iyelik ekleri takip etmektedir. En az kullanılan çekim eki ise 7 adet ile aitlik ekidir.

Tablo 2. Hal Eklerinin Dağılımı

Hal Ekleri	Sayı
Belirtme Hali	459
Yönelme Hali	562
Bulunma Hali	324
Ayrılma Hali	145
Vasıta Hali	71
Eşitlik Hali	18
İlgi Hali	257
Toplam	1836

Divandaki hal eklerinin toplam sayısı 1836'dır. En çok kullanılan 562 adet ile yönelme hali ekidir. Onu 459 adet kullanılan belirtme hali eki takip etmektedir. En az kullanılan hal eki ise 18 adet ile eşitlik hali ekidir.

Tablo 3. Hal Eklerinin Alt Gruplara Göre Dağılımı

Belirtme Hali	Sayı
-ı /-i (Ünsüzle biten kelimelerde)	255
-n (3. T. Ş. İyelik ekinden sonra)	68
-nı /-ni (Zamirler ve 3. T. Ş. iyelik ekinden sonra)	113
-yı / -yi (Ünlüyle biten kelimelerde)	23
Yönelme Hali	
-e /-a (Ünsüzle biten kelimelerde)	374
-na /-ne (Zamirler ve 3. T. Ş. iyelik ekinden sonra)	136
-ya / -ye (Ünlüyle biten kelimelerde)	52
Bulunma Hali	
-da / -de (Ünlü veya ünsüzle biten bütün kelimelerde)	245
-nda / -nde (Zamirler ve 3. T. Ş. iyelik ekinden sonra)	79
Ayrılma Hali	
-dan /-den (Ünlü veya ünsüzle biten bütün kelimelerde)	128
-ndan /-nden (Zamirler ve 3. T. Ş. iyelik ekinden sonra)	17
Vasıta Hali	
-la / -le (Ünlü veya ünsüzle biten bütün kelimelerde)	68
-n (bir kez in)	1
Eşitlik Hali	
-ca /-ce (Ünlü veya ünsüzle biten bütün kelimelerde)	18
İlgi Hali	
-un /-ün (Ünsüzle biten kelimelerden sonra)	198
-nun /-nün (Ünlüyle biten kelimelerden sonra)	59

Tablo 4. İyelik Eklerinin Dağılımı

İyelik Ekleri	Sayı
I. Tekil	292
II. Tekil	322
III. Tekil	544
I. Çoğul	12
II. Çoğul	0
III. Çoğul	19
Toplam	1189

Divandaki iyelik eklerinin toplam sayısı 1189'dur. En çok kullanılan ek, 544 adet ile III. tekil şahıs iyelik ekidir. II. çoğul şahıs iyelik ekinin hiç kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. İyelik Eklerinin Alt Gruplara Göre Dağılımı

I. Tekil	Sayı
-m (Ünlüyle biten kelimelerden sonra)	23
-um,-/ -üm (Ünsüzle biten kelimelerden sonra)	269
II. Tekil	
-n (Ünlüyle biten kelimelerden sonra)	26
-un / -ün (Ünsüzle biten kelimelerden sonra)	296
III. Tekil	
-ı / -i (Ünlüyle biten kelimelerden sonra)	479
-sı / -si (Ünsüzle biten kelimelerden sonra)	65
I. Çoğul	
-muz /-müz (Ünlüyle biten kelimelerden sonra)	2
-umuz, / -ümüz (Ünsüzle biten kelimelerden sonra)	10
II. Çoğul	
-nuz, -nüz (Ünlüyle biten kelimelerden sonra)	-
-unuz, -ünüz (Ünsüzle biten kelimelerden sonra)	-
III. Çoğul	
-ları / -leri (Ünlü veya ünsüzle biten bütün kelimelerde)	19

İyelik eklerinin kullanım sıklığı gazelerde ağırlıklı birinci ve ikinci tekil şahıs, kasidelerde ise üçüncü tekil şahıstır. Bu durum gazelerde sevgili ve kendisinden bahsedilmesi, kasidelerde ise devlet büyüklerine yazılmış olmasıyla açıklanabilir.

Tablo 6. Çoğul Ekinin Sayısı

Çokluk Eki	Sayı
-lar / -ler (Ünlü veya ünsüzle biten bütün kelimelerde)	134

Tablo 7. Aitlik Ekinin Sayısı

Aitlik Eki	Sayı
-gı / -ki	7

Aitlik ekinin –ki ve –gi şekli de kullanılmıştır. Sedalılılaşmaya bağlı olarak –gi ekinin daha fazla sayıda yer alması gerekirken –ki eki yapısını korumuş ve daha fazla sayıda yer almıştır.

Divandaki Türkçe ve Yabancı (Arapça-Farsça) Kelimeler

Tablo 8. Divandaki Türkçe ve Yabancı (Arapça-Farsça) Kelimelerin Sayısı

Dil Kökeni	Sayı
Türkçe	3386
Arapça-Farsça	4445
Arapça-Farsça Kelimelerden Türkçe Yapım Eki Alanların Sayısı	17

Divandaki Türkçe ve Arapça-Farsça Fiiller

Tablo 9. Divandaki Türkçe ve Yabancı (Arapça-Farsça) Fiillerin Sayısı

Dil Kökeni	Sayı
Türkçe	1106
Arapça-Farsça	879

Divanda ağırlıklı olarak Türkçe fiiller kullanılmış olmasına rağmen, Arapça ve Farsça kökenli isimlerin Türkçe yardımcı fiillerle oluşturduğu birleşik fiiller de oldukça fazladır. Bu durum, Arapça ve Farsçanın divan edebiyatı üzerindeki etkisinin bu dönemde oldukça ileri düzeyde olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

XVI. yüzyılda yazılmış bir metinden hareketle dönemin morfolojik özelliklerini ve bu özelliklerin ilgili metindeki kullanım sıklıkları hakkında fikir vermeyi amaçlayan çalışmayla, Figani Divanı'nın Gramatikal İndeksi hazırlanmıştır. Çalışmada, Abdülkadir Karahan tarafından hazırlanan Figani Divanı adlı metinde metin ve beyit numarasından oluşan kodlarla sınıflandırılmıştır. Şiirlerdeki beyitler tek satır hâline getirilmiştir. Divanda kullanılan kelimeler, dizin programı kullanılmadan elle metin ve beyit numaraları gösterilmek suretiyle alfabetik sıraya dizilmiş, kelimelerin, farklı çekim eki almış şekilleri de metin ve beyit numaralarıyla birlikte gösterilmiştir. Ayrıca metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, kelimelerin metinde geçen anlamları da verilmiştir.

XVI. yüzyılda yazılmış bir metinden hareketle dönemin morfolojik özelliklerini ve bu özelliklerin ilgili metindeki kullanım sıklıkları hakkında fikir vermeyi amaçlayan çalışmayla, Figani Divanı'nın

- Gramatikal İndeksi hazırlanmış;
- Kelimeler taranmış;
- Sözlük oluşturulmuş;
- Türkçe fiillerle Arapça-Farsça kelimelere yardımcı eylem getirilerek oluşturulan fiillerin sayısı belirlenmiş;
- İsim çekim eklerinin kullanım sıklıkları belirlenmiştir.

Metinde Arapça-Farsça kelimelerin sayısı 4445, Türkçe kelimelerin sayısı ise 3386'dır. Arapça-Farsça kelimelerin Türkçe yapım eki getirelen kelime sayısı 17'dir. Divanda Türkçe

filler 1106, Arapça ve Farsça kökenli kelimelerden üretilen fiiller 879 adettir. Metinde 3166 tane isim çekim eki yer almıştır.

XVI. yy. klasik edebiyatın zirvede olduğu dönemdir. Figani'nin Divanı da bu dönemin başarılı eserleri arasında yerini almıştır. Dil kullanımı açısından dönemin süslü dilini kullanırken sade Türkçe kelimeleri de fazla olmasa da kullanmayı ihmal etmemiştir. Özellikle kasidelerinde ağır bir dil kullanmıştır.

Divanda genel olarak kullanılan kelimelerin Arapça-Farsça ağırlıklı olması, dönem edebiyatında özellikle Arapça ve Farsça'nın yoğunlukla kullanılmasının sonucudur. Bu durum, XVI. yy divan edebiyatının en zengin eserlerinin ortaya koyulduğu, divan edebiyatının başkenti olan İstanbul'un bir cazibe merkezi olarak farklı dil ve kültürlerden şairlerin bir arada, etkileşim içerisinde bulunduğu, yazılan eserlerde dil zenginliğinin göze çarptığı bir dönem olmasıyla açıklanabilir.

İsim çekim eklerinden iyelik eklerinin kullanım sıklığı gazelerde ağırlıklı birinci ve ikinci tekil şahıs, kasidelerde ise üçüncü tekil şahısdır. Bu durum gazelerde sevgili ve kendisinden bahsedilmesi, kasidelerde ise devlet büyüklerine yazılmış olmasıyla açıklanabilir.

Figani Divan'ında kaside, gazel ve tahmislerden oluşmaktadır. Divanda toplam 8 kaside, 107 gazel ve 2 tahmis bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- AKGÜR, Nilüfer (1986), *Kadı Burhanettin Divanı (s. 61-91) 'nın Gramatikal İndeksi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- AKTUNA, Enver (1992), *Amrî Divanın'ın Gramer İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- AYDIN, Mehmet (2006) ,Yeni Derleme ve Tarama Sözlüğü, Bilgitek yayımları, Ankara.
- BARANOĞLU, Şahin (1991), *Vasfî Divanın'ın Gramatikal İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- BANARLI, Nihat Sami (1987), Resimli Türk Edebiyatı Tarihi(cilt1), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- DAL, Safer (2009). Muhibbi Divanı. Kaknus Yayınları, Ankara.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2010), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (2010). Fuzuli Şiiri Üzerine İncelemeler. Kabalcı Yayınevi.
- ERGİN, Muharrem (2012), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- ERKUL, Rasih(2004), Eski Türk Edebiyatı, Öncü Basımevi, Ankara.
- GÖLPINARLI, Abdalbaki (2014). Baki. Kapı Yayınları.
- GÖLPINARLI, Abdalbaki (2014). Fuzuli. Kapı Yayınları.
- İSLAM Ansiklopedisi, Türk Diyanet Vakfı,(c.13,1996)
- KARAHAN, Abdülkadir, Kanuni Sultan Süleyman Çağı şairlerinden Figani ve Divançesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- KIZILTAN, Mübeccel (1994), “Divan Özelliklerine Uyarak Şiir Yazan Kadın Şairler”, *Sonbahar*, Ocak-Nisan 1994, S. 21-22, İstanbul.
- KURDAKUL, Şükran (1999). Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6.bas.1999)

- KURNAZ, Cemal (2012).Hayali Bey Divanının Tahlili. Kurgan EdebiyatYayınları, Ankara.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1994). Baki Divanı. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- NECATİGİL, Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü,(18.bas.1999)
- ORAK, Bayram (1995), *Lütfi'nin Gül ü Nevruz'u Gramer İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- ÖZGÜRLER, Ateş (1994), *Yahya Bey Divanı Gramer İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- SERDAROĞLU, Vildan (2006).Sosyal Hayat Işığında Zati Divanı. Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Araştırmaları Merkezi, Üsküdar.
- SEVİMLİ, Yakup (1992), *Helakî Divanının Gramer İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Şemsettin Sami (1992), *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- TAMSÖZ, Bedihan (1994), *Osmanlıdan Günümüze Türk Kadın Şairler Antolojisi*, İstanbul
- TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, Cilt 3, İstanbul
- ULUTAŞ, İsmail (1992), *Sarıca Kemal Divançesi'nin Gramatikal İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- UZUNAL, Hatice (1985), *Kadı Burhanettin Divanı Gramatikal İndeksi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- YAĞCI, Şerife (1993), *Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- YÜKSEL, Serdar (2005), *İsmeti Divanı Gramer İndeksi*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Gülşen ÇAYLI CANKURT

Doğum Yeri ve Tarihi : Solingen / 1976

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : ADÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : ADÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bildiği Yabancı Diller : Almanca / İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler

-SCI :

-Diğer :

Bildiriler

-Uluslararası :

-Ulusal :

Katıldığı Projeler :

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl :

İLETİŞİM

E-posta Adresi : gcankurt@hotmail.com

Telefon :

Tarih : 20.04.2015